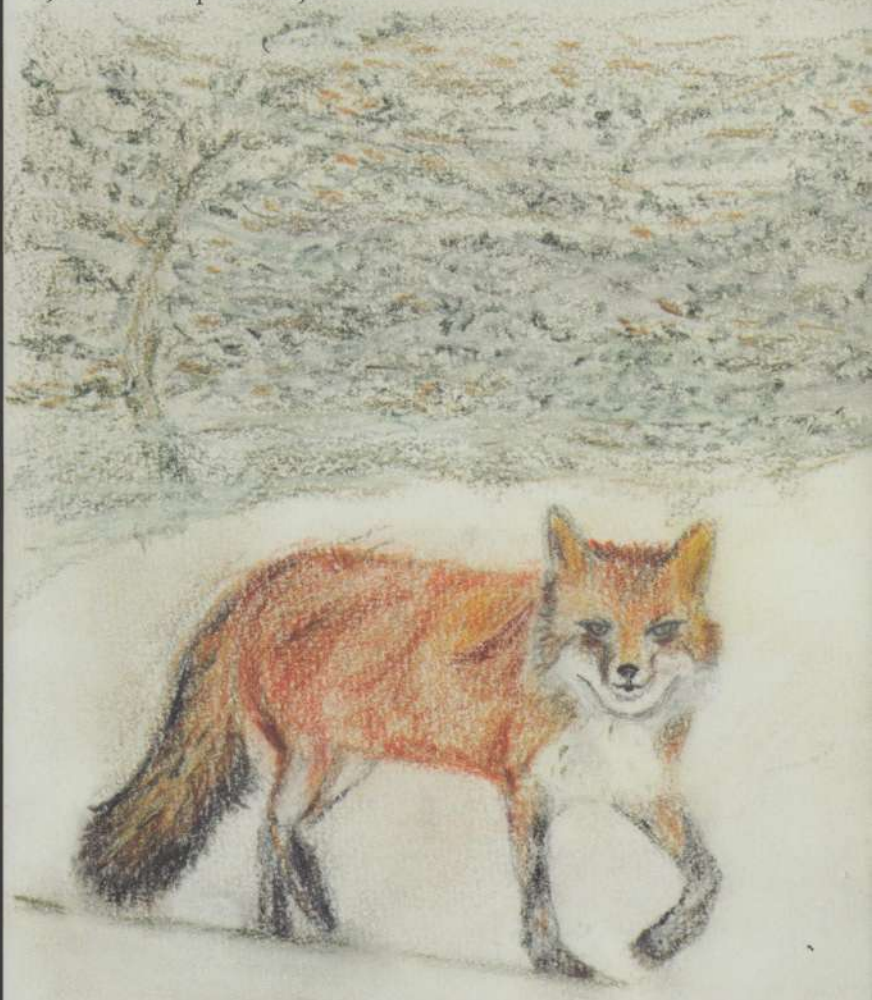
Margit Schreiner

Ev, Kadınlar, Seks.

ROMAN

Çeviren: Serap Gülerçin Karluk



YKY
YAPI KREDİ YAYINLARI

Margit Schreiner 1953 yılında Avusturya'nın Linz kentinde doğdu. Uzun süre Tokyo, Paris, Berlin, İtalya ve tekrar Linz'de yaşadıktan sonra şimdi kocasıyla birlikte Aşağı Avusturya'da Gmünd'de yaşıyor. Kitaplarıyla, aralarında Yukarı Avusturya Bölgesi Kültür Ödülü ve Avusturya Edebiyat Onur Ödülü'nün (2009) de olduğu pek çok ödül aldı ve burs kazandı. 2015'te Johann Beer Edebiyat Ödülü'nü ve Heinrich Gleißner Ödülü'nü, son olarak da Anton Wildgans Ödülü'nü aldı (2016). 2018'de *Kein Platz mehr* (Yer Kalmadı) ile Avusturya Kitap Ödülü'ne aday gösterildi. Diğer eserleri arasında; YKY'nin yayın programında olan Ayrılık Üçlemesi'nin öteki iki kitabı *Çıplak Babalar* (*Nackte Väter*, 1997) ile *Ev, Kadınlar, Seks.* (*Haus, Frauen, Sex.*; 2001) romanlarının yanı sıra *Thomas Bernhard Kadın Okurlar İçin mi Yazıyor?* (*Schreibt Thomas Bernhard Frauenliteraur*, 2008), *Paris'in Hayvanları* (*Die Tiere von Paris*, 2011) ve Türkçede yayımlanan *Hayal Kırıklıkları Kitabı* (*Buch der Enttäuschungen*, 2005; Metis, 2008) ile *İnsan Dengesi* (*Das menschliche Gleichgewicht*, 2015; YKY, 2018) kitapları yer almaktadır.

Serap Gülerçin Karluk Denizli'de doğdu. İlk ve orta öğrenimini İstanbul'da tamamladı. Viyana Üniversitesi'nde Sanat Tarihi okudu. Tasarım ve yazılım alanında bir süre çalıştıktan sonra Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'nde Resim Bölümü'nü bitirdi. Resim çalışmalarına devam ederken bir yandan da çevirmenlik yapıyor.

Margit Schreiner'in
YKY'deki kitapları:

İnsan Dengesi (2018)
Sevmek Dedikleri (2022)
Ev, Kadınlar, Seks. (2023)

MARGIT SCHREINER

Ev, Kadınlar, Seks.

Roman

Çeviren
Serap Gülerçin Karluk

YAPI KREDİ YAYINLARI

Yapı Kredi Yayınları - 6195
Edebiyat - 1777

Ev, Kadınlar, Seks. / Margit Schreiner
Özgün adı: **Haus, Frauen, Sex.**
Çeviren: **Serap Gülerçin Karluk**

Kitap editörü: **Fahri Güllüoğlu**

Kapak resmi: **Fahri Güllüoğlu**
Kapak tasarımı: **Nahide Dikel**
Sayfa tasarımı: **Mehmet Ulusel**
Grafik uygulama: **İlknur Efe**

Baskı: Sena Ofset Ambalaj, Matbaacılık Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.
Maltepe Mah. Litros Yolu Sk. 2. Matbaacılar Sitesi B Blok
Kat: 6 No: 4NB 7-9-11 Topkapı - Zeytinburnu / İstanbul
Telefon: (0 212) 613 38 46
Sertifika No: 45030

Çeviriye temel alınan baskı: Schöffling & Co., Frankfurt am Main, 2001
1. baskı: İstanbul, Mayıs 2023
ISBN 978-975-08-5706-5

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., 2020
Sertifika No: 44719
Copyright © Schöffling & Co. Verlagsbuchhandlung GmbH, Frankfurt am Main 2001

Bu kitabın telif hakları Schöffling & Co. Verlagsbuchhandlung GmbH ve
AnatoliaLit Ajansı aracılığıyla alınmıştır.

Bütün yayın hakları saklıdır.
Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
İstiklal Caddesi No: 161 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 Faks: (0 212) 293 07 23
https://www.ykykultur.com.tr
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
facebook.com/**yapikrediyayinlari**
twitter.com/**YKYHaber**
instagram.com/**yapikrediyayinlari**

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık
PEN International Publishers Circle üyesidir.

Bilmiyor musun *hâlâ*? At kollarından boşluğu
soluduğumuz uzaylara; belki kuşlar
hisseder genişleyen havayı daha yürekten uçuşlarla.

Rainer Maria Rilke, *Duino Ağıtları*

1

Marie-Thérèse de isim mi? Olacaksa Therese olmalı. Bugünlerde herkes çocuklarına Marlon veya Yvonne ya da Sarah ismini koyuyor. Özel bir şey olsun istiyorlar çünkü. Ama annenin hamileliğinde izlediği televizyon dizisindeki başrol oyuncusunun adı Yvonne diye çocuğun özel olacak hali yok. Tam tersine! Ömür boyu çocuğa yapışıp kalır böyle şeyler. Özellikle de kızlara. Kim bilir ne egzotik isimleri vardır ama uymaz: Yvonne Tirol şivesiyle konuşur, Carmen sarışın ve soluk tenlidir, Brunhilde azıcık sert baksan hemen ağlamaya başlar. Ve sen Resi, Marie-Thérèse diye diretsen de market kasasında bir kasiyer, hadi gönlün olsun, bir terzi olmaktan öteye gidemeyeceksin. Marie-Thérèse! Yirmi yıl boyunca Resi dedim ve şimdi birdenbire Marie-Thérèse diyecekmişim. Bir şey değişecek mi sanıyorsun? Sana Marie-Thérèse dersem daha mı bağımsız olacağını sanıyorsun? Senden öncekine, Elfi'ye, en azından normal bir isim olmasına rağmen, ona da hiç Elfriede demedim. Hepiniz çok özel biri olmak istersiniz, duyarlı, özgür, kişisel gelişim vesaire ama işte kendi oğlunuz güneş tutulmasını izlemek isteyince ne yapılması gerektiğini bile bilmezsiniz. O zamanlar ben olmasam o devasa gösterinin tadını çıkaramazdınız. Dürbün, karton ve koca bir parça paket kâğıdını asla akıl edemezdin sen. Çünkü sizin fiziksel hayal gücünüz yok. Kartona bir delik açıp dürbünün bir tarafı oraya sokulur, dürbünlü karton, güneş dürbünden geçecek şekilde şehir meydanındaki çeşmenin parmaklığına bağlanır ve paket kâğıdı yere, kartonun gölgesine serilirse güneş parlak bir çember olarak net bir şekilde kâğıdın üzerinde görünecektir. Tabii dürbün burada büyütmeye yarıyor. Oğlum prensibi hemen kavradı, seninse yine, sanki her şey baştan sona ince ince düşünülmemiş de bir mucizeymiş gibi yalnızca gözlerin parladı. Böyle fikirler gökten inmez. İnsanın kendi teknik yeteneği yoksa bile başkaları sorunu nasıl çözüyor bir bakar. Ama siz bunu yapmazsınız. Hiç çaba sarf etmezsiniz. Parıldayan gözlerle öylece güneşin ortasına bakarsınız. Ama işte ben karton, dürbün ve kâğıdı bunun için getirdim şehir

meydanına, siz güneşe bakmak zorunda kalmayın ama yine de ayın gölgesiyle yavaş yavaş örtülüşünü seyredin diye; önce küçük bir leke ve sonunda güneş neredeyse tamamen örtülene dek giderek büyüyor, etrafında bir haleyle koyu bir daire. Güneşe asla doğrudan bakmayacaksın, bunu oğluma da söyledim, kâğıda bak dedim, o da güneşin durumunu, ayın gölgesiyle ne kadarının örtüldüğünü çizdi, yanına da, güneşin nasıl hareket ettiğini ve maksimum tutulmaya ulaşılmasının ne kadar sürdüğünü sonradan hatırlayabilsin diye, saati yazdı. O sırada şehir meydanında toplanan herkes birtakım isli camlar ya da film makaralarıyla bakıyordu ama ben hemen söyledim size: İşe yaramaz! Güneş o kadar güçlü ki isli camla da baksanız gözünüzdeki retinayı yakar. Sizi bundan korumak istedim, çünkü ilk başta, belki yeşil ya da siyah lekeler, yeşil ya da siyah güneşler görmek dışında bir şey fark edilmez. Işınların retinayı yaktığı çok sonra, hatta belki yıllar sonra iş işten geçince fark edilir. Çoğu insan güneşin üstündeki lekenin giderek büyüdüğü ve şehir meydanının neredeyse hiç fark edilmeden değiştiği o günü aklına bile getirmez. İlk başta hemen hemen yalnızdık çünkü çoğu insanın kafasında sadece tutulma anının saati vardı, hiçbir şeyin aniden olmayacağını, her şeyin yavaş yavaş hazırlandığını anlamıyorlardı ki. Hiçbir şey yoktan var olmaz, her şeyin bir yolu yordamı vardır, işin yasası ve gereği böyledir. Rastlantılar, sürprizler yoktur. Her neyse, zamanla daha fazla insan geldi şehir meydanına. O sırada ay güneşin üçte birini örtmüştü bile. İnsanlar bizim yanımıza geldi, çevremizde dikilip, retinalarınız yanmadan her şeyi gözlemleyebilesiniz diye sizin için kendi ellerimle yaptığım şeye baktılar. Tuhaf bir atmosfer vardı; bunca insanın toplandığı diğer zamanlardaki gibi değildi. Nedense her zamankinden daha sessizdi. Görülecek pek bir şey de yoktu oysa. Şöyle düşündüm önce: Gökyüzü her zamankinden biraz daha farklı görünüyor, evler biraz daha farklı görünüyor, çevreyi saran dağlar azıcık daha farklı görünüyor ama ne kadar onu söyleyemem. En fazla şunu söyleyebilirim: Gökyüzü, evler ve dağlar yabancı görünüyordu. Ve ben de kendime yabancıydım. Sanki şehir meydanında durmuş güneş tutulmasını bekliyor değil de, aslında beyazperdenin karşısında oturmuş, diğerleriyle birlikte şehir meydanında durup güneş tutulmasını bekleyişimi canlandıran bir filmi seyrediyor gibiydim. Birkaç sene önce bayıldığımda da böyle olmuştu. Hatırlıyor musun? Bütün gün şöyle demiştim: Kendimi

çok tuhaf hissediyorum ve sonra birdenbire, Pichlingersee'de yüzdükten sonra, yere düştüm. Her şey yabancıydı ve her zamankinden daha uzaktı. İnsanlar, gökyüzü, göl. Sesler boğuktu. Nesnelerden ve canlılardan renklerle sesler çekildiğinde, dünya artık seni ilgilendirmediğinde bir yandan rahatlama diğer yandan tekinsiz bir yabancılaşma hissedersin. Çünkü insan yaşamın bir parçası olmak, yaşama katılmak ister, pelteleşmiş uzuvlarla bir kenarda kalmayıp yaşama dahil olmak ister. İlk kez o zaman ölebileceğimi ve kimsenin benim eksikliğimi çekmeyeceğini hissettim. Böyle bir duyguyu, aramızda her şeyin yolunda gittiğini sandığım geçen seneki güneş tutulmasında da yaşamıştım, oysa bugün biliyorum ki çoktandır hiçbir şey yolunda gitmiyormuş. O zamanlar size dürbünlü kartonu yaptığım için çok mutluydum çünkü kâğıda bakabildiniz, oğlum güneş tutulmasının evrelerini çizebildi ve çevredekilerin sakındığı şekilde izlemek zorunda kalmadınız. Hatta güldünüz bile çünkü yerde duran kâğıdın üstündeki güneş o kadar hızlıydı ki gölgeyi çizmeye yetişemediniz. Yüzde seksenlik tutulma oldu, yüzde yüz zaten söz konusu değildi. Buna rağmen insanlar hayal kırıklığına uğradı çünkü onların beklentisi hep sansasyonel olaylardır, gün ortasında tam bir karanlık, yıldızlarla dolu kapkara bir gökyüzü, bir çeşit elektrik kesintisi. Ama tam bir karanlık olmadı, hâlâ aydınlıktı, sadece farklı bir ışık vardı. Soğuk bir ışık. Hayvanlar bile fark etti bunu. Güneş tutulması doruk noktasına ulaştığında ortalık çok sessizdi. Ne bir köpek havladı ne de bir kuş öttü. Şehir meydanında uçan ya da koşan tek bir hayvan yoktu. Hayvanlar sessizdi, insanlar da öyle. Bu sessizlikten ve dünyanın anlaşılmazlığından başım döndü. Oluşan soğuk ışık yalnızca şehir merkezimizdeki evlerin ve insanların yüzlerinin, ağaçların ve kaldırım taşlarının rengini değiştirmekle kalmadı. Her şeyi değiştirdi. Sanki dünya içten dışa bambaşka bir dünya olmuştu. Üstelik neredeyse her şeyin her zaman olduğu gibi kalmasına rağmen. Rüzgâr, beklediğim gibi güçlü bir rüzgâr da yoktu, her şey hareketsiz, sakin, soluk, suskundu. Her şey orada öylesine duruyordu. Ve her şeyin orada öylesine durması dayanılmazdı. Sonra güneş ışığı şeridi yeniden genişledi, çok çabuk gerçekleşti bu, ürkütücü bir hızla ve işte o zaman ışığa baktım. Karın eriyişi gibiydi. Güney Kutbu'ndaki buz dağları erimişti sanki. Nereye diye düşündüm, bunca su nereye akacak? Ve sonra dağlarda yazın incecik akan, baharda karlar eri-

diğinde vadilerden aşağı gürül gürül çağlayarak kahverengi sellere dönüşen dereleri düşündüm, öyle ki yanında durduğunda kendi ağzından çıkanı duyamazsın, başı sonu yoktur, sürekli gürleyerek ve uğuldayarak tepetaklak vadiye koşan sonsuz bir su kütlesi vadinin içinde yuvarlanırken yoluna çıkan her şeyi sürükler götürür: taşları, ağaç gövdelerini, çocukları ve kadınları; dağdan vadiye doğru akar durur, kudurur, gürülder, kükrer ve sen kulaklarını tıkarsın, daha fazla dayanamazsın ancak bir işe yaramaz, dayanmak zorundasındır, duymak zorundasındır, içinde uğuldar, çekip alır seni, kafa üstü düşersin dar, çamurlu vadilere; geniş ve kahverengi düzlüklerden bilmediğin bir denize yuvarlar seni.

2

Bir gün her şeyin böyle sonlanacağını kimse bilemezdi. Herkes bize hayrandı. Yirmi yıl, onca zaman ve şimdi birdenbire yok sayılacak öyle mi? Yirmi yıl ve geçen yıl yeni eve taşınmamız, öncesinde para biriktirdik, her şeyi hazırladık –hepsi tamamlandı ve her şey çok güzel oldu– sen gidiyorsun! Tam taşınmışız, gidiyorsun, tam bahçe kazılmış, ağaçlar, çiçekler dikilmiş, gidiyorsun. Artık benimle yaşayamazmışsın! Delilik bu ya! Nihayet koca ev yapıldı bitti, nihayet yerin var, ne istersen yaparsın, sen kalkmış gidiyorsun. Bir oda yetmedi mi sana? Benim için fark etmez, iki oda da alabilirdin, benimkini de verirdim sana, çünkü benim kendime ait bir odaya ihtiyacım yok, bodrumda tamirhanem var, üstelik çatı katında atölyen de olurdu. Kendine ait bir atölye, hep isterdin bunu, nihayet sahip oluyorsun – ve sen gidiyorsun! Ne yapacaksın şimdi? Kendi başına hiçbir şeyi karşılayamazsın. Atölyesi olmayan küçücük bir evin olacak. Görmeme de izin yok. Beni içeri almıyorsun. Oğlumla birlikte şimdi nerede yaşadığını göremiyorum bile! Aşağıdaki koridora taş döşeme yaptım. Sen istiyordun ya hani. Hep isterdin. Eğer bir gün param olursa derdin, kırmızı taş döşemeli bir koridor istiyorum. Çünkü Meggenhofen'da papaz olan bir amcan vardı ve o, kocaman koridorlu sarı bir papaz evinde yaşıyordu ve koridor kırmızı taş döşeliydi. Gördün mü bak nasıl da dikkat ediyorum hayatınla ilgili anlattıklarına. Hep şöyle düşündüm: Günün birinde Resi'ye koridoru kırmızı taş döşeli bir ev yapacağım. Taş döşemek nasıl bir işti biliyor musun sen? Bilmezsin tabii çünkü sizin için neler yaptığıma hiç dikkat etmedin ki. Yedi yıl önce bodrumda kendi ellerimle yaptığım oturma odası dolabını düşün. Üstelik o sıralar hâlâ firmadaydım! Her akşam bodruma inip dolapla uğraştım, hatta hafta sonları da. Ama bunlar senin için hep olağan şeylerdi. Hatta bazen şöyle derdin: Gece gündüz bodrumda neden çalışıyorsun ki? Boş ver, bırak bu kadar uğraşmak gerekiyorsa. Hazır dolap da alabiliriz, çok pahalıysa bitpazarına gideriz, nasıl olsa orada uygun bir şey buluruz. Ama ben senin oturma odası

dolabını bitpazarından almak istemiyordum. Dışarıdan hazır alınmış değil de ben kendim yaparsam senin için bir değeri olacağını düşünmüştüm. Ama tabii siz böyle şeylerden anlamazsınız. Sen zaten, dikiş makinen olmasına rağmen, bize hiç pantolon ya da gömlek de dikmedin. Satın bile almadın. Pantolonlarınızı ve gömleklerinizi kendiniz alın dedin, ben beceremem o işi. Evet, sen bizim için bir şeyler dikmeyi ya da pişirmeyi ya da evi şöyle güzelce temizlemeyi hiç beceremedin. Hep başkalarına, yalnızca onlar için çalışabilirsiniz. O kadar güzel kıyafetler diktin ama bize gelince yok. Bize bir pantolon ya da gömlek diktiğinizde sevineceğimiz ve çocuklarınıza annelerinden bir hatıra kalacağı hiç aklınıza gelmiyor mu acaba? İleride şöyle diyebilecekleri: Çocukluğumda giydiğim bütün pantolonları, gömlekleri annem dikti. İnsan böyle bir şeyi ömür boyu hatırlar! Ama siz bizi pantolonları, gömlekleri kendimiz alalım diye mağazaya yolluyorsunuz. Hoş bir şey mi bu sizce? Biz size doğum gününde ya da Noel'de ya da anneler gününde ipek şallar alırız, hediye paketleri yaparız, etrafına güzel kurdeleler bağlarız, siz sevinin diye. Ama siz onu da göstermezsiniz. Ne sevinç ne mutluluk, hiçbir şey. Her defasında aynı şey. Hediyeleri açıp oğullarımızın kafasını okşarsınız. Bize bakmazsınız bile. En fazla şunu söylersiniz: Güzelmiş. Sonra da hediyelerimizi kenara koyup bir kere bile giymez ya da takmazsınız. Hiçbir şeyi benimseyemedin, ne Noel, doğum günü ya da anneler günü hediyelerini ne kendi yaptığım oturma odası dolabını ne de senin için inşa ettiğim güzel yeni evi. Marie-Thérèse! Evin planlarına bakman için seni resmen zorlamak zorunda kalırdım. Gel, şuna bir bak demek zorunda kalırdım, mutfak arka tarafa mı, ön tarafa mı açılsın istersin, banyoda bir pencere olsun ister misin, istemez misin, biri yukarıda biri aşağıda iki tuvalet yeter mi, yoksa üç tane mi gerekir, demek zorunda kalırdım. Sanki ev yaptığımızı hiç duymamış gibi hayretle bakardın bana, planlara baktığında çoğu zaman üfler, ne yaparsan yap Franz, benim için fark etmez, derdin. Böyle bir kayıtsızlık, inanır mısın, insanın bütün ev yapma coşkusunu yok ediyor. O neşesizliğin, kayıtsızlığın, kalpsizliğinle hiç de kolaylaştırmadın işimi. Tek bir kelime etsem biri seninle aynı fikirde olmadığında hep yaptığın gibi kaskatı kesilir, dudaklarını büzerdin çünkü sizin için en iyisi, her zaman sizinle aynı fikirde olunması, en ufak bir sapma olmaksızın her şeyin tam sizin istediğiniz gibi

olmasıdır. İşte bu sizin despotluğunuz, bir de kalkar bize baskıcı dersiniz! Ne olursa olsun tıpkı annenin cırtlak sesiyle bağırıp çağırmaya başlamadan önce yaptığı gibi dudaklarını kısıp büzüştürdün ve dedin ki: Asla bir ev yapmak istemedim, Franz. Bunun ardında bize ve çocuklarımıza karşı nasıl bir duygusuzluk saklı farkında mısınız, nasıl bir duygusuzluk ve kayıtsızlık. Ben evin planını tasarlıyorum, ustabaşını seçiyorum, yapıyorum ediyorum, her şeyi arayıp buluyorum, sizinse aklınıza gelen tek şey: Ben ev istemiyorum. Peki ya oğlum? Oğlumu düşünmedin. Kendine ait bir evinin olması ileride onun için ne kadar değerli olacak farkında mısın? Daha şimdiden değerli olması bir yana, çünkü böyle şeyler öğretmenlerin, öğrenci arkadaşlarının ve diğerlerinin gözünde önemli şeylerdir. Davet ettiği arkadaşları, onun bahçeye açılan kocaman bir odası olduğunu görünce daha istekli geleceklerdir. Bahçe kapısının önünde kendine ait bir taraçası olsun diye bir miktar çimenliğe kendim beton döktüm, böylece bir arkadaşı gece onda kalırsa ertesi sabah taraçada kahvaltı edebilirler. Bu zamanda böyle bir şeyi, biyolojik süs havuzu –ki onu da ben yaptım– manzaralı bahçede, kendine ait taraçasında kahvaltı edebildiğin bir arkadaşı çok ararsın. Böyle bahçeli bir ev tüm yaşam duygusuna yön verir. Oğlun kendisinin bir şey olduğunu, ebeveynlerinin bir şey olduğunu ve hayatta bir şeylere erişmek zorunda olduğunu hissederse okulda kesin daha iyi olurdu. Kiralık evde oturan biri, hayatta bir şeyler öğrenmenin ve çalışkan olmanın ve bir şeyler başarmanın değerli olduğu duygusuna nasıl kapılabilir ki? Kiralık evde oturan çocuk, insanın yaşadığı yerin bir öneminin olmadığı çünkü her an taşınıp başka bir yerde yaşayacağı duygusuna kapılır. Paran varsa büyük evde yaşarsın yoksa küçük eve taşınırsın. Bir şey bozulursa bina yönetimini ararsın, onlar da düzeltecek birini yollarlar. Ama böyle bir ev bambaşka bir şey. Burada sorumlu olan sensin, her şeyin korunması, hiçbir şeyin bozulmamasıyla kendin ilgilenmek zorundasın. Ama işte size uymayan da bu. Evde ve bahçede biraz çalışmanız gerekiyor. Her şeyi tek başımıza yapamayız ki. Sonuçta biyolojik süs havuzu yapmışız, yeter, bir de bakımını yapacak halimiz yok ya, her şeyin bir sınırı var! Çünkü biz ağır işleri yapmak zorundayız, kazma, badana, tamirat ve onarım, isteseniz de sizin hiç yapamayacağınız işler. Bir de gül fidanlarıyla uğraşmayalım. Birazını da kendiniz yapmalısınız Marie-Thérèse!

İşte hayat böyle, sizi bundan kimse kurtaramaz. Başkaları için çalışmadan önce kendi evinize çekidüzen verebilirsiniz. Oturma odası için bir yastık ya da perde dikebilirdin. Her şeyi kendin seçerdin, kimse karışmazdı sana. Perdeler, döşemelikler, yatak örtüleri: Hepsi kendi zevkine göre! Ama sen istemedin. Sana köle gibi para ödeyen yabancıları tercih ettin. Sakın bana, birinin para kazanması gerekiyordu bahanesiyle gelme. Sürekli bunu duymaktan bıktım. Sabah akşam kulaklarımda bu bahane: Birinin yapması gerekiyor. Ben yapmazsam kim yapacak? Evi kim ödeyecek? Hepsi senin lafların, hepsi senin terbiyesizliklerin. Orada ömür boyu çalışıyorsun, öyle keyfinden falan da değil canım, inan bana dış mekân asansörü inşa etmekten daha iyi şeyler yapmasını da bilirdim, ondan sonra siparişler azalıyor, firma radikal bir küçülmeye gidiyor, yüzde yetmiş işten çıkarma, sen de ortada kalıyorsun: kırk yedi yaşında! Kim bulacak şimdi yeni bir işi, neredeyse olanaksız, bir de üstüne karının, onca zamandır planlayıp tasarladığın evin parasını ödeyenin sen olmadığını söylemesine göz yummak zorunda kalırsın. Bunca yıl ben öderken iyiydi ama değil mi? Yirmi yıl önce tanıştığımızda senin hiçbir şeyin yoktu, ne paran vardı ne düzgün bir işin, hiçbir şeyin yoktu, yapabildiğin bir şey de yoktu, buna rağmen aldım seni, aşk işte. Markette kasiyerlik yapıyordun, neredeyse hiçbir şey kazanmıyordun. Sana söyledim: Evde kal, üç kuruş için markette kendini yıpratmanın bir anlamı yok, ama hayır, sen dikkafalısın ya, ben anlamadım bundan bir şey ama buyur, asla karısına çalışmayı yasaklayan bir koca olmadım. Özgüveni için buna ihtiyacı varsa diye düşündüm hep, çalışsın o zaman. Ama elbette bunun bedelini ben ödedim. Akşamları yorgun argın eve döndüğümde evi derleyip toparlamış, güzel bir şeyler pişirmiş, dinlenmiş, beni bekleyen bir karım yoktu, onun yerine sırf evde oturmaya yetecek kadar özgüveni yok diye aptal bir market kasasında üç kuruş maaş için kendini heba ettiren bir karım vardı. O üç kuruş maaştan kolayca vazgeçebilirdik. Senin orada kazandığını ben o zamanlar BMW'min bir aylık benzinine harcıyordum. Ama bunu söyleyemezdim tabii çünkü yine ağlayıp zırlamaya başlardın. Sana özen gösterdim, başından beri. Başından beri hep dikkat etmek zorundaydım: Resi'ye neyi söyleyebilirim, neyi söyleyemem? Ve geçen onca zaman içinde şurası çok açıktı: Senin üç kuruşluk maaşınla yaşayamazdık, ne iki kişi ne de sonrasında üç kişi müm-

kündü bu. Parayı kazanan bendim! Yirmi yıl boyunca dış mekân asansörleri firmasında çalıştım, senin için, bir süre sonra oğlumla senin için, çok daha iyisini yapabileceğim halde yirmi yıl boyunca her şeyi sizin için yaptım. Elime ne geçti peki? Hiç. Ne teşekkür ne sevinç, hiçbir şey. Akşamları tükenmiş bir kadın, usandırıcı bir çocuk, sıradan bir hazır yemek, pis bir ev, elime geçenlerin hepsi bundan ibaret. Üstelik susmak zorundaydım, eve parayı kimin getirip kimin getirmediğini söyleyemezdim bile çünkü o zaman yine hakarete uğramış olurdun ve ağlayıp zırlardın, kendi ayakları üstünde durabilmek gibi birtakım şeyler anlatırdın bana. Ama bunca yıldır yalan olan da buydu: Kendi ayakları üstünde durabilmekmiş! Hiç güleceğim yoktu! Kendi ayaklarının üstünde duramadın ve hâlâ duramıyorsun. En azından o zamanlar, market maaşınla tek başına hayatta kalmayı bile beceremezdin. Orada kazandığın miktar gülünçtü, üstelik seni işten çıkarmamaları için dikkat etmek zorundaydın. Çünkü aslında market kasiyeri olacak yetenek yoktu sende. Sen kendin itiraf ettin bunu! Birinci sınıf bir çalışan olmak için yeterince hızlı olmadığını, o bakışa sahip olmadığını, güncel kampanya fiyatlarını çabucak fark edemediğini bana kendin söyledin. O zamanlar yorgun argın işten eve döndüğümde bir de seni teselli etmek zorunda kalıyordum. Resi, diyordum sana, bunun nedeni öyle bir market kasasında çalışamayacak kadar iyi olman. Bak, diyordum, en uzun kuyruk senin kasanda olduğu için akşamları çaresiz kaldığında, kafasında başka hiçbir şey olmayan biri farklı fiyatları daha kolay aklında tutar. Hayatta başka hiçbir şeyle ilgilenmeyen biri bir çift Frankfurter sosisin ya da bir çift Debrecen sosisinin fiyatını daha kolay öğrenir. Resi, diyordum, senin ufkun market fiyatları için fazla geniş. Aslında seni ilgilendiren deterjan çeşitleri ve hangi markanın şu anda diğerinden elli groşen daha fazla olduğu değil. Akşamları yanımda otururdun, kanepede, başını omzuma koyup, ağlamaktan gözlerin şişmiş olurdu ve söylediğim her sözcüğü başını sallayarak onaylardın. Oysaki gerçekten büyük bir süpermarkette bile çalışmıyordun çünkü bu yavaşlığınla herhalde en kısa zamanda işten atarlardı seni. Daha çok, büyükçe bir bakkaldı. Ama tabii bunu sana söylemedim çünkü muhtemelen yine hüngür hüngür ağlamaya başlardın. Çok şükür, en azından oğlum yoldayken çalışmayı bıraktın. Kendiliğinden işten çıktığın için çok rahatladım çünkü karnında çocuğumla bütün gün

ayakta durmak zorunda olduğun ve kendini fazlasıyla yorduğun, boğaz tokluğuna çalıştığın böyle bir işe katlanamadığımı sana söylemek zorunda kalacağımdan korkmuştum. Umarım Resi kendiliğinden işten çıkar diye düşündüm çünkü bunu ona ben söylemek zorunda kalırsam tekrar başa döneriz ve yine hüngür hüngür ağlamaya başlar falan. Oh çok şükür, bir kez olsun kendiliğinden akıllıca bir iş yaptığın için rahatlamıştım. Ve sonra anlaşıldı ki ben haklıymışım. Nihayet bütün gün o aptal minimarkette dikilip durmak zorunda kalmayınca elbette bambaşka bir insan oldun. Birdenbire masanın üstünde çiçekler belirdi, yarım yamalak da olsa ev temizlendi, o süre içinde yemek yapmayı bile öğrendin. Dikiş dikmeye de o zaman başladın çünkü zamanın vardı ve insanın aklına yalnızca zamanı olduğunda yeni fikirler gelir. Bunu sana hep söyler dururdum zaten ama sen hiç inanmak istememiştin. Sana her zaman söyledim: Bırak şu aptal market işini, evde kal, belki o zaman aklına markettekinden daha fazla getirisi olan, yapabileceğin başka bir şey gelir. Zevk aldığın, seni tatmin edecek, seni mutlu edecek ve sana keyif verecek herhangi bir şey, çünkü dedim sana, sen mutlu ve keyifli olursan beni de mutlu eder, keyiflendirirsin. Ama sen kendine hiçbir zaman laf söyletmedin. En çok hamileliğin sırasında konuşmama izin verdin. Oysa çoğu kadın o dönemde fazlasıyla hassas olurmuş. Sende tam tersiydi. Asıl hamileyken doğru dürüst konuşulabiliyordu seninle. Amcanın papaz evindeki kırmızı taş döşemeyi, yaz tatillerinde oraya gönderildiğini ve orada oyun oynadığını da o dönemde anlattın, prenses olduğunu, çünkü papaz evinin, etrafı sarı duvarlarla çevrili kocaman bir bahçesi, bahçenin ortasında içinde Japon balıkları olan bir süs havuzu olduğunu ve çocukken, yalnızca kral çocuklarının etrafı sarı duvarla çevrili bahçesi, bahçesinin ortasında Japon balıklı süs havuzu olan böyle kocaman sarı bir evde oturduğuna inandığını söyledin. Sonuçta bahçede duvar boyunca gezindiğini, kafana bir havlu sardığını, bu senin oyundaki uzun saçın oluyordu, süs havuzunun kenarında durup ekmekle balıkları beslediğini anlattın. İşte o zaman düşündüm: Resi bir prenses ve ben bir gün ona bahçeli bir ev yapacağım, bahçenin ortasında da süs havuzu olacak. Ve evin koridoruna kırmızı taş döşeyeceğim. O zaman, sen oğluma hamileyken, kendi kendime yemin ettim. Hemen şefe gidip maaşıma zam yapması için konuşacağım dedim ve yaptım, yapı tasarruf sözleş-

mesi de yaptım ve ev için para biriktirdik ve yirmi yıl boyunca, dış mekân asansörü inşa etmekten çok daha iyi bir şey yapabileceğim halde, firmada çalıştım ve hiçbir zaman şikâyet etmedim, her zaman işimi ve ailemin iyiliği için ne gerekliyse onu yaptım. Neredeyse on yıl boyunca tek başıma ben para kazandım, çünkü sen markete dönmedin, terzilik de zaten son bir iki senedir bir şeyler getirmeye başladı, ondan öncesi sadece yatırımdı. Yatırımı da kimin yaptığını biliyorsun: Ben yaptım. Başka kim yatırım yapardı ki zaten sana? Senin ütü makinene, dikiş makinene, ilik makinene ve makas koleksiyonuna ve son olarak atölyeye ben para yatırdım. Çatı katını ben inşa ettim. Ömürlük yatırım bu. Yirmi yıl boyunca firmada çalıştım. Neredeyse iflas ettilerse benim yapabileceğim bir şey yok, sen de biliyorsun bunu, ama sana şunu söyleyeyim: İşten çıkarıldığımdan beri senin paranla geçiniyormuşuz gibi davranabileceğini sanıyorsan fena halde yanılıyorsun. Burada kimse senden geçinmiyor canım. Geçindiğimiz şeylerin hepsi benim yatırımım. Sana yaptığım yatırımı geri ödeyip bir de üstüne para artıracak kadar uzun yaşayamazsın. Ben olmasam hiçbir şey artmaz, hiçbir şey. Kesinlikle senin paranla geçinmediğimiz bir yana, çünkü senin kazandığın para hâlâ benim sana harcadığım para, onu bırak ben bu eve kendi işgücümle de yatırım yaptım. İşten çıkarıldığımdan beri hemen hemen her şeyi tek başıma yaptım. Bu ne demek biliyor musun? Bugün bir marangozun, bir tesisatçının, bir döşeme ustasının, elektrikçinin saat ücreti ne kadar biliyor musun? Bilmezsin tabii çünkü sen yaşama dair hiçbir şey bilmiyorsun, yalnızca kumaştan anlarsın sen, onun dışında dünyadan haberin yok. Bu eve kaç saat mesai harcadığımı ve her saatin kaça mal olduğunu hesaplasam, üstüne de yirmi yılda ne kadar kazandığımı eklesem sonra da senin şu son beş altı yıldır kazandığın parayla karşılaştırsam o zaman görürsün seninkinin ne kadar gülünç bir meblağ olduğunu. Yıllardır herkes ne kadar becerikli bir karım olduğunu, senin ne kadar yetenekli bir insan olduğunu, terzilikten ne kadar çok kazandığını, ne kadar zevkli olduğunu, ne kadar çalışkan olduğunu ve buna benzer şeyler söylerken susuyorum. İşin aslını bilmeme rağmen susuyorum. Sonuçta sana yıllardır hem parasal hem de insani olarak ne kadar katkıda bulunduğumu ben biliyorum. İlk başlarda hiçbir şeye cesaret edemiyordun. Sana kalsa bugün hâlâ market kasasında dikiliyor olurdun. Bir nebze olsun ken-

dine güvenin olmadı hiç. Senin için her şeyi ben yaptım Resi. Komşuya ne kadar güzel bir elbise diktiğini görünce, Resi, dedim sana, belki de terzilik yapmayı denemelisin. Bak dedim, komşuya çok güzel bir elbise dikmişsin, bunu daha sık yap, böylece herkes duyar. Alelade bir market kasasında durmaktan ve üç kuruş için kendini paralatmaktan çok daha iyidir, dedim sana. Dikiş dikmekle zengin olmasan da en azından sevdiğin işi yaparsın. İyi ve ucuz yaparsan komşular bize bağlanır, iyi komşuluk her zaman güzeldir. Hayır dedin, yapamam, ne zaman bir sipariş alsam beceremeyeceğim diye korkarım. Hep bir şeyleri yanlış yapmaktan korkuyorum dedin. Farkında mısın, dedin, kumaşlar hiç de ucuz değil, pensin birini yanlış diksem kumaşı kendim ödemek zorunda kalırım, kötü duran bir elbiseyi asla satmam. Satmam dedin, o yüzden böyle bir sipariş almak benim için çok büyük bir risk, elbiseyi mahvedeceğim korkusuyla kesin gece uyuyamam dedin. Mahvetmezsin dedim, o kadar zevklisin ve o kadar iyi dikiyorsun ki mahvetmen mümkün değil. Biraz olsun kendine güvenin gelene dek seni böyle ikna etmeye çalıştım. Ne zaman bir sipariş alsan, her seferinde başlarken aynı terane. Her defasında korktun, her defasında seni ikna etmek zorunda kaldım, her defasında sonunda kafanı sallayıp çalışmaya başladın. Ve işte bugün buradasın, insanlar da diyor ki: Marie-Thérèse çok becerikli, Marie-Thérèse çok güzel elbiseler dikiyor, Marie-Thérèse amma da çok kazanıyor. Arkamdan neler konuşulduğunu bilmiyor muyum sanıyorsun, özellikle de çarşamba akşamları buluştuğun o karıların dediklerini? O Franz var ya, diyorlar arkamdan, ev erkeği oldu, parayı kazanan Marie-Thérèse. Franz, diyorlar, kadının eline bakıyor. Kadına yük oluyor. Ne konuştuklarını bilmiyor muyum sanıyorsun? Böyle konuşuyorlar çünkü kafalarında beyin diye bir şey yok. Azıcık beyinleri olsa kim ne kadar zaman para kazanmış, kim kime yıllarca yatırım yapmış, kim kimi geliştirmiş, kim kendi işgücünü hanımefendinin hiç istemediği ve şimdi terk ettiği eve yatırım olarak harcamış kolayca hesaplayabilirlerdi. Sana bir fatura çıkarsam bana borçlu kalırdın, eğer böyle devam edersen bir gün çıkaracağım zaten. Yargıç faturayı görünce şaşkına dönecek, oğluna üç bin şilin nafaka vermeye yanaşmadığım için kaşlarını kaldırmaktan vazgeçip seni geri ödeme cezasına çarptıracak. Evin yarısını sen mi ödedin? Yok artık! Azıcık dikişle böyle güzel bir evin yarısını ödeyebilecek kadar çok para

kazanmış gibi yapma. Annen eline sıkıştırmıştır çünkü o bana hiç katlanamadı. Sana gizlice para verir sonra da sözümona sen kazandın olur. Kazanmış olsan bile benim sana yaptığım yatırım sayesinde kazanabilmişsindir. Maddi manevi. Çünkü ben senin için aynı zamanda bir psikologdum da. Ben olmasam hâlâ market kasasındaydın, ben olmasam terzi olmayı asla başaramazdın, bensiz tek bir elbise dikemezdin çünkü buna cesaret edemezdin. Ben olmasam haftada iki kez terapiye gitmen gerekirdi. Özgüven yok, cesaret yok, güç yok. Sürekli depresif, sürekli beş karış surat. Yaptığın her iş yarımdı: tozların yarısı alınmış, bulaşıklar yarım yamalak yıkanmış, temizlik yarım yamalak yapılmış. Hiçbir şey tam değil, hiçbir şey tamamlanmamış. Bu benim çözdüğüm psikolojik bir sorun, kulübündeki karılar bunu da hesaba katsın öyle konuşup duracaklarına: Evin yarısını Marie-Thérèse ödedi, parayı adama hediye etti, evi hediye etti, nafaka hakkından vazgeçti, adam onu kullanıyor. Neler dediklerini bilmiyor muyum sanıyorsun? Kullanmak ha! Olacak şey değil! Kimin kimi kullandığı apaçık ortada. Siz bizi sömürüyorsunuz, maddi manevi. Bir şeyler getirdiğimiz sürece alıyorsunuz, işsiz kaldığımız anda bizi terk ediyorsunuz. Siz böylesiniz işte, yıllarca alıyorsunuz da alıyorsunuz, karşılığında hiçbir şey vermiyorsunuz, ne temiz bir ev ne güzel bir yemek ne pantolon ne gömlek ne bir teşekkür ne sevinç, hiçbir şey, hep bir korku, hep bir tutukluk, tam biraz düzeliyorsunuz, yıllarca süren ikna çabaları biraz olsun meyvelerini veriyor, tam oğlanın en zorlu dönemini yarı yarıya atlatıyoruz, biz işten çıkarılır çıkarılmaz gidiyorsunuz. Artık işinize gelmedi mi her şey biter, sanki hiçbir şey olmamış gibi, hepsi boşuna, hiçbir şeyin hesabı kitabı yok, her şey unutulmuş, geçmiş gitmiş. Ve insanlar kafa sallar. Ama size değil bize, bilmezler çünkü onca yıl neler olup bittiğini, çünkü biz kimseye sizin bağımlılığınızdan, güvensizliğinizden söz etmeyiz. İnsanlar bunları düşünmez ki. İnsanlar böyle evden yapılan terziliğin bir maliyeti olmaz diye düşünür. Ama yanılıyorlar. Onlar nereden bilecek sürfile ve zikzak dikiş yapan, ilik açan bir dikiş makinesiyle kaliteli bir buharlı ütünün kaç paraya mâl olduğunu? Çoğu insan gerçek bir terzi makasının bile kaç para olduğunu bilmez. Neredeyse bir servet değerinde! Bunu kendi başına nasıl başaracaktın görmek isterdim. Yıllarca market kasasında mı duracaktın dikiş makinesine para biriktirmek için? Peki ya sonra? Biri karnını do-

yurmasa ne zaman dikiş dikerdin acaba? Nasıl olacaktı? Gündüzleri market kasası, geceleri dikiş? Yo, hayır, başaramazdın. Bunu başaran kadınlar var, ama sen o kadınlardan değilsin. Onlar özgüveni olan kadınlar, çok güçlü kadınlar, bir şeyi beceremeyince öyle senin gibi hemencecik ağlayıp zırlamıyorlar, başları, belleri ağrımıyor. Hayır, sen iyi davranılması gerekenlerdensin yoksa bir işe yaramaz. İnsanlar bunu bilmez çünkü ben bu konuda hep sustum. Aslında ne kadar pasaklı olduğuna ilişkin kimseye tek kelime etmedim. Bir ocağı bile pırıl pırıl parlayacak şekilde temizlemekten aciz olduğunu, her köşede toz yığınları bıraktığını, tavandan örümcek ağları sarktığını, mutfak dolaplarındaki her şeyin karmakarışık durduğunu ve klozet kenarlarının sarardığını söylemedim. Hiçbir şeyi kendiliğinden görmediğini kimseye söylemedim. Her şeyin sana söylenmesi gerektiğini söylemedim. Resi, denmesi gerekir sana, klozetin kenarları kirlenmiş; Resi, ocakta su lekeleri var, köşeler tozlu, dolapların düzenlenmesi gerek, örümcek ağlarını süpürgeyle almak gerek, yerlerin silinmesi lazım, lavabo yıkanıp temizlenecek, bulaşık sepetinin fırçalanıp temizlenmesi gerek. Evet, sen her zaman prensestin, çalışmak senin kanında yok. Kafanda bir havlu, duvar boyunca gezinmek var senin kanında, sarı evler ve duvarlar, bahçeler, süs havuzları, geniş koridorlarda kırmızı taş döşemeler. Ama evlerin inşa edilmesi, bahçelerin, süs havuzlarının bakımının yapılması ve kırmızı taş döşemelerin silinmesi gerekiyor. Oğlum olmasa çoktan sepetlemiştim seni.

3

Sana Marie-Thérèse diyecekmişim ha! Bir de ısrar ediyorsun! Kim soktu senin kafana bunu? Sevgilin mi? Belki de bensiz kaldığından beri düzenli olarak psikoloğa gidiyorsundur? Fena da olmazdı hani. Eğer aklı başında biriyse. Ama çok azı öyle. Günümüzde psikologların hepsi de kadınların kendini gerçekleştirmesinden yana. Meslek hastalığı. Ya da düpedüz para hırsı. Sonuçta ana geçim kaynağı kadınlar. Size Marie-Thérèse demesi için ısrar edin demiş olmalı psikolog sana, bu araya bir miktar mesafe koyar. Bir psikolog size, bizi terk ederek çocuklarınıza ne yaptığınızı anlatsa daha iyi eder. Bir psikolog bunun ne demek olduğunu bilmeli. Böyle bir adım atarak sadece kendi hayatınızı mahvetmekle kalmıyor, çocuklarınızın da hatta özellikle çocuklarınızın hayatını mahvediyorsunuz. Önceden bir babaları olan ama şimdi olmayan çocukların, önceden kendi evlerinde yaşayıp şimdi kirada oturan çocukların, önceden kendi bahçeleri olan ama şimdi tozlu bir avludan başka bir şeyi olmayan çocukların. Çocuklarınız bunun üstesinden gelemez, siz de biliyorsunuz. Ama işinize gelmeyen hiçbir şeyi umursamadığınız gibi bunu da umursamıyorsunuz. Kadınlar bu açıdan taş kalpli. Hiç acımanız yok. Kafanızdaki birtakım saçma fikirler yüzünden yaşam boyu yapılan her şeyi çöpe atıyorsunuz. Kendini gerçekleştirmekmiş – inanılır gibi değil. Beni hiç önemsemedin, beni mutlu edecek bir şey yapmadın ya da güzel bir hediye vermedin, sevdiğim yemekleri hiç pişirmedin, gömleklerimi de hiç ütülemedin. Çoraplarımı hiç onarmadın, kopan düğmelerimi de hiç dikmedin. Dışarıda yaptırmak zorunda kaldım. Aslında oğluma da aynısını yaptın. Onu da dışarıya gönderdin. Bir buçuk yaşında bakıcıya, üç yaşında anaokuluna gitmek zorunda kaldı. Ben hiç istememiştim. Önce çocuk yapacaksın sonra çocuğu yetiştirmeleri için başkalarının eline teslim edeceksin, saçma sapan konuşmaları ve keyfi eğitim yöntemleriyle onu mahvetsinler diye. Delilik bu! Ben çocuk yapsam kendim yetiştirmek isterim, kendine ait bir bahçesi olan kendi evinde, kendi ailesiyle. Kendi anne babasıyla; bakıcıyla, anaokulu

ya da etüt merkezindeki teyzeyle değil. Ben hep karşıydım. Ama seninle hiçbir zaman doğru dürüst konuşulmuyordu ki. Her zaman olduğu gibi hemen ağlayıp zırlamaya başlıyordun. Oğlumun evde kalması için ısrar edecek olsam sen kendini gerçekleştiremediğinde ben suçlu olurdum. Daha depresif olduğunda ve ağzını daha fazla büzdüğünde, sanki daha fazla acı çekiyormuş gibi suratını her zamankinden daha fazla astığında ben suçlu olurdum. Ben de düşündüm ki Resi daha fazla surat asmadan, daha fazla mızmızlanmadan ve belki de daha fazla hastalıklı hale gelmeden çocuğu bakıcıya, sonra anaokuluna sonra da etüt merkezine versin. Ama asla taraftar olmadım! Ben bir ödün verdim, çünkü senin aksine ben her zaman uzlaşırım. Senden başka biriyle evlensem nasıl olacağını sık sık düşünmediğimi mi sanıyorsun, evi temiz tutabilen buna rağmen boş zamanlarında anlamlı bir şeyler yapan, bahçede bir işe yarayan, senden daha neşeli, daha iyimser, gündelik hayatta daha becerikli ve daha hayat dolu biriyle. Mutlu eden biriyle! Sen inanmasan da var böylesi, her zaman böyle kadınlar tanıdım. Örneğin seninle tanıştığım sıralarda birlikte olduğum Elfi. O öyle biriydi. Aman tanrım, Elfi becerikliydi. Hemen fark ederdi, bir şey düzgün değilse hemen işe koyulurdu. Ceketi iki düğmeli giymem gibi bir şey asla olamazdı. Elfi hemen iğne ipliği kapıp eksik düğmeyi dikmiş olurdu. Hem de hiç yaygara koparmadan. Buna bakıp da Elfi'nin kısıtlanmış bir kadın oluğunu düşünme sakın. Her durumda bir bisikleti tamir edebilirdi, arabadan ses gelse kaputu açıp içine bakardı. Yağ seviyesini kendisi kontrol edemeyecek kadar çıtkırıldım kadınlardan değildi. Aynı zamanda neşe doluydu, senin böyle şeylerden zerre kadar haberin yok. Onunla birlikte bir partiye ya da baloya gittiğimde gecenin üçüne dek dans ederdi. Boş boş oturup senin gibi saatlerce surat asmazdı. Cana yakın, eğlenceli, neşeliydi, bir kadeh iyi şarap içmekten zevk alırdı Elfi. Annem seni daha ilk gördüğünde hemen söyledi: Dikkat et Franz, gözlerinde bir parıltı var. Öyle çok parlaması iyi değildir. Neden Elfi'yi almıyorsun, demişti annem, o iyi niyetli biri. Anne dedim, senin zevkinle benim zevkim bir değil. Ben Resi'nin gözlerindeki parıltıyı, çok hassas ve çok sakin oluşunu seviyorum. Kırılgan, kendine özgü bir yanı var, dedim anneme. O diğerleri gibi değil. O çok özel biri, dedim, anlayış göstermek gerekiyor. Onun yanında öyle sıradan bir yaşam süremezsin, onunla, Resi'yle konuşmak gerek, Resi'yi

sevmek gerek. Daha o zaman kafasını salladı annem. On sene sonra konuşalım seninle, dedi, o zaman her şeyi başka türlü göreceksin. On sene sonra sürekli konuşmak, özen göstermek ve sürekli sevmek zorunda olmadığın birine sahipsen mutlu olursun. Farkında mısın, dedi annem, hayat yeterince zor. Bir de anlayış göstermek zorunda olduğun birine gerek yok, ömrünü şöyle böyle düzgün bir şekilde geçirirsen, az çok dürüst bir yaşam sürersen ve çocuklarına gelecekte yenilgiye uğrasalar bile kaybetmeyecekleri değerli bir şey bırakabilirsen mutlu olursun. İşte siz tam burada çuvallıyorsunuz. Çocuğunuz olmasa tamam, o zaman başka. Ama şimdi! Bizi düşünmüyorsanız bile en azından çocukları düşünmelisiniz. Yalnızca anneyle büyüyen çocukların sonu ne oluyor biliyor musun? Anne işe gidiyor tabii, çocuklar bütün gün yalnız, onlarla ilgilenen kimse yok çünkü anne yalnız ve işten sonra da onlara ayıracak zamanı yok, baba da olmadığından denge ve denetim eksik kalıyor. Onca uyuşturucu bağımlısı, perişan gençlik nereden geliyor sanıyorsun, bütün o şiddet nereden geliyor, bu gençlerin çocukluklarından beri alıştıkları yalnızlıktan değilse nereden, o çocuklar boyunlarında bir anahtarla dolaşıyor, her şeyi kendileri halletmeye çalışıyorlar: Yemek, ev ödevleri ve akşamları da ne zaman isterlerse izleyebildikleri bütün o televizyon programları içinde ilgilerini çeken programı bulana dek televizyonun kumandasıyla kanal kanal dolaşıyorlar, çünkü anne ilgilenmiyor, baba denetlemiyor. Bugünlerde televizyonda gündüzleri neler gösterildiğini biliyor musun? Bilmezsin elbette, zaten hiç bilmedin ki, çünkü hiçbir zaman gerçeklikle ilgilenmedin. Her zaman ya hayaller kurdun ya dikiş diktin, hiçbir zaman gözlerini açık tutup tehlikenin nerede olduğunu görmedin. Bugünlerde televizyonda öğleden sonraları, uyuşturucu kullanımının serbest bırakılmasıyla ilgili tartışma programları yayımlanıyor ya da adamın biri koyunun tekiyle işi pişirmiş, gelmiş bunu söyleşi programında anlatıyor. Güpegündüz! Filmleri de öğleden sonra oynatıyorlar! Ben gözden geçirdim. İşten çıkarıldığımdan beri öğleden sonraları vaktim var. Tehlikeleri yüzünden oğlum için bütün programları teker teker inceledim. Bundan başka bir de videolar var. Bugünlerde çocuklar her an her şeyi seyredebiliyor, onları edinebilecek kadar becerikli olmaları yetiyor. Sonra da gidip cinnet geçiriyorlar. Ondan sonra da herkes, nasıl olabildi böyle bir şey diye soruyor. Bir şey olduğunda kimse

nedenini bilmiyor. Ama ben biliyorum nedenini: Aile yok, yuva yok, güven duygusu yok, hayatın anlamı yok. Bugünün gençleri her şeye kayıtsız. Örnek aldıkları biri yok artık, evde baba yok, her şey altüst olmuş, evliler boşanmış, babalar çökmüş ve kendilerini içkiye vermişler, anneler çalışıyor ve zamanları yok. Normal değil bu, cesaret vermiyor. Bu durumda gençler yok oluyor, kafayı yiyor. Aslında şaşılacak bir şey yok. Ben asıl, böyle şeyler olmazsa şaşarım. Ya da bende olduğu gibi olursa, ben daha on yaşındayken babam öldü. O zaman işin içinde altüst olma ya da boşanma yoktu, henüz işler çığırından çıkmamıştı, kendi hatamla olmuş bir şey de değildi. Ve ben annemle tek başıma değildim. Aksine. Kocaman bir aile vardı: Annem, kız kardeşlerim, Fini teyze ve büyükannem. Buna rağmen babasız hiç de kolay değildi, inan bana. Bütün o kadınların sorumluluğunu ben üstlendim. Hem de on yaşında. Bu durum insanın geleceğini de etkiliyor. Sürekli sorumluluk alıyorsun ve hep başkalarının yerine kararlar verip uyguluyorsun, üstelik bu onların hoşuna gitmiyor bile. Ama fark etmiyorsun çünkü baban öldüğünden beri yapman gereken buydu, annenin tek yaptığı aylarca ağlamaktı ve geceleri karanlık bastığında kız kardeşlerin korkuyordu. Büyükannenin suçuydu. Onlara, önce babayı alıp götüren, sonra anneyi götüren, ardından çocuklar yalnız kalınca her birini teker teker kolayca alıp götüren ölü tilki öyküsünü anlatıyordu. Tilki hiçbir yerden içeriye giremesin diye her akşam aşağıya inip zemin kattaki pencereleri kapamam gerekiyordu, hatta bodrumdakileri de. Çoğu zaman gecenin bir yarısı elimde süpürgeyle evin içinde dolanırdım çünkü kız kardeşler tilkinin gizlice eve girişini duyduklarını söylerlerdi. Ve ben elimde süpürgeyle evin içinde dolanırken annemin odasında ağladığını duyardım. Başlarda onu duyunca ben de ağlardım ama bir süre sonra ben elimde süpürgeyle evin içinde dolanırken onun geceleri hâlâ odasında oturup hüngür hüngür ağlıyor olması bana doğru gelmemeye başladı, hatta zamanla, hüngür hüngür ağlarken sızlanması da beni rahatsız etti ve bir an geldi ki bir annenin, çocukları tilkiden korkarken her gece hüngür hüngür ağlamasının doğru olmadığını düşündüm. Bir gece odasına girdim ve ağlamayı bırakmasını söyledim. Ama o yana yakıla ağlamayı sürdürdü, ben de ona bağırdım. Yeter artık diye bağırdım, her şey bir son bulmalı artık, acı da, artık hüngür hüngür ağlamayı bırakıp kız kardeşlerimle ilgileneceksin, her geçen gün

daha fazla korkuyorlar tilkiden ve okulda dersleri dikkatli dinlemiyorlar artık, ödevlerini yapmıyorlar, saçlarını doğru dürüst taramıyorlar, Klara delik çoraplarla dolaşıyor, büyükanneyle teyze senin üzüntün ve acınla ve bütün o ev işleriyle baş edemez oldular. Topla kendini, diye bağırdım anneme on yaşındayken. Ve işe yaradı. Gerçekten de ağlamayı bıraktı. Ayağa kalktı, yüzünü yıkadı ve ertesi sabah babam öldüğünden beri ilk kez kahvaltıyı yine kendisi hazırladı. O zaman anladım: Biri sorumluluğu üstlenmeliydi, o da ben oldum ve yaşamım boyunca bunu sürdürdüm. Hiçbir zaman sorumluluktan kaçmadım, bana ihtiyaç duyduklarında ve gerekli olduğunda hep yanlarındaydım. Firmadaki herkese sorabilirsin, her zaman söylerlerdi: Franz firmanın direği. O yüzden de beni işten çıkarmalarının sebebi ben olamam. Sebep dış mekân asansörü. Bugün artık kimse dış mekân asansörü yaptırmak istemiyor. Dış mekân asansörleri önceden modaydı üstelik de pahalı bir moda. Şimdilerde dış mekân asansörü yapmaktansa daracık merdiven boşluklarına asansör sığdırmayı tercih ediyorlar. Bugün artık kimse bu tür şeyleri karşılayamıyor. Parası olanın evinde zaten asansör var, asansörü olmayanların da dış mekân asansörü için paraları yok. Her zaman herkesin, kadının, evin, çocukların sorumluluğunu yüklenmek ve bir gün tüm bu sorumlulukları üzerinden alacak hiç ama hiç kimsenin olmaması ne demek bilir misiniz siz? Sen hiçbir şeyin sorumluluğunu üstlenmedin, hep sustun. Sen hep hassastın, her zaman herkes, Resi çok hassas, derdi. Resi'ye dikkat et, dedi herkes, Resi'yi incitme, dediler, Resi çok narin bir insan. Seni tanımadıkları için! O zamanlar terzilik yapmak için kendine güvenin olmadığında ben yüreklendirdim seni, hamileyken doğurmayı ve sonra çocukla ve diğer bütün her şeyle uğraşmayı başaramayacağından korktuğunda seni ben yüreklendirdim, evi ben tasarlayıp yaptım, sen bana hiç teşekkür ettin mi? Hiçbir zaman kimse bana yaptıklarım için teşekkür etmedi. Zamanında annem bile sorumluluğu üstlendiğim için teşekkür etmedi. Görevinin ne olduğunu söylediğim o geceden beri ne zaman bana baksa gözlerinde bir kıvılcım vardı. Hep o kıvılcım, ne gülümseme ne sevinç. Kız kardeşlerime sık sık, canlarını acıttıklarında ya da üzgün olduklarında, sarılıp onları teselli etti. Beni hiç teselli etmedi. Üzgün ya da yalnız olduğumda kimse beni teselli etmedi, annem etmedi, kardeşlerim etmedi, sen de etmedin. Aslında hiçbiriniz sorumlu-

luğu üstlenmemi bağışlamadınız. Oğlun bile bu konuda beni bağışlamadı. Onu almaya geldiğimde aşağıda, sokakta, beni içeri almadığın evinin önünde dururken bana nasıl baktığını görmüyor muyum sanıyorsun. Oğlum bana bir zamanlar güveniyordu ama artık güvenmiyor. Onun sorumluluğunu üstlenmemi istemiyor, bu ona rahatsızlık verdi, anneme, kardeşlerime ve sana rahatsızlık verdiği gibi, kim bilir, belki firmadakiler de kendi hatalarımın ve onların hatalarının sorumluluğunu üstlenmeye hazır oluşumdan, bir şeyler ters gittiğinde dosdoğru söylememden rahatsız olmuşlardır. Sorumluluğu üstlenmek istemedikleri için diğerleri susardı, ben asla susmadım. Neler olup bittiğini söylemenin ve neyin ters gittiğini bilmenin daha iyi olacağını düşündüm, böylece buna karşı bir şeyler yapılabilirdi belki. Ama kimse bana teşekkür etmedi. Herkes şöyle düşündü: Hah işte şimdi yine konuşacak, yine her şeyi daha iyi bilecek, yine bize ne yapmamız gerektiğini söyleyecek. İnsanlar böyle şeylerden hoşlanmaz. Hoşlanmazlar çünkü rahat olmak isterler. Ev işlerininin, işin, her şeyin üstesinden geliyormuş, yaşamınız için gerekli parayı kazanabiliyormuş, oğullarınızı düzgün yetiştiriyormuş gibi yaparsanız rahat edersiniz. Ama oğullarınızı babasız düzgün yetiştiremezsiniz. Babası olmayan bir oğul, ileriki yaşamı için ona yol gösterecek örnek kişiden yoksundur. Böyle bir oğul kimi örnek alacak? Annesini mi? Bunun olamayacağını siz de çok iyi biliyorsunuz. Sorumluluk almadan da oluyormuş diye sürekli kendinizi kandırmanız gerektiğini biliyorsunuz. Ama bensiz kaldığında sorumluluk almadan yürümeyeceğini göreceksin. Sorumluluğu aldığında da kimsenin sana teşekkür etmeyeceğini. Ev yapmaktan başka ne yapabilirdim? Kiralar her geçen yıl artarken hâlâ kirada mı oturacaktık? Sonrasında bize hiçbir yararı olmayacağı halde dişimizden tırnağımızdan artırdığımız her kuruşu eve verecektik. Üstelik de ev çok küçüktü. Sen her zaman kendine ait bir atölyen olsun istemiştin, ben de hep, buluşlarım için kendime ait bir tamirhane istedim. İki kişinin aynı şeyleri isteyip sonra birinin bunları gerçekleştirecek cesareti göstermesi ve tam da bu yüzden suçlanması çılgınlık. Hep sen karar veriyorsun, dedin, her şey senin istediğin gibi oluyor sonra da niye sevinilmedi diye şikâyet ediyorsun, dedin. Elbette! İlelebet böyle sürüp gitmemesi, artık bir şeylerin olması için birinin bir şeyler yapması gerekiyor. Birinin bunu yapacak cesareti olmalı! Farkında mısın, erkeklerin çoğu evde

televizyon karşısında oturur, kadınlar biralarını ve akşam yemeklerini onların ayağına getirir, duvarda bir çivi eksilse adamlar gidip çakmaz, bozuk jaluziyi haftalarca tamir etmezler. Genelde böyledir çünkü, senden başka hangi kadın olsa bir şeyleri göze alan, bir şeyler tasarlayan, inşa eden birine sahip olduğu için zil takıp oynardı. Senden başka kim olsa buna sevinirdi. Oturma odasının atölye olarak sana yeteceğini söyledin ama bu doğru değil. Yani demek istediğim, sen oturma odasında dikiş dikerken benim yanında oturup televizyon seyretmem seni hep rahatsız etti. Sürekli televizyon seyretmek zorunda mısın, dedin, bir kere de radyoyu aç, müzik aç, dedin. Sen oturma odasında oturmuş dikiş dikerken ve müzik dinlerken ben istediğimi yapamayacağım, hep böyle mi gider sanıyorsun? Bodruma git dedin hep bana, orada tamirhanen var, televizyon aşağıda da var. Ama aile yaşamı bu değil ki, biri sürekli oturma odasında oturup dikiş dikecek, öbürü aşağıda bodrumda oturacak. Bunu istemeye hakkın yok! Aşağıda, bodrumda kendimi nasıl hissediyorum biliyor musun? Babanın da her zaman bodrumda marangozluk yaptığını, annenin oturma odasında oturup dikiş diktiğini söyledin. Ama devir değişti! O zamanlar insanların hiçbir şeyi yoktu. Bir oturma odasının olması, kendine ait bir bodrumun, çocuğun kendine ait bir odasının olması büyük bir şeydi. Ancak bugün bunlar standart şeyler. Herkesin bir oturma odası, bodrumu ve çocuk odası var. Herkesin. Bunun dışındaki her şey standart altı. Bugün artık kimse bodruma marangozluk yapmaya inmiyor. İnsanlar ondan anlamıyor. Bugün insanlar şunu diyor: Hobi odası yok mu ki buluş yapmak için bodruma inmek zorunda kalıyor, ya da şunu: Tamirhaneye parası yetmiyor mu? Başkalarının söylediğine pek önem vermediğimi bilirsin ama bir standart var. Onun altına düşmek istemem. Özellikle de buna olanak varsa, gerçekleştirecek fikirler ve güç varsa. Herkes hayran kaldı. Senin dışında. Franz, dediler, eski iş arkadaşlarım, o işini iyi yapar. Gerçi onu işten attılar ama, dediler, o da gitti nihayet hep istediği evi yaptı. Franz, dediler, işten çıkarılan diğerleri gibi olmadı. İçkiye ya da dırdıra başlamadı, ailesi için bir şeyler yaptı. O işini iyi yapar, dedi herkes. Bunu söylemeyen tek kişi sendin. Evi yapmamı engellemediğini biliyorum. Ama engellesen çok daha iyi olurdu. Yap evi, dedin, ama sonra benim için yaptığını söyleme. Biliyor musun? Bu yapılabilecek en aşağılık şey. Emek harcamış

birinin sevincini kursağında bırakmak. Takdir etmekten kaçınmak. Memnuniyetini elinden almak. Ne coşku ne övgü, hiçbir şey yok. Sanki evi kendim için yaptım. Evet, dedin, evi kendin için yaptın. Ben ev istemiyorum. Saçmalık! Sanki iki katlı, altı odalı, üç tuvaletti, üç balkonlu evi yalnızca kendim için yapıyormuşum gibi. Ya ben kafayı mı yedim sanıyorsun? Tabii ki sizin için yaptım. Sen bunu kabullenmek istemiyorsun. Oğlumu da dolduruşa getirdin. Artık benimle eve gitmek istemiyor. Onu alırken aşağıda, sokakta evinin önünde bana hemen döner yemeye ya da Çin lokantasına ya da sinemaya gidip gitmeyeceğimizi soruyor. Olur da benimle eve gelirse de televizyonun başından kalkmıyor. Evde ona yeni bir şeyi göstermek istediğimde kafasını çeviriyor. Görmek istemiyor, ev ilgisini çekmiyor. Ona, her şeyi kendisinin adına kaydettirdiğimi, evin bir gün ona miras kalacağını ve içinde kendisinin oturacağını söyledim. Ne dedi biliyor musun? Büyüyünce Viyana'ya gideceğim, dedi. Bunu onun aklına sen soktun çünkü bir çocuğun kendi eviyle ilgilenmemesi normal değil. Ama sana şunu söyleyeyim: Ben öldüğümde benim emeğimden çıkar sağlayacağınızı sanıyorsanız yanılıyorsunuz. Vasiyetime şart koyduruyorum. Ev oğluma miras kalacak ama satamaz. O sizin işinize gelirdi çünkü. Ben o kadar çalışıp didineyim, koridora kendi ellerimle kırmızı taş döşeyeyim, bahçedeki toprağı çapalayayım, siz de gidin ben ölür ölmez hepsini satıp kârlı çıkın. Yok öyle yağma, ben o işi bozdum. Eve yatırdığın parayı daha doğrusu ailenin yatırdığı parayı, çünkü koyduğun bütün parayı tek başına kazandığına kendin de inanmıyorsundur –kendini kandırma–, koyduğun parayı geri alabileceğini sanıyorsan eğer yanılıyorsun. Çünkü benim eve fikirlerimle, düşüncelerimle, tasarımlarımla, işgücümle yaptığım yatırım bütün o parayı ona katlar. Para koymak, onu yapabilirsiniz. Ama asıl olan güçtür. Yaşam enerjisidir. Birinin üstlendiği sorumluluktur, Marie-Thérèse!

4

Marie-Thérèse! Başından beri reddettin çocuğu, hadi itiraf et artık. Sana bu kadar bağlanmasının gerçek nedeni de bu. Çünkü her çocuğun önce anneye bağlanması bir yana, onu yıllarca reddettiğin için benim oğlum sana daha bir başka bağlı. Günümüzde artık annelik genel olarak kabul görmüyor. Küçük çocuk, babası yeterince ilgilenmediği için annesine bağlanmış gibi düşünülüyor. Saçma! Bir kere bizim anne sütümüz yok, canım. Öyle işte. Nokta. Ama gerçekler sizin için hiçbir zaman önemli olmadı. Gerçeklerden söz edildiğinde yalnızca omuz silktiniz ve kendinizi aşağılanmış hissettiniz. Anneliğini kabullenmedin. Sana sürekli söylemek zorunda kaldım: Anne olan sensin Resi, ben değil. Gidiyorlar çocuk odasına, bir sene boyunca çocuklarını emziriyorlar, çünkü yine moda oldu ya, sonra da bebekle yeterince ilgilenmiyoruz diye bizi suçluyorlar. İyi de, ne yapmamız gerekiyor? Elimizde çıngırak, parmaklıklı yatağın önünde durup bebeklerin çığlık çığlığa annelerini çağırışını mı izleyeceğiz? Önce çocukların üstüne çullanırsınız, tamamen tekelinize alırsınız, bir erkek olarak yetiştirme meselelerine ilişkin bir şeyler söyleyecek olsak yan yan bakarsınız, ama sonra kafanıza göre gelip onlarla yeterince ilgilenmediğimizi, sürekli kanepede oturup gazete okuduğumuzu iddia edersiniz. Önce çocukları abartılı bir biçimde kendinize bağlarsınız sonra da onlar durmadan sizi istediğinde anneliği reddedersiniz. O zaman da biz, çocuklarımız bir kere olsun babalarından bir şey isterler mi acaba diye saatlerce masada oturup hiçbir şey yapmadan bekleyecekmişiz. Kanepede oturup gazete okurum daha iyi. Oğlum kendiliğinden gelir benim yanıma. Evet, çoğunlukla seni istediği için buna katlanman gerekiyor. Sürekli sana yapışması da senin yararına. İkisine aynı anda sahip olamazsın: Sevgi ve rahatlık. Ama siz böylesiniz işte. Önce bir sürü boş laf, yok çocuklarımız için mücadele etmeliymişiz, yok tekliflerde bulunmalı, öneriler sunmalıymışız ondan sonra da siz bizi terk edip giderken çocukların sizinle gelmesi doğal sayılacakmış. Çocuklarla ilişkimizin bununla

bağlantılı olabileceğini hiç düşündünüz mü acaba? Kadının işine öyle geldi diye her an kaybedebileceği birine kim bağlanmak ister ki? Bizim hiç şansımız yok. Çocuğun velayeti kendisine verilmeden önce kadın bir sürü şey yapabilir. Anca kötü yola düşmesi ya da uyuşturucu kullanması gerek. Buna karşın erkeğin düzenli bir işi olması yeter, o zaman şöyle denir: Bütün gün çalıştığı için çocuğa bakamaz. İşi yoksa da şöyle: İşi olmadığından çocuğun velayeti kendisine verilemez. Böyledir işte. Çocuğun velayeti erkeğe verilmez çünkü çocuğa bakabilecek bir kız arkadaşı yoktur, çocuğun velayeti erkeğe verilmez çünkü annesi yerine ona bakacak bir kız arkadaşı vardır. Hemen hemen hiçbir zaman çocuğun velayeti babaya verilmez. Zaten işsiz birinin, hiç düşünmeden, alkolik olduğu varsayılır öyle ki sonunda böyle işsiz biri çoğu zaman gerçekten alkolik olur. Çünkü önce işini kaybeder, sonra karısı onu terk eder, ardından çocuğun velayeti ona verilmez sonra da herkes fısıldaşır: Bıraktı kendini, evle ilgilenmiyor, dış görünüşüne dikkat etmiyor. Bir kere yanlış gömlek giysen tamam, hemen konuşurlar: Şuna bak, ne biçim bir gömlek giymiş. Ya da tesadüfen gömleğin bir kerecik yıkanmamış olsun: Şu yakaların kirine bak. Ve sonunda çevrende, özellikle de arkandan yapılan bütün o dedikodulara sinirlendiğinde söylenen şudur: Tipik alkolik, her şeye çabucak sinirleniyor. O kadar öfkeli ki kendine hâkim olamıyor. Ve tabii fısıldaşmalar artar: Çocuğuyla birlikte karısının onu terk etmesinin bir nedeni olmalı, denir. Bir kadın çocuğuyla öyle kolayca çekip gitmez, denir hemen ardından. Çok dürüst bir kadın, denir, o sırada siz bizi dilediğiniz kadar aldatabilirsiniz. Çünkü insanlar inanmak istemedikleri şeye inanmazlar. Bir erkeğin karısını muhtemelen daha genç, daha güzel biriyle aldattığına hemen inanmak isterler ya da alkolik olduğuna. Kadınınkineyse hiç kimse inanmaz. Bluzunda kahvaltıdan kalma sarı yumurta lekeleri olduğunda bile onun için hâlâ şöyle denir: O kadar iyi, becerikli, temiz, tertipli bir kadın ki. Ama düğmesini hemen dikmeyen bir erkek bakımsız olur, kendini bırakmış olur, bir anda ayrılığın suçlusu olur, çoktandır alkolik olur. Oğlumla daha fazla ilgilenmeliymişim! Saçma! Ya istemiyorsa. Ona bir şey okuyabilmek için yalvarmalı mıyım? Anaokulundan almaya gittiğin öz oğlunun seni görünce hüngür hüngür ağlamaya başlamasının nasıl bir duygu olduğunu hayal edebiliyor musunuz? Annem nerede, annem alsın beni? Sırf öyle alıştı diye. Bu durumda oğlunun

ve güçlerini kanıtlamak söz konusu olduğunda tüm kadınların yaptığı gibi kibirle gülümseyen anaokulu eğitmenlerinin karşısında ne yapacaksın? Ama sonrasında çocuğumun uçurtma uçurmasına izin verdiğimde mutlu olduğunu görmezler. Doğumdan sonra daha hastanedeyken bir erkek olarak kenara itilirsin. Her yerde ayakaltında dolaştığın duygusunu verirler sana. Daha doğrusu hamilelikte başlar. Önce her yerde, hamilelikte erkeğin de rol alması gerektiği söylenir, onlar da, o yufka yürekliler de, koca karınlı karılarının peşi sıra hamilelik jimnastiğine koşar, doğum sancıları için nefes teknikleri alıştırmaları yaparlar ama sen gerçekten, bizde olduğu gibi, bir kere karınla jinekoloğa gitsen, karının durumunu anlatmak istesen, çünkü karnında hep bir kasılma oluyordur, ve bunun erken doğum sancıları olup olamayacağını sorsan, işte o zaman bu, bilinçaltında aşağı yukarı şu anlama gelir: Sırf çalım satıyor! Jinekoloğa muayenehanesinde kendinizi nasıl hissettiğinizi de mi açıklayayım? Bir kere de kendiniz halledemez misiniz? Ne zaman jinekoloğa gitsem, dedin, ona ne söyleyeceğimi iyice düşünüyorum, hatta bazen yazıyorum ve unutmamak için bekleme odasında sürekli tekrarlıyorum; çünkü jinekoloğun muayenehanesine girdiğinde anca iki cümle edip hemen soyunduğunu, bacaklarını açtığını ve bu arada derdini anlatman gerektiğini söyledin. Adamın çoğu zaman konuşmana fırsat vermediğini söyledin, sözünü kesip seni düzelttiğini, söylediklerini yanlış yorumladığını, sonuçta kafanı karıştırdığını, seninse ter içinde kaldığını ve belki de en önemli şeyi unuttuğunu çünkü onun o sırada senin içini kurcalamakta olduğunu ve sonra koltuktan hoplayarak kalktığını, giyindiğini ve kendini dışarıda bulduğunu söyledin. Eve dönerken en önemli şeyi söylemediğini fark ettiğini söyledin. Seninle o yüzden gittim jinekoloğa, en önemli şeyi unutma diye! Sonuçta söz konusu olan benim oğlum! Hani hep derler ya, bir erkek çocuğuyla ilgilenmeye ne kadar erken başlarsa o kadar iyi diye ama sonra bir anda dolaylı olarak şöyle denir: Bıraksa da karısı kendi anlatsa. Gerçekte olan şudur: İşinize gelince hamileliğe, doğuma ve çocuk yetiştirmeye bizim de katılmamız gerekir. Bez değiştirmemiz, çocukları bakıcı kadına götürmemiz ve öğleden sonra oradan almamız, çocuklarla parka gitmemiz ve sonrasında evde bulaşıkları yıkamamız, emzik ve diş kaşıyıcı almamız, bebek diş çıkarırken geceleri kalkmamız gerekir ama bir kerecik anaokulu eğitmenine

ya da çocuk doktoruna ya da hemşireye, jinekoloğa bir şey söyleyecek olsak o zaman kafalar çevrilir, küstahça gülünür. O zaman doğru dürüst yanıt alamayız. O zaman üstümüze vazife olmayan bir şeye karışmışız, musallat olmuşuz gibi, hakkımız olmayan bir şey üzerinde hak iddia etmişiz gibi davranılır. Daha sonra aynısı boşanma hâkiminin, sosyal pedagoğun, aile danışmanının önünde yaşanır. Söz hakkı hep kadındadır. Bizi adeta zorla hamilelik jimnastiğine, çocuk doktoruna, okula, etüt merkezine, jinekoloğa götürdüğünüz için hakkımızı aramaya kalktığımızda da arkamızdan şöyle denir: Böyle gösteriş yapmak zorunda mı? Alkolik falan mı bu? Aynısı hastanedeyken, oğlum doğduğunda ve yeteri kadar emmeyip aç kaldığında oldu, sen ne yapacağını bilemez haldeydin ve uyuyamıyordun da çünkü iki saatte bir emzirilmesi için bebekleri getiriyorlardı, bebek emmeyip cıyak cıyak ağlarsa hemşireler ilgilenmiyor, belki biraz daha emer de karnı doyar, ağlamayı keser diye ağlayan bebeği annesinin yanında daha uzun süre bırakıyorlar, tam bebeği alıyorlar, anne de biraz dalıyor, emzirilmesi için bebekleri yine getiriyorlar, bebekler doymuş doymamış bir önemi yok. Ve sen koca olarak sorumluluğunun farkına varıp bütün bunlara daha fazla seyirci kalamadığından, annenin sözde yeterince sütü olmasına rağmen bebeğin neden bir türlü doymadığını öğrenmek için hemşire odasına gittiğinde hemşireler anlamlı anlamlı birbirine bakar. Sen de orada dikilirsin ve elbette bu kendini beğenmiş aptal karılara, bu kadar bitkin olmasa bile, ki bitkin olduğu açıkça görülüyor, dinlenmiş ve evde olsa bile, her şey alışılmış düzeninde gitse bile kendiliğinden bilmesi gereken şeyi birine sormaktan korkan bir karın olduğunu söylemek istemezsin. Örneğin bebeğin nasıl emzirildiğini. Tanrım, tabii ki anladım senin yine sormaya cesaret edemediğini. Ama burada söz konusu olan senin cesaret edip edememen değil, burada söz konusu olan benim oğlum. İşte o yüzden hemen başhekimle konuşmak istedim. Doktor Bey, dedim başhekime, yeni doğan servisindeki durumdan haberiniz var mı acaba? Orada hastalara ve yakınlarına nasıl davranıldığını biliyor musunuz? Özellikle de kocalara? Önce, dedim, bir koca olarak hamilelikte ve doğumda rol almamız için uyarılıyoruz ama sonra kadının ve çocuğun sorumluluğunu almak söz konusu olunca, çünkü artık kadının kendi çocuğunu besleyememesine daha fazla seyirci kalamıyorsunuz ve kendi de bunu itiraf etmeye cesaret ede-

miyor, bir koca ve baba olarak hemşire odasına akıl danışmaya gittiğinizde hayattan bezmiş birkaç aptal karı yan yan bakıyor size. Kendi içgüdüleriyle çocuğunu emziremeyen bir kadına yardım edilmesinden siz sorumlusunuz, dedim başhekime. Sonradan dendi ki yine rezalet çıkarmışım. Ne yani çocuk açlıktan ölene dek sussa mıydım? Yo, hayır, hayatta önemli konular söz konusu olduğunda seçeneğiniz yoktur. Mutlaka birinin sorumluluğu üstlenmesi gerekir. Ve onlar da biz oluyoruz çünkü siz hiçbir şey söylemezsiniz, hep susarsınız. Susmayıp konuşan biri yanlış anlaşılma olasılığıyla karşı karşıya kalabilir, konuşan biri risk alır ve risk alan biri de her zaman kazanmaz. Haklı olan her zaman hakkını alamaz. Elbette başhekimin benimle ilgilenmediğini fark ettim, aptal değilim. Başhekim şunu düşünmüş olmalı: Sakinleştirmem gereken bir deli. Hatta belki de zavallı kadın diye düşündü, doyuramadığı bir bebeği var, bu alkolik deli de yanında oturmuş konuşup duruyor. Yanlış anlaşılma olmasın: Bunu söylemedi ama büyük olasılıkla düşündü ve sonra servis hemşiresine buna benzer bir şeyler söyledi, o da sana söyledi ve sonra hepiniz bir kez daha bana karşı cephe aldınız. Koca olarak çenemizi tutmamız gerekiyor! Ama doğduktan hemen sonra bebeği yıkayabiliriz, ona izin var. Aylardır söylüyorum sana, o zamanlar yazdığın o inanılmaz mektupta bana yaptığın suçlamaları bir düşünmen gerekiyor diye. İddia edilen her şeyi öylece tekrar etme. Sanırım bugüne dek bunun üzerine hiç düşünmedin. Bu senin zararına olabilir. Ama siz zaten hep böylesiniz, önce yıllarca susarsınız sonra aniden herhangi bir hemşire ya da bir arkadaşınız sizinle aynı fikirde olunca kendinizi güçlü ve sağlam hissedip sizi yıllarca ezdiğine inandığınız her şeyi bir anda kusarsınız. Ama aslında bu, çocuklarımızı bizden alarak çekip gitmenizi haklı çıkarma çabasından başka bir şey değil. Bütün teori buna hizmet etmeli. Yıllarca süren baskı, vesayet, aşağılama. Önce gidip her şeye katılırsın: hamilelik, doğum, hatta akşamları oğlanı, oraya gitmesine kendin karşı çıktığın halde, etüt merkezinden alırsın ondan sonra da çocuğun eğitimine katkıda bulunmuyor olursun, kendi oğlun için mücadele etmek zorunda olursun. Ben buna gerçeklerin saptırılması derim. Söz konusu olan da bu, gerçeklerin saptırılması. Çünkü çocuğunu doyurabilecek durumda olmaman senin suçun değil. Ve hemşirelerin bebeği sürekli yatağa getirip durmaktan başka bir şey yapmaması da. Hiçbir zaman senin

suçun olduğunu söylemedim. Benim tek istediğim gerçekleri olduğu gibi kabullenmen: Çocuk, bebekken senden yeterince beslenemedi ve o yüzden neredeyse hastalıklı bir biçimde sana bağlandı. Mantıken de anneye bağlandığı ölçüde babaya sırt çevirdi. Oğlanın bana sırt çevirmesinin, evde sürekli kanepede yatıp gazete okudum diye benim hatam olduğunu ileri sürmek, haksız yere suçlanmam ve tüm gerçeklerin saptırılması demektir. Ben günün birinde sana ve oğluma bu evi yapabilmek için yirmi yıl çalıştım firmada, elbette şimdi kanepeye yatıp gazete okuyabilirim.

5

Ve sonuçta derler ki: Güçlü olan kadınlardır. Kadınlar, bugünlerde geçerli olan görüş bu, daha fazla sorumluluk bilincine sahip ve daha tutarlı. Erkekler işleri dışında hiçbir şey öğrenmezken kadınlar ev işlerini idare eder, çocuklara bakar, bunların yanında bir de çalışır. Şu ucuz dergilerin yazdığına göre böyle bir adam, karısı onu terk edince perişan olur. Televizyonun karşısına geçip kendini içkiye verir, dış görünüşüne aldırış etmez. Kimse de sormaz nedenini. Ama ben sana söyleyeyim neden: Çünkü adam onyıllarca sorumluluğu üstlenmiştir, yıllarca çalışmış ve böylece kadının boşandıktan sonra faydalanabileceği zenginliğin temelini atmıştır da ondan. Her şey hazırdır: Kadına kalacak evler ya da daireler hazırdır, çocuklar için para hazırdır çünkü adam yaşamının geri kalanı boyunca nafaka öder, kadının yanında duracak arkadaş çevresi hazırdır çünkü adamdan sürekli aldığı ve tabii boşandıktan sonra da yeni evini hazırlamak, çocuklara bakmak bir yandan da çalışabilmek için almaya devam edeceği parayı kazanmak için adam çalışırken kadının, kocasını kötüleyecek zamanı olmuştur. Sonunda çıkıp der ki: Siz olmadan da evi çok iyi çekip çevirebiliriz, siz olmadan da çocuklarımızı çok iyi yetiştiririz. Bir de kendinize bakın, biz olmasak ne olur haliniz, derler sonra da: Ütüsüz gömlekler, lekeli pantolonlar, doğru dürüst bir şey de pişiremezsiniz, her şey berbat olur, televizyonun karşısında boş boş oturur, kafayı çekersiniz. Yarasın! Bir zamanlar kadın denince neler düşünürdüm ben de: aşk, mutluluk, güven. Her şeyimi feda ettim sizin için: fikirlerimi, zamanımı, özgürlüğümü. Etrafın sessizliğe gömüldüğü ve ışığın giderek solduğu geçen yılki güneş tutulmasını düşünüyorum sık sık. Şimdi kimi zaman, güneş tutulması olmadan da, yine öyle bir sessizlik çöküyor, renkler kendiliğinden soluyor. Ama aslında belki de güneş tutulması hâlâ sürüyordur, böyle bir şey çok uzun sürebilir. Zamanın geçip gittiğini kim söylüyor ki? Ömür boyu burnumuzda kalan kokular var, nereden duyduğumuzu bilmeden mırıldandığımız melodiler var. Gözlerimi kapadığımda güneş tutulmasını görüyorum. Gerçekdışı bir şey-

ler var etrafımda. Geceleri rüyamda gür, kırmızı kuyruklu, kadife pençeli tilkiler görüyorum. Oradan oraya süzülüşlerini, tüylerinin hışırtısını, kapıların gıcırtısını, toprağı eşelemelerini duyuyorum. Güneşte sıcak odun kokuyor. Tilki hırsızdır, herkes bilir bunu, ince bir yüzü, büyük kulakları vardır. Dünyayı ayaklarının altına seren güzel bir kadına dönüşebilir, ama ona inanmaya kalktın mı gülüşüne bir havlama karışır ve renkler solar, sessizlik çöker. Seni uyarmışlardır ama işe yaramaz çünkü tilkiler kurnazdır. Tam birini kovalamışken başka bir kılıkta geri gelir sana, seninle o kadar aklı başında konuşur ki iyi niyetli olduğunu sanırsın. Ama onlar hiçbir zaman iyi niyetli değildir. Ve seni, onları öpecek, saçlarını okşayacak, sana bir şeyler anımsatan tuhaf kokularını içine çekecek kadar baştan çıkarmayı becerdiklerinde ve onlardan gerçekten hoşlanmaya başladığında, onları dinlemeye, ince yüzlerindeki çizgileri takip edip kocaman kulaklarının içine dokunmaya başladığında işte o zaman işin bitmiş demektir. Onlar kötüdür ve sen ne olduğunu hiçbir zaman bilemeyecek olsan da niyetleri kötüdür. Sessiz sedasız yol alırlar, tenleri ipeksi bir kürk gibidir, kızıl saçlarını salladıklarında ışığın kırılmasıyla oluşan yakut parıltılarını gördüğünü sanırsın. Gövdeleri uzundur. Bacakları hep çok kısadır, hareketleri neredeyse sessizdir. Bir dişi tilki sana sokulduğunda her şeyi unutursun. Tehlikeyi unutursun ve kurduğun tuzağa kendin düşersin. İpeksi kürkün içinde kendini kaybedersin, ışıldayan gözlere büyülenmiş gibi bakarsın. Etraftaki renkler solar. Tüm bunlar sana bir şeyleri hatırlatır ve sen omurgasındaki omurları, çalılarla kaynayan bir uçurumdaki bambu asma köprünün halkalarını, tek tek öperken çok uzaklardan, ormandan bir havlama duyarsın. Vahşi doğanın içine dalarsın yine, uyarmışlardır seni, tuzaklar kurmuşsundur, uyarıları kulak ardı edip kendin düşmüşsündür tuzaklara; omurgayı, bambu asma köprünün halkalarını, öpmüşsündür, balta girmemiş ormanın halüsinojen mikroskobik böceklerle kirlenmiş derelerinden sular içmişsindir, uzuvlarında sersemlik hayalleri, kafanda, çalılıkların üzerinde, ağaçların tepelerinde süzüldüğün gerçekdışı sanrılar. Etrafınızda çiçekler parıldar, dereler şırıldarken ve ağaçların tepeleri üzerinize doğru alçalan soluk göğe yükselirken balta girmemiş ormanların suyundan iç sen, dişi tilkinin ince yanaklarını öp, bir teni okşar gibi kürkünü okşa ve bedeninden beslen. Zamanın sınırlı olduğunu bize göstermek için gelen, usulca evlerimize giren tilki-

lere minnettar olmalıydık. Diledikleri gibi yanıltsınlar bizi. Er ya da geç gelsinler bizi almaya. Ben öylece sürünmeye devam ediyorum senin bedeninde. Ta aşağısı karanlık; koca bir şehir gibi fokur fokur kaynıyor. Aşağımızda bir şey sürünüyor ve parlıyor, haykırıyor ve nefes nefese kalıyor, atlıyor ve koşuyor ve tıslıyor ve tapırdıyor. Pat diye patlıyor kocaman parlak kırmızı meyveler. Yüzlerce karınca geliyor, meyveyi parçalayıp götürüyorlar. Geceleri sivrisinekler gelip kan emiyor ve sülükler pantolonların, gömleklerin altından sürünüyor, vantuzlu asalakların küçük matkaplar gibi kafaları var. Serçe parmak kalınlığında tahta kurtları var, balta girmemiş ormanları tahrip eden böcekler var. Çılgınca akan küçük derelerde ateş ve halüsinasyona yol açan mikroorganizmalar var. Senin asma köprünün kenevir halatlarına sıkıca yapışıyorum ve içinde donuk gözlerin ışıldadığı, rengârenk tüylerin uçuştuğu, parlak meyvelerin yarıldığı, bedenlerin değerli halılar gibi desenlerle kıvrıldığı, durmaksızın –yaprak üstüne yaprak, gövde üstüne gövde, çiçek üstüne çiçek, hayvan üstüne hayvan– çoğalan, canlı canlı çürüyen azgın bitkilerin üzerinde aşağı doğru sallanıyorum. O çürümüşlüğün en canlı yerinde, ortasında bir kadın gülümsüyor, uzak ve gerçekdışı, bir zamanlar tanıyordum onu ama artık tanımıyorum, bir zamanlar sevmiştim ama artık sevmiyorum. İnsanların bu kadar kısa sürede değişmesi ne tuhaf. Bir zamanlar mavi gözleri, ince bir yüzü, kızıl saçları ve küçük göğüsleri vardı ve bedeninin hiçbir yerinde kürk yoktu. Hava ne kadar yumuşak, yıldızlar ne kadar berrak, ay nasıl da aydınlatıyor her şeyi. Kollarını, bacaklarını, güzel bedenini. Tilki usulca eve girecek diye korkmana gerek yok küçüğüm. Seni almaması için dikkatli olurum ben. Kimseyi almayacak tilki. Ne seni ne beni ne de anne, baba ve çocuğu. Onun yerine bir kaz kapacak, dişlerini bir tavuğun gırtlağına geçirip vahşi dürtüsüyle birlikte geldiği yere, ormana dalacak. Ve sen güzelim, benimle yatarsan ben kendi tuzağım olacağım. Gel hadi, korkmuyorum. Kötü bile olsan, çünkü sahip olduğum tek şey kızıl saçların, kürklü bedenin. Ve eğer istersen arzumu dindirebilirsin, sen istersen kurtulurum. O zaman ömrümü sana adarım, istesen de istemesen de bu böyle. Ve üstümüze karanlığı sererim, senin için yaptığım bahçedeki o sıcak toprağın pencereden giren kokusu etrafımızı sarar ve sessizlik çöktüğünde, gökyüzünde berrak yıldızlar belirdiğinde boğuk bir havlama duyarım, o zaman senin izini takip ederim.

6

Selam ocak, sen de mi buradasın? Bir yudum alır mıydın? Dur şu parlak yüzeyine dökeyim biraz. Su lekeleri! Hiç güleceğim yoktu. Anca ben temizleyince temiz oluyorsun, işte o kadar! Tabii artık değil. Üstünde şnaps varken. Mmm, nasıl da kokuyor. Bütün ev şnaps kokuyor. Böyle olmalı işte, ocak! Bugün bir kutlama yapalım. Sadece ikimiz. Şöyle bir keyfimize bakalım bugün. Ailen varsa asla keyif çatamazsın çünkü. Sürekli biri gelir, biri gider, biri yemek yapar, biri paspas yapar, biri bağırır, öbürü müziği sonuna kadar açar, banyo her zaman doludur. Huzur gibisi yok. Azıcık sessizlik. O zaman insan düşünebiliyor. Kafasını topluyor. Düşünüyorum da ev tamamlandığından beri hiç mutfakta tek başıma oturup bir bardak bira içmemişim. Hiç. Sürekli bir karmaşa, sürekli birileri bir şeyler ister. Şimdi kimse görmez bizi, kimse bizden bir şey isteyemez. Telefon çalarsa açmayız olur biter. Nasıl da güzel parlıyorsun. Bana Noel'i hatırlatıyorsun. Eskiden Noel ağacımızın böyle gümüşten bir tepesi vardı, çocukken ne zaman kapı açılsa ve nihayet Noel ağacıyla hediyelerin olduğu odaya girmeme izin verilse ilk önce Noel ağacının parıldayan tepesini görürdüm. Hemen törensel bir havaya bürünürdüm, biraz da huzursuzluğa kapılırdım. Bugün de aynısını hissediyorum: tören havasında ve halsiz. Noel tatillerinde oğlumla birlikte kayağa giderdim hep. Eh, artık geride kaldı. Elbette şimdi de Noel tatillerinde oğlumla kayağa gidebilirim ama artık farklı. Neyse ocak, bugün bunlardan bahsetmeyelim. Bugün kutlama yapalım. Vay canına, eskiden, Resi'yi tanımadan önce, hep kutlanacak bir şeyler vardı. Bir keresinde Elfi pijama partisi vermişti de ne olay olmuştu. Resi'yle böyle bir şey asla mümkün olamazdı. Birincisi, Resi bir partide pijama giymezdi, ikincisi de yine bir köşeye çekilip otururdu. Bir insan bu kadar neşesiz olabilir mi? Eksikliğini bile hissetmiyor. Kendisi gayet memnun. Asıl başkaları için zor. Çevresi için. Arkadaşları için. Bütün gün annesinin ciddi suratını görmek zorunda kalan çocuk için de zordur elbette. Fazla da konuşmaz zaten. Siz ikinizin evde nasıl yaşa-

dığınızı tahmin edebiliyorum: Kimse konuşmaz. Herkes sessiz sedasız bir şeyler yapar. Ara sıra oğlumun odasından bangır bangır radyo sesi gelir. Öyle olunca da Resi'nin başı ağrır hemen. Marie-Thérèse! Ne komik ya! Ah be, Edi o zaman babasının çizgili ipek pijamasıyla geldiğinde ne biçim gülmüştük, nasıl olduysa adam o zamanlar pijamaların önünde düğme olmadığını, sadece bir yırtmaç olduğunu umursamadı ya da unuttu. Her neyse: Edi hiç düşünmeden dans eder, güler, içer ve o sırada şeyi hep dışarıdadır. Sanırım ilk gören Elfi oldu. Nasıl güldü ama. Gözlerinden yaşlar geldi, gülmekten konuşamıyordu. Edi'ye şeyinin pijamasından dışarı çıktığını söyleyemedi çünkü çok feci gülüyordu. Oturmak zorunda kaldı ve ona bir kadeh içki getirmem gerekti, anca o içkiden ve hemen ardından bir kadeh daha içtikten sonra kendine geldi ve kulağıma fısıldadı. Ama o zamana kadar diğerleri de çoktan fark etmişti durumu, kısacası Edi o kadar utandı ki erkenden sıvıştı partiden. Ya işte Edi, o daha sonra da kafayı çekti. Ama bunun pijama partisiyle ilgisi yoktu. Karısı ondan boşandı, çocuklar zaten evden ayrılmıştı, boş zamanlarında ne yapacağını bilemedi. O zaman içmeye başladı işte. Balıkçı Rudi de öyle. Gerçi karısı onu boşamadı, o karısını boşadı çünkü genç bir sevgili buldu ama sonra, serbest kalır kalmaz sevgilisi daha genç birini bulup onunla evlendi, balıkçı Rudi de koca evde tek başına kaldı. Bunun üstesinden gelemedi. Gizli gizli içtiğinden önceleri kimse bir şey fark etmedi ama sonunda her yere sarhoş gelmeye, olay çıkarmaya başladı, bir partide sendeleyerek içeriye dalıp ev sahibine küfretti. Luis de içiyor. Boşanmamış olmasına rağmen. Onun sorunu, çocuklar evden gittikten sonra karısının üniversiteye başlaması. Luis baştan beri buna karşıydı. Bu yaşta okuyup da ne yapacaksın, diyordu hep, tam ben emekliye ayrılmışken, birlikte güzel güzel gezebilecekken? Nihayet düzenli olarak havuza gidebiliriz, tenis oynayabilir, kışın daha sık kayak yapabiliriz yine. Ama hiçbiri işe yaramadı. Üstelik de kadın tıp okumayı hayal ediyordu. Yıllar sürer, hem insan belli bir yaştan sonra o kadar şeyi ezberleyecek konsantrasyona sahip olamaz. Sınavlar falan. Ama karılar kafayı yemiş bir kere. Hayır, tıp olmalıymış! Bütün aileyi mahvetti. Luis içmeye başladı, tek kızları gitti apar topar playboyun tekiyle evlendi, adam evde onu kendi arkadaşlarıyla aldatırken karısını çalıştırdı. Aslında – her şeyin sorumlusu düzüşme. Nereye baksan her yerde felaket. Düzüşme

yüzünden. Gerçi Resi'yi öyle hayal edemiyorum bile, yani onda cinsellik falan yoktur. Elfi'yi düşününce. Sen hiç öyle değildin Resi. Asla. En başında bile. Hep bir sakınganlık vardı. E yani çoğu zaman, kızma bana ama, çoğu zaman yatakta tahta gibiydin. Ama seni bu yüzden hiç suçlamadım. Hep dedim ki: Öylesi de vardır, böylesi de. Kiminin kanında vardır kiminin yoktur. Ufak tefek şeylerden anlaşılır zaten o. Giyinişinden, yürüyüşünden, duruşundan. Senin bir duruşun olmadı hiç. Çoğu zaman öyle yamuk yumuk oturdun. Farkında mısın, hiç de erotik değil bu. Erkeğin tahrik edilmesi lazım. Sen hiç yapmadın bunu. Hele o üşümen. Biri evin içinde sürekli üşüyüp kalın külotlu çoraplarla dolaşırsa erotizm falan olmaz. O üstündeki fanila, tişört, kazak katmanlarını çıkarana kadar da bütün hevesi kaçar adamın. Üstelik sen hiç biraz olsun çaba göstermedin. Ne zihinsel ne fiziksel. Ne demek istediğimi anlıyor musun? Aslında sen bunun için hep yorgundun. Ama yatakta fanteziler üretmek lazım, insanın aklına bir fikir gelmesi gerekiyor. Bedenen de biraz antrenmanlı olmak gerek. Yoksa olmaz ya da en azından benim hoşlandığım gibi olmaz. Bu baştan beri bir sorundu. Ben ne zaman bir şeyden hoşlansam o senin canını acıtırdı. Normal değil bu. İnsanın düzüşmekten canının yanması. Yani, eğer öyleyse insan bir jinekoloğa gider, buna karşı ne yapması gerektiğine dair tavsiye alır. Ya da karın ve bacak kaslarını çalıştırır biraz. Bu mümkün. Zaten sen hep bir jimnastik kulübüne gitmen gerektiğini söyler dururdun. Ama asla gitmedin. Söylemek bir işe yaramıyor, söylemekle daha iyi düzüşülmüyor. Buna karşın sen bu konuda benden şikâyetçi olamazsın. Ben cinsellikten anlarım. Elfi'ye sorman yeter. Elfi her zaman söylerdi: Franz, tanıdıklarım içinde biz kadınlardan gerçekten anlayan tek erkek. Başta sen de fark etmişsindir yoksa beni seçmezdin. Kendi kendime hep, Resi hâlâ biraz gergin, zamanla geçer diye düşündüm. Biraz daha güven duyduğunda diye düşündüm, kendiliğinden geçer mutlaka. Ama kendini hiç güvende hissetmedin. Evlendiğimizde bile. Çünkü, ne yalan söyleyeyim, evlenmek için bu denli acele etmemin nedeni senin hayatta güvene ihtiyacı olan bir insan olduğunu fark etmemdi. Evlenirsem her şeyin değişeceğini düşündüm. Annenle olan ilişkinin de. Ama hayır. Her şey daha da gergin bir hal aldı. Bunun nedeni senin gevşemek istememendi. Zaten evliliğe de bu yüzden karşı çıktın. Hayır, dedin, hemen evlenmek istemiyorum, hayır,

hemen çocuk yapmak istemiyorum, dedin, hayır, hayır, hayır. Her zaman. Ama hayat evet demekle yaşanır. Yetişkin olmak evet demek ve arkasında durmaktır, anlıyor musun beni? Sen bunu hiç yapmadın. Sen hep kafanı iki yana salladın, bacaklarını hep sımsıkı kapadın, yatakta sopa gibi yattın hep, hep sustun, gözlerini boşluğa dikip baktın. İnadından vazgeçmedin hiç, bir kez olsun şöyle doğru dürüst, kahkahalarla gülmedin, düzüşmedin. Şerefe! Şu ocağa bak. Nasıl da parlıyor! Nasıl yaptım biliyor musun? Anlatayım şimdi sana. Bak şimdi: Önce elime bir bulaşık süngeri aldım, üstüne deterjan sıktım ve ocağı onunla ovdum. İnatçı lekeleri ıslak bir bezle tekrar sildim. Ve sonra –bak burası önemli– sonra yüzeyi çelik temizleyiciyle ovaladım, ıslak bezle tekrar sildim sonra da kâğıt havluyla iyice kuruladım. Gördün mü, bak nasıl görünüyor şimdi? Ne leke ne çizik var, hiçbir şey yok. Ayna gibi parlıyor her yer. Hayır, artık değil çünkü üstüne bir yudum şnaps döktüm. Dur ocağı açayım, o zaman daha iyi alırsın kokuyu. Tanrım, şu kokuya bak. Sonuçta Erich de alkolden öldü. Yani resmi olarak değil, resmi ölüm sebebi neydi ki? Kalp yetmezliği miydi? Dolaşım yetmezliği mi? Felç mi? Neyse ya, ne fark eder, günümüzde bunlar hep yan etkiler. İşin doğrusu adam ölesiye içti. Bu konuda kimse bana bir şey yutturamaz. Ben anlarım böyle şeylerden. Sonunda nasıl gitti gördün mü? Zaten bacakları kaskatıydı. Çalışamıyordu da. Evi yaparken ona ufak tefek yardımlarda bulunmasını teklif ettim, ne de olsa eğitimli elektrikçiydi. Hâlâ bir şeyler yapabilir diye düşünmüştüm. Ama olmadı. Bir keresinde neredeyse merdivenden düşüyordu, sonra da uzun bir süre kolunu kaldıramadığını gördüm. Buna gücü yetmiyordu artık. Ya o daha öğle olmadan içtiği biralara ne demeli! Adam tamamen bitmişti. Peki niye? Çünkü karısı öldü. Sen hiç bunun tersine kocası öldüğü ya da kendisini terk ettiği için ölesiye içen bir kadın gördün mü? Ben görmedim. Öyle bir adam ölünce hepsi de bundan kârlı çıkar. İstisnasız hepsinin durumu öncekinden daha iyidir. E şaşılacak şey değil hani. Şöyle yüklüce bir dul maaşı ya da nafaka alırlar. Bugün bir herif boşandıktan sonra kazancının büyük bir kısmını eski karısına vermek zorunda kalmayacak kadar az kazanıyor olamaz. Hele de boşanmada suçlu olan tarafsa ki çoğu zaman öyle olur çünkü her zaman bir şey bulunur, öyle değil mi? Çoğunlukla da kadınlar açar boşanma davasını. Çünkü onların buna zamanları vardır. Çalışıp

parasını kazanan bir erkeğin sabahın erken saatlerinde boşanma avukatına koşacak, bütün o kâğıtları derleyip toparlayacak, karısı hakkında anlatacağı hikâyeleri düşünecek, yazılı beyanı okuyup imzalayacak falan zamanı yoktur. Ama kadınların zamanı vardır. Önce yıllarca arkadaşlarıyla mutfak köşelerinde oturur ocaklarını doğru dürüst temizlemek yerine erkekleri kötülerler. E tabii diğer bezgin karılarla ileri geri konuşurken de akıllarına aptalca fikirler gelir. Halk eğitim merkezinde İtalyanca kursuna gitmeye veya çömlek yapmaya ya da tıp okumaya karar verirler. Ya da boşanmaya. O zaman da kadınlar birbirleriyle dayanışırlar elbette. Böyle bir durumda biri diğerinin çocuğuna bakar. Tabii aynı şey sevgilileri olduğunda da geçerlidir. Sen koca olarak böyle bir şeyi hiç fark etmezsin. Çünkü kadınlar birbirlerini kollar. Çocuklar oradan oraya sürüklenir durur, sen öylece bakarsın. Daha doğrusu bakmazsın bile çünkü iştesindir o yüzden de hiçbir şey göremezsin. En fazla, karının aniden siyah külot giydiğini fark edersin. Ama sen onu görür görmez hemen üstüne bir şey geçirmiştir ve zaten ertesi gün yine eski yünlülerini giyer. Kadınlar erkeklerden çok daha kurnazdır. Bir erkeğin en ufak yanlışını hemen fark edersin. Kimse beni, Rudi'nin kendisini yıllarca aldattığını karısının bilmediğine inandıramaz. Elbette biliyordu. Ben bile biliyordum. Bundan bir çıkarı vardı ki sustu. Herhalde mali açıdan. Rudi'nin borçtan başka bir şeyi olmadığını anlayınca birdenbire adamın kendisini aldattığını fark etti ve hemen boşanma davası açtı. Komik. Kendiliğinden fark etmemiş olsa bile en yakın arkadaşlarından biri hemen yetiştirmiştir. Çünkü kadınlar arasında biz erkekler arasındaki gibi bir gizlilik yok. Yani, diyelim ki ben, sırf örnek olsun diye, karısının Toni'yi aldattığını öğrendim, elbette tek kelime etmem. Birincisi beni ilgilendirmediğini düşünürüm, ikincisi Toni'yi mutsuz etmek istemem. Hemen ona koşup sıcağı sıcağına anlatmam entrikacılık olur. Ama işte karılar hep böyle. En büyük entrikacı onlar! Firmada işten çıkarmalar başlamadan önce nasıldı sanıyorsun? Tasarrufa gidileceği haberi sızar sızmaz entrika düzeneği işlemeye başladı. Sonuçta ne oldu peki? Üç mühendisi işten çıkardılar, iki karı kaldı. Tipik işte. Buna benzer her durumda aynısı olurdu. Elbette karılar entrika çevirdi. Kota düzenlemesi denen şey koca bir entrika hikâyesinden başka bir şey değil. Performansa göre değil de cinsiyete göre karar verilecekmiş, serbest ekonomide nerede var böyle

bir şey? Bu iyice yerleşirse sonumuz ne olur? Yakında hiçbir şey inşa edilmez olur. Şefle düzüştüler. Değilse şefin aklına nereden gelsin iki karıyı bırakıp beni işten çıkarmak? Tarafgirlik yaptığımı mı düşünüyorsun yoksa ha? Siz kadınların iyi mühendis olabileceğinize inanmadığımı mı sanıyorsun? Yo, hayır, Resi, o kadar basit değil. Olayı bu kadar basitleştirme. Yirmi yıl yaşadın benimle ve her zaman muhakeme yeteneğimin iyi olduğunu, birinin bir işi yapıp yapamayacağını ya da blöf yapıp yapmadığını hemen anladığımı söylerdin. Gördün mü bak, o kadar basit değil. O iki mühendis kadın kesinlikle benden daha kötüydü. Bu bir gerçek. Kendileri de biliyordu bunu çünkü ne zaman bir sorunları olsa bana geliyorlardı. Ben enayi de onlara yardım ediyordum tabii. Çünkü onlar kadındı. Erkek olarak onlara karşı yargılarında biraz daha ılımlı oluyorsun. Yanlışları düzeltiyordum ve tek laf etmiyordum. Benim hatam. Demek istediğim, erkek meslektaşım olsalardı da aynı şeyi yapardım. Bir erkek meslektaşım bana gelse, akıl danışsa, ki inan bana çok sık oluyordu bu, elbette ona da yardım ederdim, onun da bir şeyini düzeltirdim. Ama erkekler farklı. Erkek meslektaş sürekli aynı hatayı yaptığını, işiyle ilgili belli bir konuyu yeterince iyi bilmediğini fark ederse, oturur evde o konudaki eksiğini gidermeye çalışırdı. Ya da bir akşam benimle buluşurdu, bira içerken sorununu tartışırdık. Kadınlar öyle değil. Onlar işin kolayını bulmuş: Nasıl olsa Franz var. Franz meseleyi halleder. Ne yapacağımızı bilemezsek Franz'a gideriz. Ve tabii senin tek kelime etmemen gerek. Bir keresinde şöyle üstü kapalı, meseleyi kendilerinin çözmesi gerektiğini söyleyecek oldum, ufacık bir ima. Görmeliydin neler olduğunu. Anında öyle bir bağırıp çağırmaya başladılar ki tam bir felaketti: Yok tipik erkek üstünlüğüymüş de, yok başöğretmen tavrıymış da, öyle şeyler işte. Takım ruhu yokmuş bende, kimi onu kimi bunu daha iyi yaparmış. E benim de tepem attı, dedim ki: Evet tabii, kimileri de diğerlerinden daha iyi çocuk doğurur. Tam bir sinir harbiydi! Çünkü bana çok aptalca şeyler söylediler. Ama şef tesadüfen duymuş. Elbette bu benim için hiç iyi olmadı, kim bilir belki de işten çıkarılmamda belirleyici rol oynadı. Ne olursa olsun şef sürekli takım ruhuyla ve bunun özellikle de ekonomik durgunluk dönemlerindeki önemiyle ilgili bir şeyler saçmalayıp durdu. O iki karı sırıttı, sonra da ben işten atıldım. Yıllarca onların planlarını düzelttim! Anlıyor musun, adamın şirketi

tümden iflas etse bunun adı ekonomik durgunluk olacak, ekonomik durgunluk! Bugün bunun sebebinin belki de kadınlar olduğunu düşünemezsin bile. Demek istediğim, bir firmada üç mühendis ve bunun ikisi kadın, hiçbir toplumsal orana uymuyor. Eğitim merkezlerine, üniversitelere bir git bakalım, iyice görürsün o zaman. İkiye bir kadınların lehine, böyle bir oran yok! Çılgınlık bu. Bak, ocak nasıl parlıyor. Ateş gibi kıpkırmızı. Yanık şnaps da böyle kokuyor işte. Dikkat et ocak, biraz daha dökeceğim üstüne. Evet, cızırdıyor. Anında kıvılcımlar saçıyor. Çocukken ateş yutucu olmak isterdim. Ya da Hint fakiri. Çivili tahtaya sırtüstü yatıp kanamamak. Bir keresinde Matrei in Osttirol'de görmüştüm öyle bir Hint fakirini. O zamanlar babam hayattaydı. Oraya tatile gitmiştik. Bir akşam Matrei'ın en büyük otelinde sihirbazlık gösterisi vardı. Hiç unutmam. İki kişiydiler: bir sihirbaz ve bir Hint fakiri. Sihirbaz, üzerinde testi resmi olan bir gazeteden gerçek içki döktü. Adına da "Sudan'dan gelen su" dedi. O kadar heyecanlanmıştım ki neredeyse ağlayacaktım. Sonra bize, küçük bir kâğıdın üzerine doğum tarihlerimizi yazmamızı ve kâğıdı katlamamızı söyledi. Ardından şapkayla dolaşıp katlanmış kâğıtları topladı. Sonra da elini şapkanın içine daldırdı, bir kâğıt çıkarıp elinde ovaladı, kâğıdı elinde ovalarken salondakilerden birine doğru yöneldi. O tarafa nasıl çekildiğini apaçık görebiliyordun. Aniden birinin önünde durdu ve doğum tarihini söyledi. Bir ara bana doğru yaklaştı. Dünmüş gibi hatırlıyorum. Benim olduğum tarafa döndüğü anda bana geleceğini hissettim. Ona bakmaya cesaret edemiyordum çünkü gözleri çok koyu ve parlaktı. Gözlerine bakarsam gözümün seğirmeye başlayacağını ya da beni hipnotize edeceğini, ne derse onu yapacağımı ve sonrasında hiçbir şey hatırlamayacağımı sandım. Ben de yere baktım ve göz ucuyla bana yaklaştığını gördüm, hissettim de. Tuhaf bir güç yayılıyordu ondan. Aniden önümde durup doğum tarihimi söyledi. Hem de doğru olarak! O zaman baktım işte ona. Biliyor musun bazı anlar vardır, yaşadığının farkında bile olmadığın deneyimler aniden bir araya geliverir. Başka dünyaların kapıları açılır! Doğum tarihimi söyledikten sonra Matrei in Osttirol'deki sihirbazın gözlerine bakarken önümde bambaşka bir dünyanın kapıları açılmıştı sanki. Onun kor gibi yanan karanlık gözlerine baktım ve birdenbire annemle babamın yaşamından çok daha farklı bir yaşam olduğunu hissettim. Öyle bir canlılık ki onunla karşı-

laştırıldığında annemle babam ağır hasta insanlar gibi yaşıyor. O zaman hissettim, bu adamın kendi kuralları vardı, kendi gücü vardı, yasalara ihtiyacı yoktu çünkü kendi yasaları vardı, kurallara ihtiyacı yoktu çünkü dilediği gibi yaşıyordu, işine karışıp duracak kadınlara, ona yük olacak eve, elini kolunu bağlayacak çocuklara ihtiyacı yoktu. Kendi kendisinin efendisiydi. Sihirbazın kor gibi yanan, karanlık gözlerine ne kadar baktım bilmiyorum, sonra gitti. Ardından insanlar onun hakkında fısır fısır konuştular ama ben sihirbazdan o denli etkilenmiştim ki neler fısıldaştıklarına hiç dikkat etmedim bile. Sonradan yatağımda, annemle babamın da fısıldaştığını duydum, ertesi gün sihirbaz gibi giyinip birkaç sihirbazlık numarası denemek isteyince annem bir anda çıldırdı ve omzuma aldığım siyah mantosunu hızlıca üzerimden çekip aldı ve dedi ki: Git başka bir şey oyna yoksa yersin tokadı. Sonradan kız kardeşlerim, babam öldükten sonra, sihirbazın beni almaya gelen büyülenmiş bir tilki olduğunu, beni alamadığı için babamı aldığını iddia ettiler. Ama zaten kızlar o zamanlar hepten çıldırmıştı ve her yerde aptal tilkilerden başka bir şey görmüyorlardı. Söyle bakalım bu ocağın neler yapabileceğini biliyor musun? Herhalde bilmiyorsundur. Çünkü sen hiçbir şeyle ilgilenmiyorsun. Ocak alıyorsun ama kullanma kılavuzunu okumuyorsun bile. Ocak mutfağa geleli iki gün olmadan sayende leş gibi oluyor. Evet, şimdi düğmelerin hepsini çevirelim bakalım: sonuna kadar. Bütün plakalar kızmalı. Bak ne güzel kıpkırmızı parlıyor. Günah kadar kırmızı. Ocağa bak, başlı başına bir genelev sanki. Şimdi de fırın, hayhay, ızgara şişleri de olsun, sado-mazo istiyorsan. Gel bak, ızgara telini de koyalım. Nasıl çıtırdadığını ve çalıştığını duyuyor musun? Hadi şimdi bir kere daha cızırdatayım. İçkinin geri kalanı onun olsun. Tadı kaçtı zaten. Şimdi bir bira içerim daha iyi. Bu arada Oberhumer Kurt da ölesiye içti. Biliyor muydun? Hemen hemen hiç kimse bilmiyordu çünkü hep çok düzgün görünürdü. Aile hayatı da çok uyumlu gibiydi. Ama işte dışarıdan bakınca öyleydi, sadece dışarıdan bakınca. İçerisi cehennem gibiydi, bunu bana bir keresinde kendisi söylemişti. Kadın cadalozun tekiymiş galiba. Şöyle bir üstü kapalı bahsetmişti. Oberhumer Kurt her şeyi açık seçik anlatamayacak kadar düzgün bir insandı, hoş düzgün bir insan olmasa da ayrıntılarıyla anlatmazdı ya. Biz sizin gibi değiliz, siz kahve içmek için buluşup kocalarınızı kötülersiniz. Ayrıntılarıyla konuşulduğunu

biliyorum. Sizin için hiçbir şey kutsal değil. Mahremiyet diye bir şey tanımıyorsunuz. Ama biz arkadaşlar arasında bir espri yapacak olsak garip karşılanır. İyi de arada fark var: Şaka her zaman genel bir şeydir, belli bir şeye özgü değildir ve sarışın şakası yaptığımızda da genel olarak sarışınları kastederiz, Toni'nin karısını değil, anlıyor musun? Nedense siz de hemen sinirlenirsiniz: Kadın düşmanı, kadın düşmanı espriler! Ama siz kahve içmek için toplaştığınızda kendi kocanızınkinin artık kalkmadığını anlatırsınız. Sebebini söylemezsiniz tabii. Sonra da buna fikir alışverişi dersiniz. Size ne yapmak lazım aslında biliyor musun? Nihayet artık size bir ayna tutmak lazım. Aslında sizi şöyle uzun uzadıya aynada kendinize bakmaya zorlamak lazım. Suratınızdaki o kendi haklılığından emin ifadeye, tembelliğe ve korkaklığa bakmaya. En azından beni kimle aldattığını, aslında evi sana kimin bulduğunu ve parasını kimin ödediğini söyleseydin bari. Ama yok, korkak, kendi haklılığından emin, kendini kandırıyor, artık benimle birlikte yaşayamazmış gibi, gitmesinin nedeni benmişim gibi davranıyor. Bir kerecik olsun bak şu aynaya, nasıl görünüyorsun bir bak. Kendi sahte, korkak suratına, yalancı gözlerine, büzülmüş, küskün dudaklarına bir bak. Nasıl da çirkinleştin. Korkaklıktan, tembellikten ve kendi haklılığından emin olmaktan çirkinleştin. Üstüne üstlük sürekli bir histeri, izlenme sanrısı, sanki biri sana zarar vermek istiyormuş gibi. Bir kerecik olsun fikrimi söyleyince, hemen evi terk et, diye cıyak cıyak bağırdın bana. İyi de neden ben kendi evimi terk edeyim ki? Bana bunu açıklayabilir misin? Önce kadına ev yapıyorsun sonra gecenin bir yarısı evi terk etmek zorunda kalıyorsun. Çocuk uyuyor, dedin, onu seninle yalnız bırakamam o yüzden senin gitmen gerekiyor. İnanamıyorum ya. Böyle bir mantık olabilir mi? Çocuk bizimle yalnız bırakılamazmış! Bir yudum içtik diye mi? İnsan bir bardak bira içti diye kendi çocuğuna zarar verecek değil herhalde. Sana fikrimi söylememin de alkolle falan alakası yok. Hiç hem de. Çünkü ben her zaman fikrimi söylerim, içkili ya da içkisiz. Şimdiye kadar birine fikrimi söylemek için içkiye ihtiyacım olmadı, hele de sana söylemek için hiç olmaz. Çünkü sen korkağın tekisin, insan sana karşı biraz sesini yükseltse ürkersin. Şöyle derin bir nefes alsam kolunla yüzünü kapatırsın. Bir tokat atsam duvara yapışırsın. Ne acınası bir durum. Kendisi hakkındaki gerçeği duymaktan korktuğu için gecenin bir yarısı kendi evimi terk etmek

zorundaymışım. Böyle yapa yapa bizi iyice köşeye sıkıştırıyorsunuz. Bir insan sırf kocası odaya girdi diye irkilirse ne bekliyorsunuz ki? Canavara dönüştürdünüz bizi. Aklınıza hemen şiddet geliyor. Ondan sonra da gazetelerde yazar artık: Sarhoş koca ailesini tehdit ediyor! Ama işin aslına bakarsan kadın adamı çileden çıkarmıştır. Böyledir işte kadınlar. Gerçeği bir kez olsun kabullenmektense öldürülmeyi yeğlerler. Teker teker bak şunlara: Kurt, Rudi, Toni, Erwin, Erich. Hepsi mahvoldu ya da ölesiye içti. Ya karıları? Birinin bile kılına zarar gelmedi. Hepsi de ya nafakayla ya dul maaşıyla mükemmel bir hayat sürüyor. Şu kaplıcalara bir baksana. Kimler gidiyor oralara, ha? Erkeklerden ortalama beş yıl daha fazla yaşadığı kanıtlanmış olan sürüyle kadın. Erkekler emekliye ayrılınca işleri biter, tükenirler. Kadınlarsa anca o zaman yaşamaya başlar. Gezilere çıkarlar, o ilerlemiş yaşlarında, kalan sağlarla ikinci baharlarını yaşarlar. Hem de nikâhsız, dul maaşı kesilmesin diye. Nikâhsız yaşayacakları birini bulamazlarsa da, çünkü o yaştaki adamların çoğu ölümcül hastadır ya da çoktan ölmüştür, kafelerde başka dullarla buluşurlar. Altınlarını takıp takıştırıp orada otururken ölmüş kocalarını çekiştirirler, bir yandan da pastaları götürürler. Ya da barlara giderler, fitness tatillerine çıkarlar veya Mallorca'ya yerleşirler. Diğer ezilmiş kadınlar da orada oturur, içten içe gülerler. Aslında o zamanlar Matrei'da sihirbazın gözlerine bakarken anlamıştım her şeyi. Üstelik daha on yaşında bile değildim herhalde çünkü babam hayattaydı. Sonra belden yukarısı çıplak Hint fakiri sahneye çıktığında ve asistanı çivili tahtayı getirdiğinde tam anlamıyla dehşete düşmüştüm. Hâlâ gözümün önünde. Asistanın uzun, kâküllü siyah saçları vardı. Daracık mavi bir etek, üstüne de ufacık mavi bir üstlük giymişti. Çivili tablayı hamur açma tahtasıymış gibi kolunun altında taşıyordu. Sonra Hint fakirine bir bakış attı –ama ne bakış!– ve çivili tahtayı yere koydu. Çiviler aşağı yukarı on beş santimdi. Hint fakiri asistanının karşısında çocuk gibi duruyordu. Oysaki uzun boylu, gelişmiş kol ve karın kaslarıyla güçlü kuvvetli bir adamdı. Yavaşça gömleğini çıkardı, çıkarırken de hep asistanına baktı. Kadın gülümsüyordu. Adam gömleğini çıkardıktan sonra kadın onu kirliymiş gibi iki parmağıyla tutup aldı. Kolunu uzattı ve yere attı. Sonra da Hint fakiri sahneden aşağı atlayıp seyircilere sırtını gösterdi. Pürüzsüz kahverengi bir sırttı. O sırada yüzü sahneye dönüktü. Asistanın gözlerine bakmaya

devam ediyordu. Sonra bir sıçrayışta sahneye geri döndü ve çivili tahtanın üstüne yattı. Az daha korkudan bağıracaktım, her şey o kadar hızlı oldu ki. Şimşek gibi, sanki gecikirse fikrini değiştirecekmiş gibi, çivilerin üstüne uzandı. Asistan gözünü bile kırpmadı ve sahnenin arkasından ikinci bir tahta getirdi. İkinci tahtayı da hamur tahtası gibi taşıdı. Ne olursa olsun duygusuzcaydı. Tahtayı adeta Hint fakirinin üstüne attı. Heyecandan nefesimi tutmuştum. Sonra o siyah saçlı fingirdek karı yavaşça sahneden indi, yapmacık gülüşüyle, kalçalarını sallayarak yavaşça seyircilerin arasına daldı –göbek deliğinde mavi bir taş vardı, bizim masamızın önünden de geçtiği için tam olarak gördüm–, baştan çıkarıcı bir biçimde ya da işte baştan çıkarıcı dedikleri biçimde dişlerini göstere göstere, aç gözlerle gülümsüyordu, aniden yakınımızdaki bir masanın önünde durdu. Masada Matrei'lı beş genç delikanlı oturuyordu, beşi de dağ rehberiydi, babam bir keresinde onlardan biriyle dağa çıktığından biliyordum. Beşi de güçlü, genç, bronzlaşmış, yakışıklı. Siyah saçlı aşüfte orada durup içlerinden en güçlü ve yakışıklısını seçti. Elinden tuttu, adam da hipnotize olmuş gibi o aptal ineğin kendisini sahneye çekip götürmesine izin verdi. Kadın onu Hint fakirinin önüne getirdi. Sonra yine sahneden indi, yine kalçalarını sallayarak, sırıtarak salonda dolandı, yine bir masanın, bu kez bir çiftçi ailesinin önünde durdu, ailenin en şişmanını, muhtemelen on altı yaşındaki doymak bilmeyen çiftçi oğlanı da elinden tutup sahneye çıkardı. Güçlü kuvvetli dört adamı toparlayana dek devam etti bu. Tek dileğim bizim masamıza gelmemesiydi çünkü hemen aklıma kadının bir aile babasına da ihtiyaç duyabileceği gelmişti. Ne de olsa böyle bir aşüfte hiçbir şeyi art niyetsiz yapmazdı. Babamı alsaydı ne yapardım bilmiyorum. Herhalde kadına saldırır, o aptal suratını tırmalardım ya da doğrudan üstüne atlardım. Yemin ederim ne olursa olsun babamı almasına izin vermezdim. Neyse ki babam yeterince iri yarı ve güçlü değildi herhalde, gerçi bir ara kısa bir süre gözlerini babama dikti, annemle bana da ama sonra yürüdü gitti. Sonuçta göğsünün ve karnının üzerindeki ikinci bir tahta ile çivili tahtanın üzerinde yatan Hint fakirinin önünde güçlü kuvvetli dört adam duruyordu. Ve işte şimdi başlıyor: Kara sürtük ilk adamı elinden tutup fakirin üstündeki tahtaya çıkartıyor. O da karşı koymuyor. Fakirin bedeninin altındaki çivilere gömülüşü açık seçik görülüyordu. Sonra dağ rehberini çıkardı tahtanın üstüne,

Hint fakiri biraz daha gömüldü çivilere. Böylece devam etti. Dördü de çıktı üstüne. Altlarındaki fakir gıkını bile çıkarmadan iyice gömüldü çivilere. Fakirin altında ufacık bir metal parçası bile görünmüyordu. Hiçbir şey yoktu. On beş santimlik sivri çiviler sırtında kayboldu gitti. Gerçekten de bir hamur açma tahtasının üstünde yatıyormuş gibi görünüyordu şimdi. Salonda iğne düşse sesini duyardın, o derece sessizdi. Sadece ara sıra biri iç geçiriyordu. Ama iç geçiren fakir değildi. Bir an için zaman durdu. Birdenbire ışık yarıya indi, puslu bir alacakaranlık hâkim oldu. Sadece Hint fakirinin yüzü aydınlandı, kan kırmızısı dudakları ve gözlerindeki koyu halkalarla bembeyaz görünüyordu. Onun dışında her şey alacakaranlıktaydı. Fakirin üstündeki dört adamın ağırlığını hissedebiliyordun. Sessizlik, dışarısı çoktan kararmıştı, pencereden ayı görüyordun. Ama benden başka kimsenin aya dikkat ettiğini sanmıyorum. Bir tek ben baktım aya çünkü fakirin üzerine çıkmış dört adamı görmeye daha fazla katlanamadım, çünkü bütün bunların gelecekteki yaşamımla bir ilgisi olduğunu hissetmiştim, ne olduğunu bilemezdim elbette ama bir ağırlık hissettim ve bir anda hiç tanımadığım bir hüzün çöktü üzerime. Belki de babamın hasta olduğunu ve çok yakında öleceğini, bütün hayatımın değişeceğini, annemin geceler boyu durmaksızın ağlayacağını ve tilkilerin sessizce evin etrafında dolanacağını sezmiştim. Belki bir tehlike, bir kader, bir karanlık sezmiştim ama belki de, olacakları o zaman sezdiğim duygusuna sonradan kapıldım. Belki de aslında hiçbir şey sezmemiştim, sadece yaşamın olanca ağırlığını, tüm felaketi yerçekimiyle birlikte tek bir imgede görmüştüm. Üstüne üstlük bir de sihirbazın kor gibi yanan gözleri, fakirin neredeyse sönmüş, hüzünlü gözleri ve asistanın aç gözleri, hepsi bir arada. Ne olursa olsun daha fazla görmeye dayanamadım ve pencereden dışarı bakıp gökyüzündeki soluk, tam olmasa da neredeyse dolunay halindeki ayı seyrettim, yaydığı ışık hiç de merhametli değil, aksine mat, soğuk ve kasvetliydi. Tekrar sahneye baktığımda ışıklar yanmış, insanlar yine konuşmaya başlamıştı, dört adam birdenbire fakirin üstünden yere atlayıp güldü. Asistan ortadan kaybolmuştu. Onun yerine sahnenin arkasından sihirbaz çıkageldi, şapkasız, o da güldü ve fakirin ellerinden tutup yavaşça çivilerden çekti. Epeyce çekmesi gerekiyor. Salondaki birkaç kadın cıyaklıyor, fakir ayağa kalkıyor, daha fazla ışık yanıyor, salon şimdi o kadar aydınlık ki

baksan da dışarıdaki ay fark edilmiyor, fakir sahneden iniyor, yine salonda dolanıyor, yine sırtını seyircilere dönüyor. Bu kez, sahnede duran sihirbaza bakıyor. Sihirbaz gülümsüyor. Fakir de gülümsüyor. Sırtındaki derin delikleri görüyoruz şimdi. Ama hiç kan yok. Tek bir damla bile. Sadece on beş santimetre derinlikte delikler. Bütün sırtı çivilenmiş. Ama kan yok.

7

Kadınları hiç anlayamayacağım. Yirmi yıl boyunca susarlar sonra bir anda çekip giderler. Aklım almıyor bir türlü. Neden hiçbir şey söylemedin? Son zamanları demiyorum, ara sıra bir şeyler söylediğin oluyordu son zamanlarda, öncesinde diyorum, iş işten geçmeden. O zamanlar hiçbir şey söylemedin. Her zaman tek söylediğin gerçeklik duygusuna sahip olduğum, bütünü görebildiğim ve bu bakışı asla kaybetmediğim, seninse çok çabuk paniğe kapıldığın, benim paniğe kapılmayıp bütünü görebildiğim ve bu bakışı asla kaybetmeyeceğim için mutlu olduğundu. Demek istediğim, böyle olmamdan mutluydun sen. Ben de seni güvence altına aldım. Mükemmel bir çifttik. Aslında kimse senin nasıl her şeyden korktuğunu ve birbirimizi tanımadan önce bir et suyu çorbası bile yapamadığını bilmiyordu. Hatırlıyor musun? Ama sonradan, özellikle de et suyu çorban herkes tarafından çok beğenildi. Ve tavuk göğsü dilimli kuzu marulu salatan. Üstelik bu, salatanın üzerine tavuk göğsü dilimleri koymak her yerde moda olmadan önceydi, böylece artık insan belli başlı restoranlarda sadece tavuk dilimli salata yiyebiliyor. O zamanlar kimse bilmiyordu bunu. Arkadaşlarımın karıları senden tarifini almıştı. Tiramisunun da. Çünkü o zamanlar onu da neredeyse hiç kimse bilmiyordu. Panna cotta'yı da. Her zaman özel şeylere karşı bir ilgin vardı ama ben olmasam o özel şeyleri yapmaya cesaret edemezdin. Seni hep ben destekledim. Bize biri geldiğinde sen değil hep ben konuştum. Tabii o zaman da herkes benim devamlı kendisi konuşan, karısına konuşma fırsatı vermeyen bir maço olduğumu düşünürdü. Senin zaten hiçbir şey söylemeyeceğini bilmezlerdi çünkü. En azından bir yıl öncesine kadar. Tamam itiraf ediyorum, yaklaşık bir yıldır kimi zaman bir şeyler söylemek istedin ama ben sürekli konuşmaya o kadar alışmıştım ki senin de bir şeyler söylemek istediğini ara sıra gözden kaçırmış olabilirim. İtiraf ediyorum Resi çünkü ben senin gibi hiçbir şeyi kabullenmeyip her şeyi başkasının üstüne atacak biri değilim. Bir kez olsun beni eleştirseydin ve eleştirinde haklı

olsaydın o zaman derdim ki: Evet Resi, haklısın. Ama sen beni hiç eleştirmedin. Tek yaptığın mızmızlanmak ve sızlanmaktı. Tiroit bezinin az çalıştığını biliyorum ama bu bana şantaj yapman için geçerli bir sebep olamaz. Sırf tiroit bezinde sorun var diye seni kollayamam, anlıyor musun? Çünkü o zaman bana şantaj yapmana izin vermiş olurum. Bu da senin için iyi olmaz. Çünkü eğer ben sana, sırf tiroit bezinde sorun var diye, ne düşündüğümü söylemezsem ve doğru olduğuna inandığım şeyi yapmazsam sonunda sen zararlı çıkarsın. Çünkü artık o zaman ben kendim olmaktan çıkarım ve bu da senin tiroit bezini iyileştirmez. Ama senin tiroit bezinin bana şantaj yapmasına izin vermemem aldırmadığım anlamına gelmez. Tam tersine! Kuzey Almanya'daki tedaviye gitmen için ben ikna ettim seni, hoş sonu hiç de iyi olmadı ya. Çünkü ötekiyle orada tanıştığını düşünüyorum hâlâ. İstediğin kadar inkâr et. Orada tanıştın. Burada öyle şeyler için zamanın olamazdı. Ve ben seni oraya kendim gönderdim! Evet, tamam biliyorum, tedaviyi sen ödedin ama o sırada işten çıkarılmıştım. İşten çıkarılmamış olsam elbette ben öderdim tedavini. Bütün tatilleri hep ben ödemedim mi? Üstelik işten çıkarılmam da benim suçum değil. Bunu gayet iyi biliyorsun. O yüzden bana tedavini kendin ödediğini, bu evin de güya yarısını ödediğini söyleme sakın. Herhangi bir hakkın olduğunu sanıyorsan yanılıyorsun. Sana evin yarısını hiçbir zaman ve hiçbir koşulda ödemeyeceğim. Taşınan ben değil sensin, kendine başka bir eş bulan ben değil sensin, ben senin çocuğunu değil sen benim çocuğumu aldın. Sana para vereceğim diye kendi tasarlayıp yaptığım evi satacak değilim ya. Üstelik çoğunu ben ödedim. Yarısından fazlasını. Zaten sen yarısını nasıl ödeyecektin ki? Diktiğin iki üç parça elbiseyle mi? Biliyorum son zamanlarda insanlar elbiselerine iyi paralar ödüyorlar ama ömrün boyunca diktiğin o birkaç parça elbiseye bu evin yarısını karşılayacak kadar para ödeyemezler. Kafan basmıyor bir türlü. Hesabını kendine sakla. Görmek istemiyorum. Benim bildiğim bana yeter. Sonuçta hesapları yapan benim, sen değil. Evin kaça mal olduğunu ve benim ne kadar harcadığımı gayet iyi biliyorum. Her faturada sana koşmadım. Siz nereden bileceksiniz bir çatının kaça çıktığını. Ya da tek bir pencerenin. Hele lavabolar! Ya şu banyodaki fayanslar! İnsanı çıldırtan da o zaten: Önce hiçbir şeyle ilgilenmezsiniz sonra da hak iddia edersiniz. Diktiğin birkaç

parça elbiseden ne kadar kazandığını gerçekten bilmek istiyorsan zamanında kendine bir hesap açtırman gerekiyordu. Durup durup ondan sonra boş atıp dolu tutturmaya bakıyorsun, yok öyle yağma. Sonradan bana evi senin nasıl geçindirdiğini hesaplayıp açıklayasın diye ben mi gidip senin için hesap açtırsaydım? Kendine bir hesap açtırsaydın çocuk parası senin hesabına yatardı böylece onu da almış olurdun şimdi. Hep aynı şey işte: Önce her şeyi boşla, hiçbir şeyle ilgilenme sonra hak iddia et. Çocuk parasını alamazsın! Sırf ev için bile alıkoyabilirim onu. Artık oğlumla birlikte bu evde oturmuyor olman benim suçum değil. Üstelik bu evi kendim için yapmadım çünkü benim buluşlarımı yapabileceğim bir garajdan başka hiçbir şeye ihtiyacım yok. Ev bana yük. Oğlumun bir evi olsun diye bu yükü üstüme aldım. Öyle senin dediğin gibi hayalimi falan gerçekleştirmedim. Benim hayalim her zaman buluşlarımdan başka hiçbir şeyle ilgilenmemek ya da tek başıma tekneyle denize açılıp dünyayı dolaşmak olmuştur. Başka bir şey değil. Evi sizin için yaptım. Oğlum için, ileride ona ait bir şey olsun diye ve biraz güvencen olsun diye senin için. Karşılığında aldığım teşekkür de bu işte. On aylık çocuk parası için haftalardır sıkıştırıyorsun beni. Franz oğlunun çocuk parasını vermiyor bana! Sağda solda neler anlattığını bilmiyor muyum sanıyorsun: Franz oğlunun parasını içkiye yatırıyor! Franz bütün gün pencerenin önünde oturup bira içiyor! Franz hiçbir anlaşmaya uymuyor! Franz oğluyla ilgilenmiyor! Ne bekliyordun ki? Sen kalk çocuğu benden al sonra da bana ihtiyacın olduğunda koşa koşa geleyim. Senin işine gelir tabii, oğlunla paten kaymaya gideyim, ayaklarım donsun, sen de o sırada kafede herifin biriyle buluş. Ya da sen gece gündüz düzüşebil diye çocuğu bütün tatil boyunca yanıma alayım. Yok ya yemezler! Ben o oyunu bozarım. Çocuk parası da bankada yatar. Kimse dokunamaz. Hele sen asla. Saklıyorum onu. Ne olacağı belli olmaz çünkü. Ben ne bileyim çocukla ne yapacağını. Sonunda gider Viyana'ya yerleşirsin, ben de burada oturur kalırım, çocuğumu görmek için bir tren bileti bile alacak param olmaz. O yüzden saklıyorum onu. Belki de oğluma kışlık palto ya da kışlık ayakkabı almak için ihtiyacım olur. Kaç para haberin var mı? İşsizlik maaşımla karşılayamam. O para bunlar için. Çünkü bu parayı sana yollamam, senin o parayla oğluma her şeyi alman ve benim ona bir şeyler alabilecek paramın kalmaması kabul edile-

mez. O yüzden alıkoyuyorum çocuk parasını. Sağda solda benim hakkımda neler anlattığın ya da aptal arkadaşlarının veya sosyal yardım kurumunun ne düşündüğü de hiç umurumda değil. Umurumda değil. Gelirlerse gelsinler. Gençlik dairesiymiş! Onlara anlatacaklarım var. Baba olarak bizim ne durumda olduğumuzu duymalarının vakti gelmişti zaten. Kimse duymuyor bunları. Söz konusu hep kadınlar. Yok baskıymış, yok kota düzenlemesiymiş. Peki ya biz? Ömür boyu çalışıyoruz, her şeyi biz ödüyoruz, ev işlerine yardım edebiliriz çünkü etmezsek maçonun teki oluruz, akşamları işten dönünce çocuğu etüt merkezinden alabiliriz çünkü annenin, kadın olarak daha az kazanacağı kanıtlanmış olmasına rağmen, mutlaka çalışması gerekiyordur ve sonra zamanı geldiğinde, parayı kazandığında ya da herhangi bir şey keşfettiğinde, ne bileyim işte çömlek yapmak, üniversiteye gitmek, Budizm falan gibi ya da son anda henüz kadınlardan anlamayan bir enayiyi tavladığında, çocukları kaptığı gibi çeker gider. Göz açıp kapayıncaya kadar gider. E hadi buyur bakalım, bizim haklarımız nerede? Böyle olunca insan çocuğunu sevmeye cesaret edemiyor tabii, ne de olsa her an elinden alınabilir. Franz çocuğa bakmıyor. İlgilenmiyor. Neden biliyor musun? Çünkü ona hüngür hüngür ağlamadan bakamıyorum da ondan. Çünkü artık bende değil de ondan. Çünkü yine geri vermek zorundayım da ondan. Her ziyarette ayrılık önceden programlanmış da ondan. Buna dayanamıyorum. Üstesinden gelmeniz gereken de işte bu ayyuka çıkmış haksızlık. Önce çocuğunuzu elinizden alıyorlar sonra çocuk parasını onlara bırakmanız gerekiyor, üstüne bir de çocuk için nafaka ödemeniz gerekiyor. Peki size ne kaldı ödeyecek? Açıkçası hiçbir şey. Hiçbir şey. Boşanırken hâkim, iki bin şilin nafaka için çok az deyince ona da söyledim. Dedim ki, peki eski karım hiçbir şey ödemeyecek mi? Yemek bir şey tutmaz, zaten çocuk kuş kadar yiyor, nasıl olsa yemek yapacak, ha bir kişi için yapmış ha iki kişi için çok da bir şey fark etmez, zaten bir evde oturmak zorunda, elektrikmiş, ısınmaymış, bunlara zaten kendisinin de ihtiyacı var, e çocuğa birkaç çift çorapla don da bir servete mal olmaz. Hepsi bir araya gelince elbette bir servete mal olur, dedi hâkim. Kelimesi kelimesine servet dedi. Ne salaklık. Ama ben biliyorum onun neden öyle salakça bir şey söylediğini: Çünkü senin tarafını tutuyor. Çünkü bugünlerde artık bütün hâkimler kadınların tarafını

tutuyor. Maço gibi görünmekten korkuyorlar çünkü, e tabii bir de gençlik dairelerinde önemli mevkilerde hep bir kadın var. Zaten artık şu feministler yüzünden böyle hâkimlerin eli kolu bağlı, özgürce karar veremiyorlar. Sosyal hizmetlerde, aile danışmanlığında, gazetelerde de durum aynen böyle. Oralarda da önemli mevkilerde hep kadınlar var artık. Kadın hakları meselesi söz konusu olunca bir köşeye sineceksin demek oluyor bu. Günümüzde biz erkeklere ne olacağını açık yüreklilikle söylemeye kim cesaret edebilir ki? Hâkim çocuğun bir servete mal olabileceğini söylemekle kalmadı –bu bile başlı başına bir salaklık– çocuk annede kalırsa annenin nafakayı çalışarak ödediğini de söyledi. Çocuğa baktığı için. Bu ne arsızlık ya. Birincisi, anne çocuğa evliyken de bakıyor zaten ve ben bunun için ona fazladan para vermiyorum, ikincisi de kimse ona kocasını terk etmesini ve çocuğa tek başına bakmasını söylemedi. Her durumda kazanıyor yani: Kocayı başından atmış, çocuğu yetiştirmek için nafaka alacak, devletten çocuk parası alacak, işe gidebilsin, canının istediğiyle canının istediği kadar düzüşebilsin diye etüt merkezlerinde ayrıcalıklı olacak, geride kalan koca da habire ödeyecek. Ve buna kadın erkek eşitliği diyeceksiniz. Ben buna erkeğin sömürülmesi derim. Kanının son damlasına kadar. Karısı çocuğunu alıp kaçmış bir koca hayatını yeni baştan inşa edebilecek kadar çok kazanamaz. Buna karşın kadınlar kazançlı çıkar: Para, özgürlük, çocuk ve terk edilen koca üzerinde güç. Çünkü koca itaat etmezse boşandığı karısı her an, sınırlı ziyaret hakkı ya da ziyaret hakkının geri alınmasıyla çocukları alıkoyabilir. Gün kararlaştırmaya zorlayarak adamı aşağılar: Pazartesi cuma sen, cumartesi pazar ben. Ne bileyim işte. Akla gelebilecek her türlü düzenleme mümkün. Hangi erkek uyabilir ki böyle bir kurala? Sonuçta çoğu erkeğin bu tür anlaşmalar yapmaya izin vermeyecek bir işi ve sorumlukları vardır. Mesela benim durumum da öyleydi. Yeni bir sipariş geldiğinde ya da eski sipariş geciktiğinde hepimizin fazla mesai yapması şart koşulurdu. Ödeme de daha fazla olurdu tabii! Ya da diyelim işçi temsilcisisin. İşçi temsilcisi olarak ne zaman toplantı yapman gerektiğini üç ay öncesinden bilemezsin. Ya da bir içki akşamı veya bowling gecesi düzenlersin. Bunlar siz kadınların yaptığı gibi safi eğlenceden ibaret değil. Bunlar gerekli şeyler. Bunlar işletmeyi bir arada tutar. Bunlar dostluğu pekiştirir. Mesai arkadaşlarının böyle şeylere ih-

tiyacı vardır. Her zaman değil belki ama prensip olarak her fırsatta. Japon ekonomisi nasıl kalkındı sanıyorsun? Onlarda her şeyi şirket düzenler: Mesai sonrası bira içme, şirkete ait otellerde ailecek tatil, birlikte genelev ziyareti. Böyle şeyler bağlar! Biri kalkıp da şunu diyemez: Ben bugün gelmiyorum çünkü eski karıma söz verdim, pazartesi, perşembe ve cuma günleri çocuğu anaokulundan alıp büyükannesine ben götüreceğim. Bu bütün programı altüst eder. Ya da şu Vroni'nin uydurduğu hiç de gerçekçi olmayan plana bak: Çocuklar dört gün onda, üç gün Manfred'de kalacakmış. Delilik! Çocuklar sırtlarında, ellerinde çantalarla sürekli yollarda. Bir orada bir burada, bir aile orada bir aile burada, insan çıldırır ya! Çocuklar nasıl yapıyor hayret ediyorum. Ne olursa olsun Manfred'in canı çıkmıştı ta ki şimdiki eşini bulana dek. Öncesinde hep stresliydi: Çocukların okul için her şeyi tamam mı? Temiz giysileri var mı? Tırnakları kesilmiş mi? Spor ayakkabıları yanlarında mı? Değilse hemen arabaya atlayıp son sürat Vroni'ye git, spor ayakkabılarını al getir vesaire. Manfred çoğu zaman gecenin onunda çamaşır yıkıyor olurdu. Kendi gözlerimle gördüm, çünkü haftada bir iskambil oynamaya ona giderdik. Hiçbir şey olmamış gibi orada oturur, on dakikada bir banyoya koşar, çamaşır makinesini açar ya da kapar, çamaşırları çıkarır, yenilerini koyar, kuruması için havluları asar, askıdan alır, katlayıp dolaba kaldırırdı. Ya da iki el arasında çabucak çocukların ertesi gün yemek teneffüsünde yiyecekleri sandviçleri hazırlardı. Suratı hep kıpkırmızı olurdu Manfred'in. Terden sırılsıklam olmuş gömleği sırtına yapışırdı. Şimdi bana ne anlatmaya kalkacaksın biliyorum. Senin de terden sırılsıklam olduğunu, gecenin onunda çamaşır yıkadığını anlatacaksın. Ama o senin suçundu! Arada fark var. Manfred'in başka çaresi yoktu, gündüzleri çalışmak zorundaydı, anlıyor musun? Ama seni kimse çalışmaya zorlamadı. Sen kendi isteğinle çalıştın. Bir şeyi ya kendi isteğimle yapar, arkasında dururum ya da hiç yapmam. Bununla senin şu tiroit bezi hikâyeni de kastediyorum. Ya bir şeyin gereğini yerine getirirsin ya da susarsın. Ama sen illa da tanımadığın insanlara elbise dikmek zorunda olduğunu sanıyorsan bunun suçunu bana yükleyemezsin. Senin kararlarının bedelini ben ödemeyeceğim! Tiroit bezin yavaş çalışıyor olsa bile. Çünkü senin kendi kararın. Kimse seni elbise dikmeye ya da market kasasında çalışmaya zorlamadı. Hiç kimse. Ve sırf sen dikiş

dikiyorsun, ben de işten çıkarıldım diye beni ev erkeği olmaya zorlamana izin vermeyeceğim. Çünkü işten çıkarılmak benim elimde olan bir şey değildi. Ben kota düzenlemesinin kurbanı oldum. Manfred için çözüm şu anki hayat arkadaşı oldu. Olağanüstü şanslıydı elbette. Çünkü kadın neredeyse ayağına geldi. Eski karısının çocuklarla yaptığı program yüzünden Manfred'in kendine yeni bir eş arayacak zamanı olamazdı zaten. Ama yeni hayat arkadaşı aynı binada oturuyordu ve adamın nasıl helak olduğunu görüyordu. E tabii kadınların da öylesi de var böylesi de. Adı Erika. Hiç de fena görünmüyor. Her ay eski karısıyla çocukları için nafaka ödemesine rağmen Manfred'i çocuklarıyla kabul ettiğine göre evde kalmaktan korkuyordu herhalde. Kadın kırk üç yaşında ve evlenmemiş. Bu durumda çoğu korkuya kapılır. Zaten artık çocuk doğuracak yaşı çoktan geçmiş, bir anda iki tane birden oldu işte. Haftada üç gün sadece. Diğer dört gün Manfred yalnızca ona ait. Aslında onun için mükemmel bir çözüm. Kadın Manfred'e epeyce bir çekidüzen verdi. Kadın onun yanına taşınmadan önce Manfred'i görmeliydin. Adam bitmişti resmen! Dediğim gibi surat kıpkırmızı, sırtı ter içinde, eller desen zaten hep terli, gittikçe daha fazla kilo aldı çünkü anlaşılan çocuklarla birlikte cips ve sosisten başka şey yemiyordu ama adamı suçlayamazsın, işten sonra bir de gidip büyük market alışverişi yapacak zamanı olamazdı elbette. Sonuç: Yüksek tansiyon, kanda yağ, kolesterol düzeyi sorunlu, kalpte ritim bozukluğu. Ve Erika yanına taşındıktan bir yıl sonraki Manfred: Zayıf ve eskisi gibi solgun. Sakin. Eskiden firmada Manfred'e her zaman kaya gibi sağlam derlerdi. Yine öyle oldu. Ama o arada! Görüyorsun işte kadınların bizi ne hale getirdiğini: Gözlerini kırpmadan hayatımızı mahvediyorlar. Kayayı bile un ufak ediyorlar! Aslında siz busunuz işte: Buz gibi. Ve katı. Biliyor musun artık ne düşünmeye başladım? Sizin o sözde gizeminizin ardında hiçbir şey olmadığına inanmaya başladım: Kadının gizemi; gizemli yaratık kadın; ceylan, peri, büyücü. Bazen hayallere dalıp pencereden baktığınızda ve gözleriniz parladığında sadece kurallarınız olduğu, onun dışında başka hiçbir şeyiniz olmadığı duygusuna kapılıyorum. Çünkü onun arkasında başka bir şey olsa, bunun tarafsız bir biçimde saptanmış olması gerekirdi. Demek istediğim size ilişkin bilgi verecek herhangi bir şey olurdu: Geniş bir vizyon, bir felsefe, bir macera

hayali. Ama hiçbir şey yok. Hani nerede büyük kadın filozoflar, vizyon sahibi kadınlar nerede, maceracılar? Araştırmacılar? Enine boyuna araştırdığınız tek şey maymunların cinsel yaşamı. Şöyle doğru dürüst bir kadın hareketini bile beceremediniz. Olduysa da bugün nerede? Nerede sizin büyük romanlarınız, besteleriniz, resimleriniz?

8

Hayatında başka birinin olduğunu ve beni terk etmen için seni ikna ettiğini bilmiyor muyum sanıyorsun? Sen kendin düşünemezsin çünkü böyle bir şeyi. Daha doğrusu düşünürsün de uygulayamazsın. Korkarsın çünkü, tek başına. Çünkü sen hep korktun tek başınayken. Hep söyleyip durduğun halde bir kez olsun tek başına sinemaya bile gitmedin. Çocukla tek başına benden ayrılmazdın. Tek başına bir ev bile arayamazsın. Bunu hep ben yaptım. İlk evimizi hatırlıyor musun? Hamileydin ve bütün gün yataktaydın, bense işten izin alıp yollara düşüyor, üçümüz için ev arıyordum. Hiç de kolay değildi. Çünkü o zamanlar fazla paramız yoktu. Yine de o parayla bulunabilecek en iyi evi buldum. Sen böyle bir şeyi beceremezsin. Çünkü senin kendine güvenin yok. Bir sosyal konut kurumuna gidip şunu söyleyebilmek için özgüveninin olması gerek: Daha büyük bir eve ihtiyacım var, hem de hemen. Gülerler insana. Herkes öyle söylüyor, der sosyal konut kurumundakiler, herkesin acilen daha büyük bir eve ihtiyacı var. Ama boşta evimiz yok. Kaydolmanız lazım, derler, böylece listeye alınmış olursunuz, bir evin boşalması yıllar sürebilir. Seni başlarından savmalarına izin vermemek için özgüvenli olman gerekiyor. Her gün gittim oraya. Karım hamile, dedim, eğer karım daha büyük bir eve çıkmadan doğurursa onu çocukla yalnız bırakmak zorunda kalırım, dedim, bir kadın çocuğunu tek başına büyütmek zorunda kalırsa bundan sosyal konut kurumunun sorumlu olacağını söyledim. Böyle bir sosyal konut kurumunda memurlara baskı yapmak gerekiyor. Sürekli gideceksin, tartışacaksın, mücadele edeceksin. Siz yapamazsınız bunları. Yapabilseniz bile işe yaramaz çünkü böyle bir sosyal konut kurumunda çalışan memurlar bir kadının kendilerine baskı yapmasına izin vermez. Bunu yapacak bir adam lazım. Bu işler böyle. Siz bunu hiç kavrayamadınız. Bir yanda her şeyden ve herkesten korku duyma, iletişim güçlüğü, zayıf ego, otorite sorunu, diğer yanda kendisine erkek gibi davranılmasını isteme. Bu bir çelişki. Ama sizin sorununuz da bu zaten: Her yerde çelişki. Şu kadınlar

da eşitlik istiyor ama yalnızca işlerine geldiğinde. İşlerine gelmedi mi hüngür hüngür ağlıyorlar. Sizin önce ayakta kalmayı öğrenmeniz gerek, büyük bir işletmede sorumluluk gerektiren, başarılarda olduğu kadar hatalarda da arkasında durmanız gereken bir görev üstlenmelisiniz. Ama biri size hak vermeyince hemen ağlayıp sızlamaya başlıyorsunuz. Böyle bir işletme nasıl dönüyor sanıyorsun? Her gün sana hak vermeyen biri çıkıyor. Her defasında ağlayıp sızlayacak olsaydım hiçbir iş yapılmazdı. Sineye çekeceksin. İş dünyası böyle. Ama sizin bunlardan haberiniz yok tabii çünkü siz zaten genellikle üretim bandında ya da market kasasında çalışırsınız ve zaten o sosyal dinamiklerin de iş yaşamında bir rolü yoktur. Aptal gibi kasada bir iki tuşa basıyorsun, oldu bitti. Yeterince hızlı değilsen diğer kasadaki homurdanır belki ama sen hâlâ tuşlamaya devam ettiğin için onu duymazsın bile. Takım çalışması diye bir şeyden haberiniz yok. Eleştirilere açık olmalısın, bir meslektaşın yaptığın hatayı acımasızca söyler, o zaman öğrenirsin sineye çekmeyi ve kendine şunu söylemeyi: Evet, ben bir hata yaptım. E tabii iş yaşamında bunu öğrenmediğiniz için evlilikte de yapamıyorsunuz. Bir kere eleştirecek olsak ağlayıp sızlamaya başlarsınız, anlaşılmadığınız duygusuna kapılırsınız, en ufak bir eleştiriyi bile tüm varoluşunuzla ilişkilendirirsiniz, konuyu oradan çocukluğunuza, kadının sosyalleşmesine getirirsiniz, sonunda insan size ocağın kirli olduğunu ve merdivenlerin cilalanması gerektiğini nasıl söyleyeceğini yüz kere düşünmek zorunda kalır. Demek istediğim insan böyle bir şeyi dikkate alır, bir kenara koyar, bir dahaki sefere işini daha iyi yapar. Bu kadar basit. Benim her gün yaptığım şey. Meslektaşım beni eleştirdiğinde saatlerce tartışmam onunla. Eleştirisi üzerinde iyice düşündükten sonra ya haklı ya da haksız olduğu sonucuna varırım. Haksızsa unutur giderim, haklıysa bundan ders çıkarırım. O yüzden biz sizden daha geçimliyiz. Çoğu meslektaşımdan biliyorum. Çaresiz bir halde kantinde oturup evde karılarının estirdiği terörden söz ederler: Ağlamaktan şişmiş gözler, migren atakları, yatakta zaten çoğu zaman bir işe yaramazlar ve sürekli aynı şey: İncelik nedir bilmezsen... Hep aynı terane. Sadece kendimizi ifade etmek istediğimizi neden bir türlü anlamıyorsunuz? Beni rahatsız eden bir şey varsa ve bunu söyleyemezsem incelik falan kalmaz bende. Söyleyebilsem konu kapanacak. Bunun için saatlerce tartışmaya gerek yok. Kısacık bir onay yeterli: Tamam,

anladım, bir hata yaptım; konu kapanmış olacak. Ama siz bunu yapamazsınız. Ölseniz kabullenmezsiniz hatanızı. Hep bahaneler, savunmalar, kaçamak laflar, hep kendini haklı çıkarma, hep karşı saldırı. Hep tepki, asla eylem yok. Ben sana ocak temizlenmemiş diyorum, sen bana su lekelerinden bahsediyorsun. Ocak temizlendi, diyorsun çünkü ocağı temizlemeyi unuttuğunu itiraf edemiyorsun, lekeler kir değil su lekesi, diyorsun. Oysa her şey çok kolay olabilir. Şunu diyebilirsin: Evet, ben ocağı silmeyi unuttum. Bitti. Üzgün olduğunu söylemene gerek yok, senden bunu beklemiyorum, özür beklemiyorum. Sadece dürüstlük bekliyorum. Bir ihmalin kabullenilmesini bekliyorum çünkü insan bunu duyamayınca adı dırdırcıya çıkıyor, en sonunda canavar oluveriyor. Ama aslında durum tam tersi. Çünkü biri yalan söylüyor, ufacık şeyi ihmal ettiğini itiraf edecek gücü yok. Bin kere söyledim: Kötü olan ihmal değil, bu herkesin başına gelebilir, hepimizin unuttuğu olur, hayat böyle, kötü olan verilen tepki, kendini haklı çıkarma çabası. Ve karşı saldırı. Şu: Ama iki sene önce sen de şöyle şöyle yapmıştın. Şu: Sen de yemeğe hiçbir zaman vaktinde gelmiyorsun ama ben bir şey söylemiyorum. Beni şirket kutlamalarına hiçbir zaman götürmüyorsun ama ben sinirlenmiyorum. Yemekten sonra tabağını lavaboya koymak yerine masada bırakıyorsun, bir şey demiyorum, hiçbir zaman bulaşığı sen yıkamıyorsun, çocukla yeteri kadar ilgilenmiyorsun, Noel ya da Paskalya sepeti için hediyeleri hiçbir zaman sen almıyorsun, çöpü hiç sen çıkarmıyorsun ve daha neler neler. Hepsi misilleme. Hiçbir zaman kendiliğinden bir şey söylemiyorsun, anca ben bir şey söylediğimde karşılık veriyorsun. Ama bunların birbiriyle ilgisi yok. Nedenini de söyleyeyim sana: Çünkü biz başka meseleleri hallediyoruz da ondan. Ve onu özenle yapıyoruz. Biz sizin gibi baştan savma iş yapmıyoruz, her şeyi özenle yapıyoruz. Arabaya yeni kış lastiği alacağımız zaman bütün şehri dolaşıp kış lastiklerine bakıyoruz, fiyatları karşılaştırıyoruz. İki yıl önce oğluma bir çift buz pateni alacağım zaman en iyisi hangisi, en kolay hangisini tek başına giyebilir, kalın çoraplarla giyilebilir mi diye enine boyuna düşünmüştüm. Biz hiçbir zaman sizin evi idare ettiğiniz şekilde düşüncesizce hareket etmeyiz. Bir yandan kiloda otuz groşen daha aza mâl olacak diye on kilo portakal alırsınız, yarısı çürür çünkü kimse o kadar portakalı yiyemez, öte yandan birkaç şiline kendiniz yapmak yerine gidip o donmuş pa-

halı elmalı strudellardan alırsınız. Siz görevinizi yerine getirmiyorsunuz. Hata bizde değil, sizde. Siz hatayı yaparsınız ama biz bunu dile getiremeyiz. Demek istediğim şey sadece şuydu: Seni dikkate almıyorum. Ama tabii sen bunu da tüm yaşamınla ilişkilendirdin: Tüm yaşamın küçümseniyor, tüm kişiliğin yok ediliyor, her şeyin eleştiriliyor. Benim yaptığım bu değildi. Ben, senin ocağı temizlememeni, sonra da su lekesi gibi aptal bahaneler ileri sürmeni eleştirdim. Bunun için küçümsedim seni, ocağı temizlemeyi unuttuğun için değil. Olabilir böyle şeyler. Biz bunun için varız, birbirimize hatırlatmak, söylemek için: Şunu şunu unuttun, lütfen bir dahaki sefere dikkat et. Bu sosyal bir davranıştır! Ama biri bir şeylere sürekli dikkat eder diğeri de savsakladığı şeyi sürekli inkâr ederse bir yerden sonra küçümseme başlar. Orası kesin. Ama benim üstüme atmaya çalıştığın gibi genel bir şey değil. Sonra da saldırıyı ben başlatmışım gibi davranılır. Ama ben saldırmadım. Ben sadece bir gözlemden yola çıktım ve bu gözlemimi dile getirdim. Yani ocağın temizlenmemiş olduğunu. Bu bir saldırı değil, bir tespit, bir gerçeğin, bir olgunun tespiti, bunun ne demek olduğunu biliyorsan tabii. Hani siz çoğu zaman kavramları birbirine karıştırırsınız ya. Olgular, gerçekler öznel yargılara dönüşür, kadın dergilerinde okuduğunuz birtakım saçmalıklar olgu haline gelir. Ne olursa olsun şunu kesinleştireyim: Ben bir şeyi kınadım. Bir ihmali dile getirdim. Ve bununla bağlantılı olarak bir ihtiyacımı: Bütün gün çalıştıktan, iş arkadaşlarımın hatta belki de şefimin eleştirilerine maruz kaldıktan, hayatımı ve işimi riske attıktan sonra akşam eve geldiğimde –dikkatini çekerim– temizlenmemiş bir ocakla karşılaşmanın beni rahatsız ettiğini ifade ettim. Ben böyle bir ocağın on saat içinde –çünkü işe gidiş dönüşüm birer saat sürüyor– temizlenebileceğini düşünüyorum. Temizlenmeli. Ama bunu bir kere olsun söylemedim. En nesnel gerçekler için bile ağzımı açmamam gerektiğini, bir arada yaşamanın en temel koşullarından bile söz edemeyeceğimi biliyorum. Çenemi tutup susmalıyım. Sonradan o korkunç mektupta sen de bu tarz şeyler yazmıştın, biri onu sana dikte etmiş olmalı çünkü orada konuşan ses senin sesin değildi, sen böyle bir şeye asla cesaret edemezdin Marie-Thérèse, bende hoşlanmadığın şeyi dile getiremeyecek kadar korkaktın sen her zaman. Hep ben bir şey söylediğimde aklına gelirdi bende hoşuna gitmeyen şeyler. Tek yaptığın misillemeydi, hiçbir zaman kendiliğinden bir şey söy-

lemedin, söylediğin her şey benim düşüncelerime bir tepkiydi. Ne olursa olsun şu sana sevgilinin ya da sorumsuz psikoloğun birinin dikte ettiği mektupta hiç çekinmeden, madem ev işlerine yardımcı olmuyorum o zaman benim istediğim gibi yapmadığında çenemi tutmam gerektiğini yazmışsın. Ocağı temizleme şeklim hoşuna gitmiyorsa, diye yazmışsın, o zaman kendin temizle! Yok artık canım, daha neler! Bu arsız talebinle benden ne istediğinin farkında mısın? Benim bir işim olmalı, para kazanmalıyım, çünkü sonuçta parayı senin kazanıyor olmanı benim yıllarca çalışıp sana yatırım yapmama borçlusun, yani benim bir işim olsun, para kazanayım, sana yatırım yapayım, seni destekleyeyim, cesaretlendireyim, zayıf yanlarını telafi edeyim, dışarıdaki işleri halledeyim, sosyal konut kurumuydu, vergi dairesiydi, tamirat işleriydi derken bir de üstüne ev işlerine yardım edeyim öyle mi? Ya siz kafayı mı yediniz? Siz bizi ne sanıyorsunuz? Sizin için her şeyi yapacak bir de ayaklarınıza kapanacak, asla size karşı çıkmayacak, sizi eleştirmeyecek sonra da siz beceremediğiniz için ocağı temizleyecek kadar enayi mi sanıyorsunuz bizi? Şu işe bak, siz iyice yoldan çıkmışsınız! Şu kadın hakları denen şey midemi bulandırıyor. Eşit haklar isterler ama en ufak şeyi hazmedemezler. Tek yaptıkları acımasızca eleştirmek, para koparmak, sömürmek. Hiçbir şey için çaba göstermezler, sorumluluk üstlenmezler, kişilik geliştiremezler, medeni cesaretleri yoktur. Her şey sinsice, korkakça, kurnazca çarpıtılmış, her şey tartışılıp konuşulmalı ama iş eyleme gelince yapılan bir şey yok, kim ne yapmış ölçülebilir somut bir şey yok. Siz görevlerinizi baştan savma yapıyorsunuz. Ev işleri baştan savma, çocuk yetiştirme baştan savma, kıyafet, duruş, ifade biçimi baştan savma, istekler baştan savma. Hiçbir şeyi enine boyuna düşünmüyorsunuz, hiçbir girişimde bulunmuyorsunuz, ne sebat var ne haysiyet. Biri sizi küçümseyince de şaşırıyorsunuz. Ne bekliyorsunuz ki? Bitmez tükenmez bahanelerinizi yutalım, kaçamak yanıtlarınıza göz yumalım, tepkilerinize anlayış gösterelim, öyle mi? Evet evet, ocak temiz elbette, alt tarafı birkaç su lekesi var. E ocak paslanmaz çelik olunca böyle oluyor işte, en ufak su lekesi görünüyor. On yıl önce Engelhartszell'deki Maria Teyze annene geldiğinde o da söylemişti. Evet evet, demişti annen de, ocaktakiler su lekesi! Topunuzu birden küçümsemeyelim mi yani şimdi? Su lekeleri için seni takdir mi etmeliyim? Hayran mı kalmalıyım? Aman ne güzel

hayatım, ocak temizlenmiş. Önemli olan temiz olması. O birkaç su lekesi beni hiç mi hiç rahatsız etmiyor. Bu nasıl bir yalancılık ve korkaklık. Üstelik bu yalancılık ve korkaklığı bizden de bekliyorsunuz. O lekeleri ve savsaklığınızı kabullenmediğimiz, görmezden gelmediğimiz ve gerçekleri dile getirdiğimiz zaman da çocuklarımızı alıp bizi terk ediyorsunuz. Seni küçümsüyor muymuşum? Evet, tabii ya, konuşması yasaklanmış, kendisini neyin rahatsız ettiğini söyleyemeyen, çalışmak zorunda olan ve onun dışında köşesinde oturup önüne sürülen her şeyi kabullenmek zorunda olan birinden başka ne bekliyordun ki? Bu mu sizin birliktelik dediğiniz şey? Bu mu aradığınız şey? Anlaşılan bunları yapabileceğin birini buldun, yoksa sen asla çocuğu da alıp bırakıp gitmezdin beni, ben de seni dilediğim kadar küçümseyebilirdim. Bitti artık dediğin zaman bile gitmemiştin. O zaman gerçekten çocuğu alıp gideceğini sanmıştım. Ama gitmedin. Çünkü o zamanlar hayatında biri yoktu, çünkü senin için ev arayacak, evi düzenleyecek, mobilyaları taşıyacak, kabloları döşeyecek, sana bir vergi danışmanı bulacak ve ev sigortası yaptıracak biri olmadan gidemeyecek kadar korkaksın. Çünkü sen bunları beceremezsin. Sen sağlık sigortası kurumu gişesinin önüne geldiğin anda kıpkırmızı olursun. Daha bir yıl öncesine kadar bankamatikten para çekmeyi beceremiyordun. Birdenbire hepsini yapabilecektin, öyle mi? Birdenbire tek başına ev arayıp bulacaktın, birdenbire tek başına çocuğu yeni okula ve etüt merkezine kaydettirecektin, birdenbire tek başına boşanmaya kalkacaktın, belgeleri toparlayıp sunacaktın, avukatı bilgilendirecektin, taşınma işlerini halledecektin, öyle mi? Sen hem de! Sana ocakta leke olduğunu söylediğim ve senin de su lekelerini bahane ettiğin zaman sana şunu söyledim: Bırak bu sonu gelmez bahanelerini, bana o an öyle bir baktın ki sanki –ne bileyim, sanki...– neyse ya, ne fark eder, sürekli bahaneler uydurduğunu, kaçamak yanıtlar verdiğini sanki sana ilk kez söylüyormuşum, sanki yüzüncü kez değil de ilk kez şikâyet ediyormuşum gibi; ne olursa olsun, yapmacık diyebileceğim, normal sesinden çok daha farklı bir sesle o aptalca soruyu sordun bana. Normal bir şekilde sormadın, beni asıl rahatsız eden de buydu işte: yapmacık sesin, o sesin ardında başka bir adam var gibiydi, o zamanlar hayatında başka biri olmamasına rağmen; ama kim bilir önceden kaç kere aldattın beni ya da o ötekiyle olan hikâye ne zamandır devam ediyor, çün-

kü sen ne dersen de hayatında biri var, orası kesin. En azından o zaman vardı öteki ses, o yapmacık, tuhaf, yalancı ses, o duygu yükü. Bana o yapmacık, histerik sesle sorduğun soru aptalcaydı. Yanıtına katlanamayacaksan öyle bir soru sormazsın, iyisi mi susarsın. Akıllı kadın dediğin böyle olur, anlıyor musun, susar, yanıtına katlanamayacağı soruyu sormaz. Akıllı insan yanıtı biliyorsa sorar soruyu, yalnızca bir aptal bilinmezliğe soru sorar. Ama sen zaten hiçbir zaman akıllı bir kadın değildin. Birbirimizi yanlış anlamayalım ve yine beni çekiştirmeyesin diye söyleyeyim: Aptalsın demiyorum. Bir erkeğe kıyasla akıllı değilsin diyorum. Umarım bu kez dikkatli dinlemişsindir beni, her zaman olduğu gibi sözlerimi çarpıtmazsın, çünkü sana söylenenleri hiçbir zaman doğru dürüst dinlemiyorsun, öyle olmasa mektubundaki gibi saçma sapan isteklerde bulunmazdın. Tekrar ediyorum: Bana kıyasla akıllı bir kadın değildin. Ama dikkat et: Bu bir değer yargısı değil. Tam tersine. Ben akıllı kadın istemiyorum, bence akıllı kadınlar düzenbaz oluyor. Senin hatan tam da o sırada konuşmak oldu. Her zaman sustun, en fazla misilleme yaptın ama tam da o sırada konuşacağın tuttu. Ben kirli ocağı eleştiriyorum, sen her zamanki bahanelerini öne sürüyorsun, bahanelerini kabul etmiyorum. Orada bitmeliydi artık. Çünkü sonrasında yanıtını kaldıramayacağın bir soru sordun bana. Her zaman sessiz kalan ve susan sen gidiyorsun tam da o anda seni küçümsüyor muyum diye soruyorsun. Ya bu nasıl bir ahmaklık! Sanki bu bizim, günbegün niteliklerimizi törpüleyen şu tekdüzelikte yıllardır yaşayan bizlerin –ama yalnızca iyi niteliklerimizi törpülüyor, kötüler daha da sivriliyor–, evli olan hepimizin her gün dilinin ucuna gelen ama sormaktan kaçındığımız soru değilmiş gibi. Bu nasıl bir körlük! Nasıl bir sağırlık! Yıllardır anlatmaya çalışıyoruz, insan sizi eleştiremez, en ufak bir şey söyleyemez çünkü sizin özsaygınız yoktur o yüzden her şeyi tüm yaşamınızla ilişkilendirirsiniz, sonra da kalkmış bana, ahmakçadan başka bir sözcükle adlandıramayacağım bir yüz ifadesiyle onu küçümsüyor muymuşum diye soruyor. Gerçeklerle yüzleşemeyecek kadar korkak olmanızdan kaynaklanan onca bahaneden, kaçamak yanıttan, misillemeden sonra size değer vereceğimizi mi sanıyorsunuz? Üstelik küçümsemenin nesi kötü? Birinin diğerini aşağılamadığı aşk var mı? Öylesi ne kadar da sıradan ve önemsiz bir aşk olurdu. Sevdiğimi küçümserim, sevdiğimle çatışırım, sevdiğimden nefret

ederim. Bunu anlamış olman gerekirdi. O soruyu sorduğunda bunu biliyor olmalıydın. Evet, Resi, seni küçümsüyorum! Dürüst bir yanıt duymak istemiyorsanız sormayın, konuşmadan önce düşünün, sonra betiniz benziniz atmasın. O kadar dehşete düşmeyin, korkmayın. Küçümsemenin aşkın bir parçası olduğunu bilmeyecek kadar saf mısınız gerçekten? Rol yaptığınız için mi inkâr ediyorsunuz bizi küçümsemenizi? Senin beni küçümsemediğine inandıramazsın beni. Sana, haftalardır kanepenin altında duran kâğıt parçasını gözlediğimi ve senin onu iki haftadır yerden almadığını söylediğim zamanki bakışını gördüm. Bakışında küçümseme vardı, ama ben sana, beni küçümsüyor musun, diye soracak kadar aptal değilim. Ama siz böylesiniz işte: Kendiniz erkekleri küçümseyerek ortalıkta dolanırsınız ama size her zaman değer verilsin istersiniz. Şu kadınlara bir baksana, arkadaşlarına. Kocaları nasıl? Hor gördükleri pısırık adamlar. Şöyle yarım yamalak da olsa kendi ayakları üstünde duran tek bir kadın tanımıyorum ki evde kendisinden aşağı, küçümseyebileceği bir kocası olmasın. Ama kendisinin keyfi yerindedir! Kendisi güçlü kadındır, kraliçe, erkeklerin oradan oraya koşuşturmasına sakince gülümser. Sizin bizi küçümsemenizin yanında bizimkisi hiç kalır. Bizim önce, sizin her gün yaptığınız şeyi çalışmamız lazım. Ama sen kendine öyle kolayca alt edemeyeceğin, kolayca küçümseyemeyeceğin birini buldun. Bunu herkes fark etti. O yüzden saygı duydular sana, pısırığın tekiyle değil, benimle birlikte olduğun için. Sadece senin o çok feminist kadınlarından birkaçı sürekli, sana baskı uyguladığıma ikna etmeye çalışıyordu seni ama sen bile onları kıyasıya eleştirdin. Senin hatan beni bir tek şu konuda hafife almak oldu. Her zaman, ne olursa olsun her durumda gerçeği söyleyeceğimi düşünmedin. Ve sen – bence numaradan– dehşete kapıldığın için bana tokat atmaya hakkın olduğunu düşünerek kendine olduğundan fazla değer verdin. Bana vurulmaz, canım, ömrüm boyunca karşılığını almadan kimse vurmadı bana. Bunu nasıl düşünebiliyorsunuz? Kadın hakları, adalet, herkes için eşit haklar, herkese eşit ödeme, kota düzenlemesi, hepsi güzel. Ama şiddete şiddetle karşılık verileceğini hesaba katmıyorsunuz. Laflarınızı önceden hazırlamışsınız: Kadın en derin acılarıyla vurur, erkekse öfkeyle, siz karşı koyarsınız, biz saldırırız, siz öncü olursunuz, biz bastırırız, siz kırıp dökersiniz, biz yok ederiz. Şiddet eken şiddet biçer, ilk vuran ben değil, sendin.

Siz kadınlar sözde doğanız gereği şiddetten uzak olmanıza rağmen sen şiddet uyguladın. Nezaket sizin kanınıza işlemiş, savaşları asla siz değil, hep biz başlatırız. E tabii, çünkü siz o makamda değilsiniz. Ama ya olsaydınız, neler olurdu düşünebiliyor musun? En ufak şey için birbirinize girerdiniz, bir ağırlığınız olsa savaş çıkarırdınız. Neyse ki askere gitmek istemiyorsunuz, yoksa neler olurdu tahmin edebiliyor insan. Bunun ölçüsü ne, hani denge? Hiç öğrenemediniz sineye çekmeyi. Tek istediğiniz azarlamak. Bizim şirkette ne kadar çok Xanthippe[1] vardı biliyor musun sen? İş arkadaşlarımın nasıl ejderhalarla evli olduğunu? O kadınlar söz sahibi olsa olanlar olurdu, sen bile sırf yeni bir ocağı lekesiz temizleyebilecek kapasitede olmadığın için bitmek bilmeyen bahaneler üretip insanı çileden çıkardıktan, üstüne bir de "beni küçümsüyor musun" diye sorup vurmaya kalktıktan sonra. Bir şey söylemenin daha iyi olacağı yerde hep sustun ama tam da susmanın daha iyi olacağı yerde konuşman gerekti tabii. Her dışişleri bakanı, her general hatta en çapsız, en berbat politikacı bile bazı durumlarda bazı soruların sorulmayacağını bilir. Elbette bir tek sen bilmiyorsun bunu. Çünkü sen hiçbir zaman gerçek anlamda çalışmadın, market kasasından ya da evde-tek-başına-oturup-kendi-kendine-dikiş-dikmekten söz etmiyorum, birinin diğerine muhtaç olduğu, insanların birbirlerinin hatalarını düzelttiği, gerçekleri dile getirdiği, yararı varsa konuştuğu, gerektiğinde sustuğu bir ekipte çalışmaktan söz ediyorum. Sürekli birbirini kandıran anne, baba ve birkaç arkadaş, sosyal davranışlara ilişkin sezgileri geliştirmeye, ne zaman konuşup ne zaman susulacağını, hangi soruların sorulup hangilerinden kaçınılacağını, ne zaman vurulup ne zaman vurulmayacağını öğrenmeye yetmez. Çocukken kendi annemin bile bana vurmasına izin vermemişken senin vurmana izin vermeyeceğimi anlamış olmalıydın. Annem asla böyle bir şeye kalkışmazdı çünkü karşılık vereceğimi çok iyi bilirdi. En ufak bir sorumluluk almayıp bütün sorumluluğu üstlenmeme göz yumdu, bu yüzden onun o sahte suratına vurmam için tek kelime etmesi yeterdi. Tek yapabildiği ağlayıp sızlamaktı, çocuklarını yalnız bıraktı, sonunda çocuklar rüyalarında eve gizlice giren, birbiri ardınca herkesi alıp götüren, yiyip yok

1 Xanthippe: Sokrates'in karısı. Avrupa edebiyatında geçimsiz, kavgacı kadını temsil eder. (ç. n.)

eden tilkiler görmeye başladılar. Kadın ya da erkek hiç fark etmez, her zaman karşı koydum. Benim için önemli olan cinsiyet değil saldırı. Ve sen bana saldırdın. İlk sen vurdun. Buna dikkat et lütfen: Ben değil, sen! Sırf senin o art niyetli soruna dürüst bir yanıt verdim diye bana vurdun. Karşılığında ben de sana vurdum ama seni yere sermedim. Ne bileyim ben, neden düştün. Belki de kendini yere bıraktın ya da tokadımdan kaçtın, ayağın kaydı ve kafanı duvara çarpıp düştün. Baygınlık falan fark etmedim. Neler olup bittiğini detaylarıyla hatırlayamıyorsan bunun nedeni bayılman değil histeriye kapılmandır. Histeriye kapıldın çünkü soruna dürüst bir yanıt vereceğimi ve tokada tokatla karşılık vereceğimi hesaba katmadın. Çünkü kadınlık avantajını kullandın. Çünkü sana dürüst bir yanıt veremeyecek kadar korkak olduğumu ve sırf kadın olduğun için sana vurmayacağımı sandın. Kendi özsaygın bile sırf kadınsın diye sana vurmaktan kaçınmayacağımı söylemeliydi sana. Demek istediğim tokat atan, tokat yiyeceğini de hesaba katmalıdır. Anlaşılan bunu hiç hesaba katmadın. Belki de korkudan kendini bıraktın ama büyük olasılıkla içgüdüsel bir tepkiyle tokadımdan kaçtın ve ayağın kaydı. Seni tokadımla yere yıkmış olmam mümkün değil çünkü nereye vurup nereye vurmayacağımı çok iyi biliyorum. Ben kesinlikle kimseye kazara onu yere serecek şekilde vurmam. Kafanı duvara çarptığını da görmedim, tam senin önünde duruyordum. Görmem gerekirdi! Dizlerinin üstüne çöktüğünü, kaydığını ve düştüğünü gördüm, sadece bunu gördüm ve hepsi de bir iki saniyeden fazla sürmedi, sonra yine ayağa kalktın. Yere nasıl düştüğünü hatırlamıyorsan bu benim attığım tokat yüzünden değil, tokadına karşılık verdiğim için histeriye kapılman yüzündendir. Ben sana çok normal bir tokat attım. Ne çok hafif ne çok sert ve sen çok normal bir tokatla yere düştün. Başın da ağrısa, titreme nöbetine de tutulsan beyin sarsıntısı geçirdiğine inandıramazsın beni. Birincisi, beyin sarsıntısı geçiren insanın titreme nöbetine tutulduğunu ilk kez duyuyorum, ikincisi kesinlikle beyin sarsıntısı geçirmiş olamazsın çünkü öyle olması için ya kafanın çok farklı bir yerine isabet ettirmiş olmalıyım ya da gerçekten kafanı duvara çarpmış olmalısın. Ama öyle bir şey olmadı, çünkü gördüm. Üstelik o zaman baş ağrısının ve titreme nöbetinin hemen başlaması gerekirdi, öyle saatler sonra, ben çoktan evden çıktıktan, sen yattıktan ve çocuk uyuduktan sonra değil. Olaydan saatler sonra

insan birdenbire baş ağrısı ve titreme nöbeti geçirmez. Histeriye kapıldın, histerik titreme nöbetine tutuldun ve histerik baş ağrın tuttu. Üstelik bu ilk kez de olmazdı. Son yıllarda çektiğin bütün baş ağrılarınla, titreme nöbetlerinle, son zamanlarda eklenen tiroit bezinin az çalışması da dahil hepsi histerik hastalıklar olan bütün o hastalıklarınla uğraşmaya kalksam çıldırırdım. Bütün hastalıklarının kaynağı histeri, aile doktorumuz bile bunu ima etti, bunların ilgi çekme, tüm dikkatleri üzerine çekme çabası olduğunu söylemeye çalıştı. Ben de kendi mide sorunlarımla öylece kalakaldım, kimse benimle ilgilenmedi. Hep dediler ki, aman Resi hastalanmasın, Resi çok hassas, Resi'ye dikkat et, ona bir şey olmasın, ben o arada kanserden ölecek olsam kimsenin umurunda olmazdı. Sana bir şey olsa suçlusu ben olurdum. Her şey bir yana bir de bu tuzu biberi olurdu: Sen git birine tokat at, o sana karşılık verince –ki bu beklenebilecek en basit tepki– kendini yere bırak ve aptalca bir rastlantı yüzünden kafanı öyle aptalca bir şekilde duvara vur ki gerçekten bir şey olsun ve sonrasında bunun suçlusu ilk saldırıya uğrayan olsun. Yok öyle şey. Benimle olmaz! Sen git başkasını bul kendine Marie-Thérèse, ama garanti çoktan buldun zaten yoksa çocukla birlikte beni terk etmeye hayatta cesaret edemezdin. Elbette kulüpteki bütün o güçlü kadınların gibi yaptın sen de, kendinden daha aşağı birini buldun. Kendini sana dövdürten, olur da başına bir şey gelirse suçu üstüne yıkabileceğin yufka yüreklinin tekini bulmuşsundur. Siz kadınlardan nasıl bıktım bilemezsin. Hepinizden tiksiniyorum.

9

Resi, bugün korkunç bir rüya gördüm. Rüyamda kış olduğunu, oğlumun kayak yapmak istediğini ama çalışmak zorunda olduğum için onunla kayak yapacak zamanım olmadığını gördüm. O yüzden tek başına gönderiyorum onu. Ama kayak bölgesinin evimden Viyana'ya kadar uzandığını tamamen unutmuşum. Rüyamda yani. Neyse ben işe gidiyorum, işten döndüğümde havanın kararmakta olduğunu ve soğuduğunu fark ediyorum ve oğlumun kayaklarla tam olarak nereye gittiğine ilişkin hiçbir fikrim yok. Bölge de çok büyük ve kafa karıştırıcı. Rüyamda öyle bir paniğe kapıldım ki hayal bile edemezsin. Hemen arabayı garajdan çıkarıp yine yola koyuldum. Her geçen dakika hava daha da kararır ve soğudu. Oğlum karanlıkta yönünü kaybedecek, buz kesecek ve bana seslenecek diye düşündüm rüyamda, ama ben onu görmeyeceğim ve duymayacağım çünkü buradan Viyana'ya dek uzanan o kocaman kayak bölgesinde nereye gitmem gerektiğini bilmiyorum. Herhangi bir yöne doğru sürdüm arabayı, sonra başka bir yöne, pencereyi açıp ona seslendim. Dışarısı çok sessizdi. Her yer karla kaplıydı. Gökyüzünde ay vardı gerçi ama parlak ve aydınlık değildi, kaygan bulut parçalarının arkasında soluk görünüyordu. Oğlum seslenişimi duyamaz diye düşündüm çünkü karanlığa rağmen yönünü kaybetmemiş olsa ve soğuğa rağmen kaymaya devam edecek gücü olsa bile bir kayak pistinde kayıyordur ve pistler de yola yakın değildir. Rüyamda bütün gece o kocaman kayak bölgesinde bir o yana bir bu yana sürdüm arabayı ve oğluma seslendim. Ama kar örtüsü seslenişlerimi yuttu. Tıpkı bir çocuğun kafasının üstündeki kalın kuş tüyü yorganın onun seslenişlerini boğması gibi. Yolun sağında ve solunda soluk ay ışığında karla kaplı uzun ağaçlar, çalılıklar beliriyordu, karın altında kaybolmuşlardı neredeyse. Gökkuşağı renkleriyle parlayan ışıkta karın ağırlığı altında hareket ediyor, buzlu dallarındaki karı silkelemeye çalışıyor gibiydiler. Arabamın farları dönemeçlerde parmakla işaret eder gibi araziyi gösteriyordu. Oraya, buraya. Bir oraya bir buraya sürdüm arabayı ama oğlumu

bulamadım. Çok soğuktu ve sonra kar yağmaya başladı. İri, beyaz kar taneleri beyaz kar örtüsünün üzerine düşüyordu. Aklımda hep oğlumun henüz ne kadar küçük olduğu ve ağlarken dudağının bir bebeğinki gibi kıvrılışı vardı. Ve sonra aniden silah sesleri duydum. Aman Tanrım, diye düşündüm rüyamda, karanlık, soğuk ve kar yağışından başka bir de bu donmuş arazide yolunu şaşırmış, yalnız, soğuktan buz kesmiş, titreyerek ve ağlayarak karda çömelmiş, anne babasına seslenen çocukların peşinde katiller dolanıyor. Arabayı daha hızlı sürdüm, daha yüksek sesle bağırdım, hava yavaş yavaş aydınlanırken ve gökyüzünden inen griyle kardan yükselen gri birleşirken oğlumun bu geceyi atlatamamış olabileceği düşüncesi giderek daha fazla netleşti kafamda. Ya dondu ya da bir katil onu öldürdü, diye düşündüm. Birden yolun kenarında yatan bir karaltı görüyorum. Hemen duruyorum ve arabadan iniyorum. Bacaklarım ağır, çok yavaş ilerliyorum. Engeller var: kar, hava, soğuk, yerçekimi. Yürümek bile mesele. Şarampolde boynunda tel tuzakla ölü bir geyik yatıyor. Geyiğin ne kadar büyük ve güçlü olduğuna şaşırıyorum. Birkaç metre ötede ikinci bir ölü geyik yatıyor, onun da boynunda tel tuzak var. Ağzının kenarından kan sızıyor. Bir şekilde tüm bunların ne anlama geldiğini biliyorum. Tekrar arabaya binip yola devam ediyorum. Birkaç yüz metre sonra şarampolde yatan adamı görüyorum. Yumruk yaptığı elinde bir tel tuzak var. Tel tuzağı çıkarmak istiyorum ama ölü katılığı başlamış olmalı. Adamı inceliyorum. Evsiz biri gibi görünüyor. Yırtık pırtık giysileri donmuş, sakalı ve taranmamış saçları da öyle. Kirli paltosunun cebinden bir içki şişesi dışarı fırlamış. Şişenin nasıl sağlam kalabildiğini soruyorum kendi kendime. Birdenbire oğlumun ölmüş olduğunu anlıyorum. Bağırıyorum, bağırıyorum, o sırada yine bir silah sesi duyuyorum. Uyanıyorum ve hemen balkon kapısına koşuyorum. Bilinçaltımda bir yerlerde silah seslerinin rüyamdan gelmediğini biliyor olmalıyım. Epeyce arkalarda, ormana doğru bir köpek sürüsünün koşturduğunu görüyorum. Bir silah sesi daha duyuyorum. Sürek avı olmalı. Bir yandan ferahlıyorum, yalnızca bir rüyaydı, diye düşünüyorum sürekli, yalnızca bir rüyaydı. Öte yandan rüya gerçekliği etkilemeye devam ediyor, öyle ki bir anda sürek avından tiksiniyorum. Evimizin arkasındaki koruda bir çocuğun oyun oynadığı ve onların çocuğu korudan kovalayacağı, ateş edip öldüreceği düşüncesinden kurtulamıyorum bir türlü. Ya da rüyamdaki o iki

geyiği düşünmek zorunda kalıyorum. İnsan gibi bakıyorlardı. Ve sonra yine düşünüyorum: Ne avlıyorlar bu sürek avlarında? Geyik değil herhalde. Tavşan avlıyorlardır, diye düşünüyorum, ve tilki. Diğer pek çok hayvan artık yoktur ormanlarımızda. Sincap hâlâ vardır diye düşünüyorum, ama sincabı da kim avlar ki? Avlamaya kalksalar bile sincapları yakalayamazlar çünkü onlar hemen ağaca tırmanır.

10

Resi ya da neyse işte: Marie-Thérèse! Kuzey Almanya'daki tedavin sırasında gönderdiğin mektuba daha farklı tepki verseydim oğlumla çekip gitmeyecek miydin yani, öyle mi sanıyorsun cidden? Oğlumla birlikte çekip gitmeyi kafana koymuştun sen. Değilse bana, bundan daha farklı bir tepki veremeyeceğim böyle bir mektup yazmazdın. Bunu biliyordun. Bana böyle bir mektup yazıp ardından da mektuba gösterdiğim tepki yüzünden sonunda oğlumla taşındığını söyleyemezsin. Kalmak isteyen insan böyle mektuplar yazmaz. Daha baştan belli: Artık sana gerçek adınla hitap etmeliymişim! Hale bak, sorunlusunuz siz! Bu mektubu sana ya kaplıca flörtün ya da oradaki salak psikoloğun teki yazdırdı veya feminist arkadaşlarından biri sen tedaviye gitmeden önce senin için yazdı, sonra sen onu, bana ulaştığında evde olmaktan korktuğun için, Kuzey Almanya'dan gönderdin. Mektubun tek cümlesi bile senin elinden çıkmamış. Baştan sona taleplerle dolu. Yirmi yıllık evlilikten sonra en iyi senin bilmen gerekir, kimse benden böyle taleplerde bulunamaz. Hiç kimse. Hele sen hiç. Evliliğimiz hakkında yazdıklarının istisnasız hepsi yalan ya da ipe sapa gelmez şeyler. Net ifade edilmemiş. Aptalca laflar. Ne dilbilgisi doğru ne yazım. Bizim belli gerekçeleri olan davranışlarımızdan sonuç çıkarmaya kalkışmadan önce gidin de kurallarıyla yazı yazmayı öğrenin. Kendinizi net ve açık bir biçimde ifade etmeyi öğrenin önce. Ne sanıyorsunuz ki? Oturup düşüneceğimizi mi: Acaba karımız bize burada ne demek istemiş? Sonradan, sen tedaviden döndükten sonra mektupla ilgili konuşmak için gitmek istediğin pastanede mektubundaki iddiaları yeterince çürüttüm. Bu bile gülünçtü. Kendi evimiz var, bir şey konuşmak isteniyorsa pastaneye gidilmez. Ama tabii buna da senin feministlerin ikna etmiştir seni: Asla kendi evinde konuşma. Her zaman tarafsız bir yer seç. Yoksa kabalaşır. Yoksa üstünlüğü ele alır. Yoksa şiddete başvurur. Ya, siz hayat hakkında ne biliyorsunuz? Çocuklarını etüt merkezine gönderip kendileri çömlek yapmaya gider. Bunun adı kendini gerçekleştirme

olur! Sonra da taleplerde bulunurlar. Başkalarını çalıştırırlar, kendileri isterler, siz anca bunu yaparsınız. Karılar yoga kursuna gidebilsin diye kocalar işten dönünce bir de evde bulaşıkları yıkarlar. Bana ters! Seninle yaşamak istiyorsam ev işlerine katılmam gerektiğini yazmışsın o korkunç mektupta. Sen de çalışıyormuşsun çünkü. Harika. Tebrikler! Onca yıl, sonuna dek ben ne yaptım peki? Sonunda bir ev tasarladım, planlarını çizdim, inşa ettim canım. Ben. Sen değil. O yüzden yine bana evi hiç istemediğine dair uyduruk laflar etme lütfen. Elbet bir yerde oturacaktık, öyle değil mi? Aydan aya kira parası, sokağa atılmış paraydı. Avuç dolusu parayı pencereden savurmaya gücümüz yetmez. O yüzden yaptım evi. Tutumluluktan. Ve oğlum için. İleride kendine ait bir şeyi olsun diye. Hayata atılmak için bir başlangıç. Daha sonra atölyeni de küçük bir daireye dönüştürebilirdik. Bütün bağlantıları yaptım. Oğlumuz günün birinde evlenince yukarıya, dönüştürdüğümüz atölyeye taşınabilirdik. Kimseyi rahatsız etmezdik orada, hem de aile dağılmamış olurdu. Günümüzde gençler ebeveynlerinin yanlarında kalmasından mutlu oluyor yine. Böylece onlara yardım edecek, öteberiyi alacak, bir şeyleri tamir edecek, yuvaya ya da etüt merkezine gitmek zorunda kalmasınlar diye çocuklara bakacak birileri oluyor. Bugün artık genç ailelerde her iki ebeveyn de çalışıyor, o yüzden bize ihtiyaçları var. Bunun için yaptım işte evi, kendi zevkim için değil. Boş zamanlarımda bir ev inşa etmekten daha iyi bir şey yapamaz mıydım sanıyorsun? Kendime yine bir motor alıp Erwin ve Axel'le Fransa'ya gidebilirdim. O zamanlar motoru senin yüzünden sattım çünkü hemen anladım ki sen insanın birlikte motorla gezebileceği bir tip değilsin. Hep üşüyordun. Hafiften yağmur yağmaya başlasa hemen öksürüyordun. E bir de sinüzit hikâyen var! Ben de motordan vazgeçtim. Ama tersine siz bir şeyden vazgeçseniz hemen şöyle denir: Adam kadına bir hobiyi çok gördü, hobisini kıskandı, o denli somatize etti ki sonunda kadın bırakmak zorunda kaldı. Ömrümüzün sonuna dek bunu dinleriz artık. Ama tabii bize gelince sizin için her şeyden vazgeçmemizi beklersiniz. Kadınlar Axel'in arkasından bir sürü laf ederler: Axel motoruyla sürekli yollarda. Axel ailesini hiç düşünmüyor. Axel bütün parasını motora yatırıyor, daha neler neler. Ama ben zaten çoktandır biliyorum sizin her şeyi işinize geldiği gibi çevirdiğinizi. Kimi ev ister ama kocası bencil olduğu, bütün parasını

motora yatırdığı için alamaz, kimi de ev istemez ama kocası sırf kendi hayalini gerçekleştirmek istediği için ev inşa eder. Siz her zaman haklısınızdır. Biz de aptal oluruz. Ama bana sökmez bunlar! O rezil mektubunda üç olasılık var diye yazmışsın: Ya senden ve oğlumdan bir şey istiyorum ya oğlumdan bir şey istiyorum ya da ikinizden de hiçbir şey istemiyorum. Birinci maddede ev işlerine yardım etmem gerekiyor, ikinci maddede oğlumla randevular ayarlamalı ve bunlara uymalıyım, üçüncü maddede taşınmalıyım yoksa siz taşınacaksınız. Nokta. Bitti. Bu kadar basit sizin için. Üç olasılık. Seçme şansımız var. Yirmi yıl boyunca böyle bir salaklık akıl edemedin! Ama ben zaten senin o mektubu gidişine bir gerekçe olsun diye yazdığını biliyorum. Sonradan, seçme şansın vardı Franz, diyebilmek için. Canının istediği gibi uydur tabii, yeter ki vicdanın rahat olsun, önemli olan o. Ev işlerine yardım etmediysem ne yaptım peki söyler misin lütfen? Ev işleri kavramını alışveriş yapmaktan, bulaşık yıkamaktan, yemek ya da temizlik yapmaktan biraz daha geniş kapsamlı ele alırsak. Mutfak dolaplarını kim kurdu? Vergi beyannamesini kim verdi? Dış dünyayla ilişkileri kim sürdürdü? Ne de olsa ben olmasam sen oğlunla birlikte tamamen soyutlanmış yaşardın. İnsanlarla ilişkilerin zayıftır senin. Biriyle arkadaş olana dek yıllar geçer! Benden bağımsız kimi tanıyorsun ki? Hiç kimseyi! Feminist arkadaşların dışında hiç kimseyi. Belki şimdi, onlar ikna ettiği için evden ayrıldığından, başlangıçta yardım ederler sana ama üç dört ay bekle bakalım, ondan sonra kimse ilgilenmez seninle. Çünkü seni yirmi yıllık evliliğimiz boyunca insanlardan soyutlayan şey şimdi de soyutlamaya devam edecek. Senin güvenin yok. Hiç kimseye. Güven sosyal bir beceridir. Ve sizde böyle bir şey yok, şunun için yok çünkü siz başkalarıyla birlikte çalışmaya, birbirinize inanmaya alışık değilsiniz. Senin o feministlerinle olan şey ideolojik temelli, sözde ortaklıklara dayanan sözde bir dayanışma. Ama ideolojiler hiçbir zaman sağlam temeller olmamıştır. En ufak bir depremde yıkılırlar. Biri diğerinin kocasıyla işi pişirmeyegörsün, ki bu sizde kuraldır, hemen çöker bütün o dayanışma. Bana kendin anlattın ya, hani şu Irene'nin bir başkasının kocasıyla ilişkisi olmuş –neydi o kadının adı ya– Petra ya da Melanie ya da neyse işte, ne olursa olsun histerik cadalozun teki. Ve siz buna dayanışma diyorsunuz. Çünkü dayanışmanın ne olduğunu bilmiyorsunuz. Ben Erwin'in karısıyla bir ilişkiye başla-

mam çünkü onun zaten zor durumda olduğunu çok iyi biliyorum. Böyle bir durumda insan çekinir. Ama sizin çekinme diye bir şeyden haberiniz yok. Siz her şeyi aynı anda istersiniz: Dayanışma ama aynı zamanda gider en yakın arkadaşınızı kocasıyla aldatırsınız. Çünkü ortak bir amaç uğruna kendi çıkarınızdan vazgeçmek aklınıza gelmez. Çünkü hiçbir zaman gerçek anlamda çalışmadınız. Hiçbir zaman başkalarına güvenmek zorunda kalmadınız. Tek başına bir odada oturup dikiş dikmek başka bir şey. Çünkü bunun için başkasına ihtiyacın yoktur. Biriyle kendi başına iletişim kurman söz konusu olduğunda her zaman beceriksizdin. Sana ilk müşterilerini ben buldum. Kocaları sayesinde. İş yerinden. Sen onlara nasıl ulaşılacağını asla bilemezdin. Çünkü siz birinin diğerine iyilik yapmasına, sonra da diğerinin ona iyilik yapmasına katlanamazsınız. Ben buna sosyal takas diyorum. Ama sen bugüne kadar hiç kimseden bir şey isteyemedin. Benden bile. Tıpkı kimseye teşekkür edemediğiniz gibi. Nedenini biliyor musunuz? Nedeni bunu yapamayacak kadar korkak olmanız. Çünkü ben birinden bir şey istersem isteğimi geri çevirebileceğini de hesaba katmalıyım. İnsan reddedilmenin de üstesinden gelebilmeli. Ama siz bunu yapamazsınız. Çünkü her şeyi kişisel algılıyorsunuz. Çünkü sizin için olumsuz bir yanıt tüm kişiliğinizin reddi anlamına geliyor. Bana da aynı şeyi yaptın ya işte: ne bir istek ne bir teşekkür. Ondan sonra da: Kimse senden ev yapmanı istemedi! Evet, tabii. Böylece kendinizi kurtarmış oluyorsunuz: her türlü teşekkürden, gerçek anlamdaki her türlü sosyal ilişkiden, her türlü sorumluluktan. Kimseden bir şey istemezsem kimseye teşekkür borçlu olmam. Ama ben kimseye teşekkür etmezsem kimse de bana teşekkür etmez. Bu kadar basit. Ama sizin kafanız almıyor bunu. Siz bize teşekkür etmezsiniz ama biz size en ufak şey için teşekkür borçlu olmalıyız. Senin işgücünü hiçbir zaman tanımadığımı yazmışsın o aptalca mektubunda. Hem de ben! Taşınırken az kalsın kalp krizi geçirecektim. Yaz sıcağının ortasında. Ailem için parayı idareli kullandığım ve bu yüzden nakliye firması çağırmadığım için. Her şeyi arkadaşlarımla birlikte tek başıma yaptığım için. Manfred, Heli ve Axel'den bana yardım etmelerini isteyecek kadar korkak olmadığım için. Onlar bunu bedavaya mı yapıyor sanıyorsun? Bir gün gelecek kendilerinden biri taşınacak. Elbette o zaman ben de orada olacağım. İşte bu sosyal beceri, canım. Ama sen benim az kalsın kalp krizi geçirdiğim

taşınma için bile teşekkür etmedin bana. Teşekkür için bize yemek pişirdin. Ama bunun, bütün gün mobilya taşıdıktan sonra beklenenin en azı olması bir yana, kadının taşıdığı birkaç hafif koliyle çoğu zaman ayakaltında dolaşmaktan başka bir şey yapmaması, sonra da o kadar ağır çalışmış adamlara yiyecek bir şey pişirmesi bir yana, aslında sen onu sadece kendin için yaptın. Vicdanını rahatlatmak için. Çünkü sen gerçekten bizim için yemek yapmış olsaydın birkaç sosis, yanına da fazladan bir kasa bira bulundurman yeterli olurdu. Ama sen gittin Fransız balık çorbası pişirdin, hem de Manfred'in balık çorbasından nefret etmesine rağmen. Yemekten sonra az kalsın kusuyordu. Bilmiyor muydun? O zaman insan önceden sorar. Herkes aynı değil. Balık çorbasını seven de olur sevmeyen de. Açıkçası ben de pek hoşlanmıyorum. Şöyle doğru dürüst bir bifteği tercih ederdim ben de. Ama şikâyet etmiyorum. Hiçbir zaman şikâyet etmedim. Benim derdim şu: Biz, siz ne isterseniz onu yaparız, siz bize kendi istediğiniz gibi teşekkür edersiniz. Birine gerçekten teşekkür etmek istersem ona kendi sevdiğim şeyi değil onun sevdiği şeyi pişiririm. Noel hediyelerinde de öyle. Noel'de bize, bizim beğendiğimiz şeyi değil, kendi beğendiğiniz şeyi hediye ediyorsunuz. Sonra sevinmeyince de şaşırıyorsunuz. Ama benim üç seçeneğim var: ev işlerini de kendim halletmek, senin oğlunun eğitimini üstlenmek ya da taşınmak. Beni küçük düşürüyorsun, diye yazmışsın o arsız mektubunda, sonra altta *beni baskı altında tutuyorsun* yazmışsın. Beni baskılıyorsun, denir ona, ama olsun önemli değil! Ve: Rica ediyorum! E, ne şimdi bu? Seni küçük mü düşürüyorum yoksa baskılıyor muyum? Bu tür çelişkilerden bile ne kadar tutarsız olduğunu, argümanlarının ne kadar düşüncesizce olduğunu, her şeyi ne kadar baştan savma ifade ettiğini fark etmiyor musun? Öylece gidiyorsunuz oraya, o anda aklınızdan ne geçiyorsa yazıyorsunuz, üstelik dilbilgisine bile dikkat etmiyorsunuz. Önemli olan sizi yükten kurtarabileceğini sandığınız şeyleri kusmak, düşünmeniz gereken şeyleri bir kenara itmek, kendi hatalarınız üzerinde düşünmeniz gerekirken başkasına kafa tutmak, tek suçlu siz olduğunuz halde başkasını suçlamak. Üstelik bir de bu tamamen acemice mektubunla işin içinden sıyrıldığını sanıyorsun. Ama öyle değil işte. Mektubu saklıyorum ve seni ezdiğimi söylemeye cüret eden herkese göstereceğim. Benimle nasıl konuştuğunu ve kendini nasıl kandırdığını herkes kendi

okusun. O berbat şeyi Heli'yle Erwin'e okudum zaten, kocaman açılmış gözlerle baktılar bana, tek kelime etmediler, dilleri tutuldu: Ya – ya da! İnanılmaz. Üstelik de senden. İnsan sizi yirmi yıl boyunca beslesin, hamileliğiydi, doğumuydu vesaire her şeye katılsın, hatta akşamları oğlunu etüt merkezinden alsın hem de kendisi oğlunun etüt merkezine gitmesine karşı olduğu halde, sonra işten çıkarılsın ama size de bir ev yapsın, taşınırken neredeyse kalp krizi geçirsin ve sonunda adama ya ev işlerine katkıda bulunması gerektiği ya çocuğun yetişmesine katkıda bulunması gerektiği ya da evden ayrılması gerektiği söylensin. Bu mektup senin haksız taleplerinin belgesi. Hele sonu! İnanılmaz! Sonuna bir de iyi olduğunu yazmışsın, başka türlü ifade edemeyeceğim, pişkin bir tavırla Kuzey Almanya'yı beğendiğini, tedavinin dinlendirici olduğunu ve insanların arkadaş canlısı olduğunu yazmışsın. İşte şimdi geliyor! Karşılıklı suçlamalarımızın ötesinde nihayet beni düşünecek boş zamana ve mesafeye sahip olmuşsun. Sen! Karşılıklı suçlamalar! Nihayet beni düşünmek. Bununla nihayet kendi foyanı açığa çıkardığının farkında değil misin? Bununla nasıl bir egoist olduğunu kesin olarak belgelediğinin farkında değil misin? Hiçbir zaman beni düşünmediğini. Kimin kimi suçladığı da mektubun tamamı okunduğunda açık seçik belli oluyor. Hayır Marie-Thérèse, başka türlü mümkün değil: Kuzey Almanya'da tedavin sırasında başka biriyle tanıştın ve bu mektubu kelimesi kelimesine o yazdırdı sana, onunla haftalarca rahatsız edilmeden düzüştükten sonra.

11

Hiçbir zaman kıskanç olmadım. Karısını adım adım takip eden, sürekli kuşkucu bir adam olmadım hiçbir zaman. Diğer erkeklerin bana, karılarının kimlerle konuştuğuna, neyi nasıl söylediklerine, konuşurken gülümseyip gülümsemediklerine nasıl dikkat ettiklerini anlatmalarını hiçbir zaman anlamadım. Her zaman aptalca geldi bu bana. Çünkü biri benim karımı beğenirse bu benim hoşuma gider. Karımı sadece benim değil başkalarının da beğenmesi beni mutlu eder. Ben de başka kadınları beğeniyorum. Artık başka hiç kimseyi beğenmesem daha güzel olurdu elbette. Demek istediğim bunda yanlış giden bir şeyler olurdu, hastalıklı bir şey olurdu bu. Deneyimlerime göre tam tersine, karımı beğenirsem diğer kadınları da beğeniyorum. Diğer kadınları ne kadar çok beğenirsem karımı da o kadar çok beğeniyorum. Çünkü önemli olan açık yüreklilik. Açık yüreklilik eksikse kendi karınla da eksik kalıyor. Cinsel olarak demek istiyorum. Ama çoğu kadının istediği de budur. Yeterince açık yürekli olmamak. Çünkü bir kadın çocuk doğurduğunda genellikle seks de biter zaten. Çocuğu, yani güvencesi, teminatı, garantisi vardır, cinsellik ilgisini çekmez artık. Elbette biz erkeklerde durum farklı, o yüzden yalnızca kendi karımıza karşı değil, başka kadınlara karşı da ilgimizi yitirmemiz işinize gelir. E zaten bildiğimiz şeyler işte: Önce sürekli çocukla ilgilenmeniz gerekir, sonra yorulursunuz, migreniniz tutar vesaire. Sonra horladığımızı fark edersiniz, gece uykunuzu böler, ayrı odalarda yatmayı teklif edersiniz vesaire vesaire. Ya regl olmuşsunuzdur ya çocuklar henüz uyumamıştır ya da istemiyorsunuzdur çünkü sizinle hiç konuşmuyoruzdur veya çok fazla ya da çok yüksek sesle konuşuyoruzdur; çünkü biraz içmişizdir ve siz bir sarhoşla yatmak istemiyorsunuzdur ya da içmemişizdir bu yüzden sinirliyizdir ve siz sürekli sinirli, nezaketten anlamayan biriyle yatmak istemiyorsunuzdur vesaire. Elbette bunların hepsi yavaş yavaş, sinsi sinsi, dolaylı yollardan. Bir kadın asla gidip de kocasına artık onunla yatmak istemediğini söylemez. Yo, hayır. Kendiniz de istiyormuş-

sunuz gibi yaparsınız. Sadece koşullar elvermiyordur. Açık yüreklilik yok, açık sözlülük yok. Arzumuz kaybolana dek oyalarsınız bizi. Ama dediğim gibi yalnızca kendi karımıza değil, bütün kadınlara karşı da. Bu kadar karmaşıksa, diye düşünürüz bilinçaltımızda, bırakalım o zaman. Elbette açık yüreklilik olsa her şey daha farklı olurdu çünkü o zaman kendimize, bizi arzulayan, bizimle yatmak isteyen ve sürekli bahaneler üretmeyen başka bir kadın bulurduk belki. Ama sorun da bu zaten. Siz bunu engellemek istiyorsunuz. Bizimle yatmamanızın sorumlusu koşullarmış gibi davranıyorsunuz. Ve bu da genellikle yıllar boyu sürdüğü için bizi yıpratıyorsunuz elbette. Her türlü açık yürekliliği engelliyorsunuz. Böylece amacınıza ulaşıyorsunuz çünkü sizi boynuzlamayacağımızı garantilemiş oluyorsunuz. Korkunç bencilsiniz siz. Kocanıza ilgi duymazsınız artık ama o da başka kadınlara ilgi duymamak zorundadır, başka bir kadın da kocanıza ilgi duyamaz. Artık karıma ilgi duymuyorsam ve bir başkasının ona ilgi duyduğunu fark edersem bu ya karıma tekrar ilgi duymama sebep olur ya da boşanma davası açarım. Bu kadar basit: ya – ya da. Ama siz ilişkilerde netlik diye bir şey bilmezsiniz. Adama ilgi duymazsınız artık, başka biri ona ilgi duyar, buna rağmen hâlâ ona ilgi duymazsınız ama onu başkasına vermek de istemezsiniz. Bir anda artık ondan bir şey istemeden onu kıskanmaya başlarsınız. Bir erkek olarak önce bu mantığı anlaman lazım. Ben bunu egoizm ve pragmatizm olarak adlandırıyorum. Konu para, hepsi bu. Ve itibar. Söz konusu olan, adam bir başkasını bulursa diğerlerinin ne diyeceği, konu sadece dış görünüş. Bir tek adamın kendisi söz konusu olamaz. Bir tek aşk söz konusu olamaz. Kadınlar. Aslında sevgisiz olan onlar. Sığ. Yüzeysel. Görünüş düzgün olmalı, önemli olan o. Aman tedirginlik olmasın, risk olmasın her şey güvende olsun, sonra da gider uyumlu bir evlilik sürdürmek isterler. Ama seks olmadan. Çünkü bu yalnızca uyumsuzluğa yol açar. Ve koca olarak yıllarca katlanırsın buna. Aileyi, sorumluluğu, görevleri düşünürsün. Gözün başka kadını görmez, sadece para kazanan, boş zamanlarında hobi odasında marangozluk yapan aseksüel bir yaratık olur çıkarsın. Buna rağmen hâlâ, sırf karın seni rahat bıraktı diye özgür bir insan olduğunu düşünürsün. Ne de olsa diğer kocaların hobi odasında marangozluk bile yapamadığı, sürekli oturma odasında oturup aileyle kızmabirader oynamak zorunda olduğu durumları da duymuşsundur. Cırtlak se-

siyle bağırıp çağıran Xanthippe'lerin, adamın kazandığı tüm parayı giysi ve mücevherlere harcayan savurganların olduğunu duyarsın ve seni rahat bırakan bir karın olduğu için inanılmaz derecede şanslı olduğun sonucuna varırsın. Kendi kendine, ne yapalım kadınlar böyle yaratılmış, dersin, erkekler kadar meraklı değiller sekse, birtakım gazete makalelerini hatırlarsın, hormonlar, beyincikteki salgılar filan. Ve bir gün o kadının sevgilisi olduğunu öğrenirsin. Bir gün anlarsın ki cinsel isteksizliği a priori kabul edilen kadın günlerdir biriyle düzüşüyor. Muhtemelen kendi evinde. Ve muhtemelen ötekiyle, bizimle hiç yapmadığı şeyleri yapıyor. O zaman iş çığırından çıkar, sapkınlaşmaya başlar, anlarsınız ya. İşte bu da sizin gerçek yüzünüzü, egoist ve şehvetli karakterinizi gösterir. Bir anda, yıllarca kullanılmadan dolapta durmuş iç çamaşırlarınızı giymeye başlayabilirsiniz. Bir anda, biri sizi arkadan becerdiğinde canınız yanmamaya başlar. Aslında sizin bizden daha azgın olduğunuzu bilmiyor muyum sanıyorsun? Daha Elfi'yle birlikteyken fark etmiştim bunu. Elfi her zaman istekliydi, sonunda bir yük haline geldi. Ne de olsa çalışıyoruz. Akşam işten eve döndüğünde bilirsin ki her zaman tek bir şey isteyen biri seni bekliyor, daha kapıdan girer girmez pantolonunu çıkarır, üstelik her zaman yapabilmelisin çünkü kadınlar bütün gün dinlenir ve bundan başka hiçbir şey düşünmezler. Ayrıca sizin her zaman yapabildiğiniz bugün artık bilimsel olarak da kanıtlanmış durumda. Sizde sertleşme sorunu diye bir şey yok tabii. Bir kadın birbiri ardına, aralıksız saatlerce orgazm olabilir. Ölçü ve hedef tanımıyorsunuz. Cinsel anlamda da. Ya hiç istemiyorsunuz ya da sürekli istiyorsunuz. Bunun sonunun nereye varabileceğini gösteren filmler bile var. *Duyular İmparatorluğu*'nu izlemiş miydin? İzlememişsindir elbette, çünkü sen her zaman sinemaya gitmek isteğini söylerdin ama hiçbir zaman gitmedin. Çünkü benim akşam sinemaya gidecek gücüm kalmamış olurdu, sen de tek başına gidemeyecek kadar korkaktın. Her neyse işte *Duyular İmparatorluğu*'nda bunun neye varacağını görebilirsin. Orada kadın adamı bir odaya kilitliyor, dışarı çıkamasın diye giysilerini alıyor, sonra bitkin düşene dek düzüşüyorlar. Sonunda kadın adamı boğuyor ve çükünü kesiyor. Ya, böyle işte. Bir adam sınırlarını bilir. Sizde öyle bir şey yok, fiziksel olarak. Siz istediğinizi alırsınız, bizim de işler durumda olmamız gerekir. İncil'de bile yazılmış. Bakire Meryem kocasını yanına yaklaştırma-

dıysa oğlu nereden geldi sanıyorsun? Hep o bilindik hikâye işte. Adam ondan daha yaşlıdır ama tabii iyi kısmettir, adamla evlenir, bakire gülüşünü takınır, onu yanına yaklaştırmaz ve günün birinde hamile kalır. Bu hikâyeyi her zaman iğrenç bulmuşumdur. On dört yaşında ve uzun süredir papaz yardımcısı olduğum sıralarda bunu papaza da söyledim, iffetsizlik yapıp yapmadığımı sordu bana günah çıkarırken. Bir şeyler anlattım herhalde. Bu tür sahtekârlıklara hiçbir zaman katlanamadım. İffetten falan söz edin, sonra da evlilikdışı velediyle Tanrı anasını gözümüze sokun. Papaz, Tanrı'nın oğlunun evlilikdışı olmadığını, ruhsal olarak yaratıldığını çünkü onun tensel hazla vücuda gelmiş olamayacağını söyledi. Tensel haz Tanrı için bu kadar kötüyse, dedim papaza günah çıkartırken, o zaman bunu insanlara da vermemeliydi. Bütün bunlar sizin kendi tutukluğunuz, dedim, sırf siz yapamıyorsunuz diye bir şeyleri tersine çevirip değiştiriyorsunuz. Papaz o zaman, insanların özgürlüğüne ve günaha dair bir şeyler geveledi ve insan özgür olsa da işleyeceği bir günah olabileceğini, bu yüzden insanlar ona karşı direnebilsin diye cinselliğin olduğunu söyledi. En azından belli bir çerçevede, başka bir çerçevede daha farklıymış, mesela evlilikte. Ama tabii evlilikte de belirli sınırlar varmış. Tanrım, evlilik diyor! Böyle bir keşiş evlilikten ne anlar ki? Elbette kendisine gelip günah çıkarma hücresinde kocalarının sapkınlıkları hakkında en iğrenç şekilde itiraflarda bulunan kadınlara aldanır ve onları daha fazla direnmeleri için cesaretlendirir. Onlar da mutlu bir şekilde günah çıkarma hücresinden çıkıp yirmi Ave-Maria duası okur ve ön tarafta sunağın üstündeki Tanrı'nın Kutsal Annesine gülümserler. Sonra da oradan çıkıp sevilileriyle buluşurlar. Sevgilileri onları ellerken kocalarının sapkınlıklarını, kendilerini nasıl boyunduruk altına aldıklarını anlatırlar. Elbette sevgili onu destekler, kafasını sağa sola sallar, kocanın kabalığına, ahlaksızlığına dair aşağılayıcı düşüncelerini dile getirir ve onu kendisiyle her şeyin bambaşka olacağına inandırmaya çalışır. Eh, yeterince para kazanıyor, kadını dezavantajlı duruma düşürmeyecek şekilde bir şeyler sunabiliyorsa belki kadın günün birinde boşanıp sevgiliyle evlenir bile. Belki de planladığın şey budur? Sen şimdi tek başına taşınıyormuş, boşanmayı tek başına takip ediyor, tek başına ev arıyor, çocuğu okula ve yeni etüt merkezine tek başına yazdırıyormuş gibi davranıyorsun ama bir iki yıl sonra her şeyin üstüne bir sünger çekildi-

ğinde evlenirsin ötekiyle? Tabii seni alırsa. Çünkü Marie-Thérèse, fazla beklersen eğer senin ne kadar pasaklı ve aslında ne kadar bağımlı biri olduğunu ve hiç kimsenin seninle yaşayamayacağını anlayabilir. Belki de o zaman seninle evlenmez, o zaman sen de ortada kalırsın, gerçekten yalnız kalırsın. Bana inanmayacaksın belki ama senin için endişeleniyorum.

12

Bizim reklamcı Heli'yi hatırlıyor musun? Birkaç yıl önce istifa etmişti ve televizyonda bir işe girmişti. Orada tam olarak ne yaptığı hakkında bir fikrim yok. Her neyse sonuçta televizyonda çalışıyor. Orada genç bir sinema oyuncusuyla tanışmıştı, hatırlıyor musun? Onun yüzünden karısından boşandı. Boşanma öncesinde sık sık Heli'yle görüşüyordum çünkü sinirleri laçka olmuştu. Evin yapımı daha yeni bitmişti, kadın boşanmak istemiyordu, boşanacak olsa da öyle bir tazminat ve nafaka isterdi ki Heli o parayı verecek olursa genç oyuncuyu asla geçindiremezdi. Sürekli oturup bana ne yapması gerektiğini soruyordu. Neden özellikle bana geldiğini bilmiyorum, belki başka kimsesi yoktu belki de televizyondakilerle bu konuda konuşmak istemiyordu, ne bileyim. Hatta bir akşam kız arkadaşıyla bize yemeğe gelmişti, hatırlıyor musun? İtalyan usulü bir şeyler pişirmiştin sanırım ve sonra sinema oyuncusunun çok güzel olduğunu kendin söyledin. Hâlâ hatırlıyorum, Heli'nin karısının bu kadın karşısında hiç şansı olmadığını söylemiştin. Hatırlıyor musun? Bak bu önemli. Çünkü şimdi geliyor. İyice dikkat et: Genç oyuncu sık sık bana da geldi ve benden tavsiye almak istedi. Beni işten aldı ve sonra beni sorguya çekti, çünkü Heli'nin içini dışını bildiğime inanıyordu. Kim bilir Heli ona benimle ilgili neler anlattı, ne olursa olsun kadının gerçekten bana hayran olduğu hissine kapıldım. Her neyse, belki de Heli bana çok değer veriyordu, yoksa sürekli yanıma gelip benden tavsiye istemezdi. Ne olursa olsun, bir keresinde birlikte bira içmeye gittiğimizde kadın ağlamaya başladı. Dedi ki, Heli asla boşanmayacak, bu duruma daha fazla katlanamıyorum, sevgilisi olmak istemiyorum, onunla evlenmek ve ondan bir çocuğum olsun istiyorum vesaire. Hıçkıra hıçkıra ağladı resmen. Gözyaşlarını sildim, biraz kolunu okşadım, birden çok tuhaf bir biçimde bana baktı. Eh, Heli yüzünden dertlendi, diye düşündüm. Yo hayır, hikâye henüz bitmedi. Kesinlikle bitmedi. Devamını dinle: İki sene önce sonbaharda tedavi için kaplıcaya gitmiştim. Yüksek tansiyonum yüzünden. Bad Tatzmannsdorf.

Hatırlıyor musun? Hatırlıyorsundur tabii, çocukla birlikte beni ziyarete gelmiştin. Ama tek gelen sen değildin. O da geldi! Bunu sana hiç anlatmadım, niye anlatayım ki bunu Resi'ye, diye düşündüğümden. Ortada sinirlenecek bir şey olmamasına rağmen, çünkü hiçbir şey olmadı, Resi sinirlenir diye düşündüm. Görüyorsun ya senin hep sandığın gibi cepte değildim. İsteyebilecek başkaları da vardı. Bir sürü kadın sayabilirim sana. Sinema oyuncusundan da sırf güzelliğinden ötürü söz ediyorum. Bad Tatzmannsdorf'taki kaplıca otelinde ortaya çıktığında kaplıca misafirleri lobide kala kaldılar, dönüp ona baktılar. O güzelliğin bana doğru geldiğini fark ettiklerinde saygınlığımın ne derece arttığını hayal edemezsin. Yüzde yüz arttı. Kapı görevlisi kendine gelemedi. Seçkin yaşlı beyefendiler birdenbire benimle konuşmaya can atar oldular. Hanımefendiler kızgındı elbette. Diyeceğim, senin yaşlarında, sık sık birlikte gezindiğimiz bir ev kadını vardı, kaplıca arkadaşı, anlıyorsun ya? Elbette onun ötesinde bir şey yok, orası kesin, ne olursa olsun kadın tedavimin devam ettiği, geriye kalan iki hafta boyunca benimle bir daha tek kelime konuşmadı. Düşün şimdi: O sırada hepimiz aşağıda lobide oturmuş birtakım şifalı sular içiyoruz ya da ne bileyim işte oruç tutuyoruz veya öylesine bir şeyler içiyoruz derken bir anda lobideki koca döner kapı dönüyor ve karşımızda o. Adı Mathilde'ydi, hatırlamıyorsan eğer. Kısacık, bej renkli keten bir etek ve siyah ince çorap giymişti. Üzerine de siyah deri ceket. Ve o uzun sarı saçlar! Düşünebiliyor musun? Sanki bir melek süzülerek içeriye girmişti. Az kalsın tanıyamayacaktım onu çünkü Mathilde'nin Bad Tatzmannsdorf'ta ortaya çıkmasını hiç beklemiyordum. Neyse işte doğruca bana geliyor –ben hâlâ şaşkın şaşkın ona bakıyorum– bana doğru eğiliyor, yanaklarımdan öpüyor ve hüngür hüngür ağlamaya başlıyor. Ayağa fırlıyorum, hemen odama götürüyorum onu. Önce bir yudum enzian[2] veriyorum ona, sonra bir tane daha. Hüngür hüngür ağlamaktan ilk anda bir şey söyleyemiyor, tekrar konuşabilir hale geldiğinde Heli'nin karısıyla birlikte bir haftalığına tatile gittiğini ve bütün bunlara daha fazla katlanamadığını, gece gündüz ağladığını, artık bıktığını anlatıyor. Onu teselli etmeye çalışıyorum, mutsuz olmanın bir anlamı olmadığını söylüyorum. Mutsuz olur ve sürekli ağlayıp sızlarsa Heli'ye

2 Enzian: Alplere özgü, sarı kantaron köklerinden yapılan bir içki. (ç. n.)

asla kavuşamayacağını söylüyorum. Hangi erkek gece gündüz ağlayıp sızlayan bir sevgili için karısını terk eder? Seni canlandırmak lazım, diyorum Mathilde'ye, zaten böyle bir kaplıca da çok sıkıcı olduğu için ve bütün gün ne yapacağını bilemediğinden ona yoğun bir program hazırladım. Önce teleferikle Mittagskogel tepesine çıktık, orada, yukarıda güneşte oturup grog içtik, sonra tekrar aşağıya indik, kapalı yüzme havuzuna götürdüm onu. Sorma, bikiniyle suya atladığında yaşlı beyefendiler nefes nefese kaldı. Ne diyeyim, şaşılacak şey değil! Yüzme yarışı bile yaptık, hiç de fena değildi Mathilde. Bir kadına göre yani. Neredeyse beni geçiyordu. Yüzü gülmeye başladı yine. Sonra saç kurutma makinesiyle saçlarını kuruttum, yüzme yarışından sonra sırılsıklam olmuştu saçları, sonra da yemeğe gittik. Hem de ne yemek! Kaplıca otelinde hep diyet yemekleri kondu önüme, o yüzden ben de yumuldum tabii yemeğe. Yanına da şöyle iyi bir şişe şarap, sonra bir tane daha, ardından bir grappa, bir grappa daha. Şöyle söyleyeyim sana, gecenin üçünde sallana sallana gittik kaplıca oteline. Öylece yanıma aldım onu. Zaten gecenin üçünde nereye gidecekti ki? Odası da yoktu. Herhalde akşam eve dönmeyi planlıyordu. Ama artık çok geçti. Resepsiyondaki gece nöbetçisi uyuyakaldığı için şanslıydık, ama belki de rüşvetle kolayca halledebilirdik. Birinin odasına yanında birini götürmesi ilk kez olmazdı. Sonuçta hepimiz yetişkin insanlarız, öyle değil mi? İkinci kata çıktık, acayip sarhoştuk. Sonra soyunduk. Kadın o kadar güzeldi ki hayatımda böylesini görmedim. En azından bu kadar yakından. Öyle bir vücudu vardı ki, tek kelimeyle mükemmel. Bir an, fazla güzel olduğunu düşündüm. Bu kadar güzel bir kadınla asla yatamam, diye düşündüm. Ve birdenbire belki de onun bunu istediği fikrine kapıldım. Dehşete düştüm resmen. Neyse yatağıma yattık ve gerçekten de bana yanaştı. Ama yapacak bir şey yoktu. Hele de o kadar içkiden sonra. Sonra yine hüngür hüngür ağlamaya başladı, bunun üzerine gerekirse bende de bir şeylerin uyanabileceğini fark ettim ve ona benim için mi yoksa Heli için mi geldiğini sordum. Daha fazla ağlamaya başladı: Heli için! dedi. Ama sana şunu söyleyeyim, zaten bütün bu hikâyeyi de onun için anlatıyorum ya, eğer o zaman Mathilde benim için geldiğini söyleseydi çoktan çekip gitmiş olurdum. Kesinlikle. O kadınla kaçardım evliliğimizden, bundan emin olabilirsin. Öyle olsaydı şimdi çok farklı bir konumda olurdun. O zaman kimse

şunları diyemezdi: Resi'nin Franz'ı terk etmesine şaşmamak gerek. Franz her zaman despot biriydi. Franz işten çıkarılmayı hazmedemedi. Franz Resi'nin meslek sahibi olmasını hazmedemedi. Resi, Franz için fazla güçlüydü, fazla başarılı, fazla aktif. Emin ol, çok daha farklı olurdu. Bir anda herkes şöyle diyecekti: Franz'ın Resi'yi O kadın yüzünden terk etmesine şaşmamak gerek: Resi'den yirmi beş yaş daha genç, bir içim su, sinema oyuncusu. Zavallı Resi, diyeceklerdi bir anda, kırk beşine gelmiş, o kadar da genç değil artık, bir de bu çıktı başına. Bir daha birini bulabilir mi ki? Bulamaz herhalde. Sekiz yaşında bir çocukla kırk beş yaşındaki bir kadını kim ister ki? Hiç değilse çocuk daha büyük olsaydı, diyecekti arkadaşların bile, o zaman akşamları yalnız bırakabilirdi ama şimdi? Şimdi adam çocukla da ilgilenmek zorunda kalacak, baba rolünü üstlenecek ama kendisinden çocuk bile yapamayacak kırk beşindeki bir kadın için kim yapar ki böyle bir şeyi? O zaman bambaşka bir konumda olacaktın. Mathilde'yle karşılaştırınca Resi onun için fazla korkaktı, diyecekti insanlar bir anda. Mathilde'nin hiçbir şeyden korkusu yok. Bir oyuncu olarak insanların odak noktasında olmaya alışık. Topluluk içindeyken gözlerini köşeye dikip sürekli oraya bakmıyor, çekiciliğiyle herkesi esir alıyor. Üstelik Mathilde'nin epeyce zeki olduğunu da göz önünde bulundurmalısın. Demek istediğim, bir kadın o kadar güzelse ilk anda kimse inanmıyor buna. Bir kadın çok güzelse büyük olasılıkla aptaldır diye düşünüyorlar ilk başta. Dengelemek için. Çünkü insanın her ikisine birden sahip olabileceğine inanmıyorlar: Güzellik ve zekâ. Ama sahip işte. Üstelik o denli güçlü ki sende o güç yirmi yıl önce de yoktu. Bir şeyleri tutuşundan bile belli. Demek istediğim, sen bir kapı açmaya kalksan o kadar ürkek tutarsın ki kapı kesinlikle açılmaz. Sen doğru dürüst tutmazsın. Sana kaç kez söyledim: Kavramalısın Resi, dedim, nesneleri tutmalısın. Ama öyle ürkekçe, neredeyse parmağının ucuyla değil. Kapıyı açmak istediğinde açılacağına da inanmalısın. Ama zaten senin hayattaki her şeye yaklaşımın böyle: ürkek, inançsız, isteksiz. Her şey yarım. Ben seni ikna etmesem doğru dürüst dikiş bile dikmezdin. O yüzden bugün sahip olduğun o dikiş atölyesini kendin kurduğunu anlatamazsın bana. Yatakta da durum aynı. Orada yarım diye bir şey olmaz, ürkekliğin hiç anlamı yok. Elfi'yi düşünüyorum da. O şehvetliydi. Ve benim değerimi biliyordu. Diğer erkeklerin yatakta nasıl oldu-

ğuna dair hiçbir fikrin yok senin Franz, derdi bana sık sık. Elfi söylerdi bunu, Elfi'ye güvenebilirsin çünkü senden çok daha farklı deneyimleri vardı onun. Elfi her zaman benim bir istisna olduğumu, erkekler arasında benim gibi birinin olmadığını söylerdi. Eh, aslında seninle de, Resi'yle iyi gidecek, dediğim bir zaman oldu. Hatta başlarda bazen korkuya kapılıyordum, aniden çok ateşli davranıyordun. Senin için fazlaydı. Bir süre neredeyse doymak bilmedin, buna alet olmak istemiyorum, dedim kendi kendime. Düşün, Elfi'den daha yeni ayrılmışım ve sana söyleyeyim Elfi çok şehvetliydi. Yani demek istediğim, o başka hiçbir şey düşünmüyordu, en önemli şey buydu onun için. Biri sürekli bunu isterse normal bir yaşam süremezsin. Daha televizyonun karşısına oturur oturmaz başlıyordu seni kurcalamaya, arabada, duşta, gazete okurken. Ah, Elfi. Buna bakıp da Elfi'nin zevk düşkünü olduğunu sanma sakın. Hiç değildi. Elfi bu konuda ciddiydi! Her zaman beni sevdiğini söylerdi. Demek istediğim, elbette biri sana sürekli seni sevdiğini söylerse bu da bir yük olur, senin de onu sevdiğini söylemen gerektiğini fark edersin ama nedense boğazında düğümlenir kalır. Daha önce bir kadına onu sevdiğimi hiç söylemedim çünkü bu bana aşırı duygusal gelirdi ama belki de gerçekten kimseyi sevmedim, ne olursa olsun Elfi'ye de söyleyemedim. Kimi zaman akşamları işten eve normalden daha geç gittim çünkü Elfi'nin yine isteyeceğinden korkuyordum. Aslında bunun beni neden rahatsız ettiğini de bilmiyorum çünkü Elfi gerçekten yatakta iyiydi. Senin hiç bilmediğin bir fantezi dünyası geliştirdi. Hiç istemesem bile onunla her zaman yapabiliyordum. Başka türlü de hoşlanıyordum ondan – buna rağmen! Kalmamı neyin engellediğini bilmiyorum. Uzun süre, sana olan aşkım yüzünden olduğunu sandım ama artık öyle düşünmüyorum. Kendimi Elfi'den kurtardım. Ve sonra seninle tam tersi oldu. O anda neden benimle yatamayacağını açıklamak için her zaman bir bahanen vardı. Bir yerden sonra kendime dedim ki: Uzun zamandır birlikteyiz ve bir kadının çocuğu olunca genellikle düzüşme de biter zaten. Bir anlamda bütün evlilikle birlikte. Özellikle de oğlu olmuşsa. Öyle. Oğul her zaman babayı bastırır. Belki de bir kadın onu gerçekten arzuladığında erkeğin hissettiği şey kadının insafına kalmış olmaktır . Elfi'yi kastediyorum şimdi. Aslında istemesem bile o bana dokunduğunda ve beni ne kadar arzuladığını hissettiğimde ben de onu arzulardım. Karşı koymanın

bir anlamı olmazdı. Elbette kalkıp gidebilirdim, benim için sorun olmazdı, anlıyor musun? Zaten sonra gittim de, hem de sana ve sonsuza dek, seks bağımlısı değilim çünkü ben. Olmadığımı seninle yeterince kanıtladım. Geneleve giden diğer erkekler gibi olmadığım için benim buna ihtiyacım yok. Genelevin benim için bir anlamı yok çünkü oradaki yalnızca bedensel bir şey, bu benim için yeterli değil. Ama bir şey benim için artık çok açık: Yatakta sorun varsa evlilik bitmiş demektir. Yatakta sorun yoksa diğer şeyler de yolundadır. Gerçekten öyle çünkü cinsellik benim için diğer şeylerden ayrı düşünülemez. Yani, yoksa ben Bad Tatzmannsdorf'ta Mathilde'yi hiç düşünmeden götürürdüm, ister Heli için ister benim için gelmiş olsun. Ya da komşumuz Claudia'yı. Sürekli kapıyı çalıp bir şeyler istiyor: bazen süt, bazen tereyağı, bazen de yine birazcık una ihtiyacı oluyor. Sonra ona verdiğim bir fincan dolusu unla mutfağımda dikilip kalıyor. Nasıl olduğumu soruyor, bir şeye ihtiyacım olup olmadığını, yeterince yemek yiyip yemediğimi; kendim yemek pişiriyor muyum yoksa dışarıda mı yiyorum? Öyle şeyler işte. Üstüne atlamamı bekliyor. Ama siz böylesiniz. Ya frijitsiniz ya da tek düşündüğünüz düzüşmek. Hep denir ya: Erkeklerin istediği tek bir şey vardır. Tam bir yanıltma taktiği. Bunu siz de biliyorsunuz, biz de. Ama kimse bununla ilgili konuşmaz. Biz erkekler konuşmayız çünkü bu konuda fazla ketumuzdur. Çünkü böyle bir şeyi içki masasında konuşmaya utanırız. Siz de konuşmazsınız çünkü siz aslında ikiyüzlüsünüzdür, çünkü siz hiçbir zaman gerçeği söylemezsiniz. Çünkü her durumda, gerçeği kendinize saklamak sizin için daha avantajlıdır. Çünkü sizin tüm iktidarınız sadece yalancılık ve aldatmaca üzerine kurulu. Şehvetliymiş gibi yapıp bizi yanıltıyorsunuz, sonra frijit oluyorsunuz, bizimle konuşmak sizin için önemliymiş gibi davranıp bizi yanıltıyorsunuz ve sonra tek bir şey istiyorsunuz. Cinsellik sizin için çok da önemli değilmiş gibi davranıyorsunuz ama doymadığınızda kendinize başkasını buluyorsunuz. Çocuklarınıza baba olarak önemliymişiz gibi davranıyorsunuz ama işinize gelmeyince çocuklarımızı alıp götürüyorsunuz. En sahte ve bilgiççe olanı da bunlara inanıyor olmanız. Kendi ikiyüzlülüğünüze inanıyorsunuz. Sizin için söz konusu olanın yüksek değerler, iyi bir sohbet, tartışma, boş zamanların anlamlı bir şekilde değerlendirilmesi, uyumlu bir evlilik olduğuna gerçekten inanıyorsunuz. Hepsi saçmalık. Sizin için söz konusu

olan düzüşmek, yoksa beni bırakıp gitmezdin. Sen gitmezdin. Sen beni hep aldattın. Başından beri. Daha tanıştığımızda aldatmıştın beni. Gerçi o zaman benim için hâlâ Elfi vardı ama o başka. Sonuçta Elfi'yle beş yıldır birlikteydim. O zamanlar Elfi benim nişanlımdı ve ben bir karar verme sürecinin ortasındaydım. Ama sen tanıştığımızda kimseyle birlikte değildin. Ve sonra, birlikte bir şeyler yaşadığımız sıralarda bir bankanın şube müdürüyle aranda yeniden bir şeyler başladı. Yıllar sonra gördüğümden bildiğim kadarıyla şişmanca, kılıksız bir herif. Ama o zamanlar kıskanıyordum. Ne de olsa bir bankanın şube müdürü. Ve adam hayatının fırsatını yakaladığını fark etti, sana durmadan güller yolladı, yemeğe davet etti, şampanya getirdi. E şaşılacak bir şey yok! Tanıştığımız sıralarda güzel olmadığını asla söylemedim. Hatta bir açıdan Mathilde'den bile güzeldin. Yani belli bir açıdan demek istiyorum. Elbette sende o mükemmel vücut yoktu, gözlerin de biraz fazla küçük. Saçların da pek özel sayılmaz. Sarı saç kesinlikle kızıldan daha güzel, özellikle de Mathilde'ninki gibi sarı ışıltılar saçtığında. Bacakların onunkiler kadar uzun değil. Buna karşın senin kendine özgü bir şeyin vardı. Tarif etmek zor. Leo, işyerinden bir arkadaşım, bir şirket kutlamasında seni ilk kez gördüğünde bana, Franz, dedi, kız arkadaşının tuhaf bir güzelliği var. Gerçekten öyleydi. Çünkü düpedüz güzel denemezdi, aslında tuhaf da denemezdi, tam tuhaf güzellik işte. Çünkü tuhaf olan, insanın sendeki güzelliğin ne olduğunu bilememesiydi. Belki de gözlerindeki parıltıydı. Ne olursa olsun Elfi'den daha güzeldin. Ama bunun bir anlamı yok. Çünkü artık biliyorum ki önemli olan güzellik değil. Önemli olan yaşama sevinci, dört elle sarılma, kararlılık. Sen o sonu gelmez kararsızlıkların ve duraksamalarınla her şeyi mahvettin. Sana artık katlanamayacağımı o kadar sık düşündüm ki. O ağır ağır yürüyüş insanı canından bezdirir diye düşünürdüm. Her sabah surat şişmiş. Omuzlar düşmüş. Bir fincan yıkamak için harcadığın onca zaman. O da yıkarsan tabii. Ekmek kırıntılarıyla dolu kahvaltı tepsisi çoğu zaman öğlene dek masanın üzerinde dururdu. Bazen sosis zarları da olurdu üstünde. Sonunda artık bir şey söylemez oldum. Resi ne kadar pasaklı olduğunu belki bir gün kendiliğinden fark eder, diye düşündüm. Ama sen fark etmedin. Tavandaki örümcek ağlarını hiçbir zaman kendiliğinden akıl edip de temizlemedin. Odandaki dolabın arkasında kocaman toz yumakları olurdu. Girişteki ahşap

şifonyer iyice matlaşmıştı. İnsan bir kere olsun ahşap cilası kullanır. Yumuşak bir bezin üstüne sıkarsın onu, sonra ahşabın üzerine dikkatlice yayarsın. Ardından kurumuş ahşabın cilayı iyice emmesi için yarım saat bekletirsin, sonra da temiz bir toz beziyle şifonyer pırıl pırıl parlayana dek kuvvetlice ovalarsın. Ama sen böyle bir şeyi asla akıl etmedin. O zaman da güzelliğin, tuhaf bile olsa işe yaramaz. Bir erkeğin gözlerine de hitap etmek gerekir. Mathilde tişörtünün altına ne giymişti biliyor musun? Siyah, dantelli badi, onun dışında hiçbir şey yoktu. Böyle şeyler insanı tahrik eder! Dantelli badin olmadığından değil. Başlarda her doğum gününde sana bu tür şeyler hediye etmiştim: badiler, sutyenler, ipek külotlar. Ama hepsi boşunaymış. Hiç giymedin onları. Hem zaten öyle dantelli bir badi giysen ertesi gün kesin hastalanırdın. Boğaz ağrısı, boyun tutulması, sırt ağrısı. Bir yerden sonra ben de vazgeçtim artık. Bir sonraki adım ayrı yatak odalarıydı. Elbette senin başının altından çıktı. Rüyanda konuşuyorsun, dedin, uyanıyorum ve sonra bir daha uyuyamıyorum, ondan sonra da bütün gün yorgun oluyorum, dikiş dikemiyorum. Ama siparişlerim var, dedin, onları yetiştirmem gerek çünkü müşterilerin çoğu elbiseyi özel bir gün için ısmarlıyor, dedin, doğum günü eğlencesine, halk balosuna, karnavala, tiyatroya. Sırf sen rüyanda konuşuyorsun diye geceleri uyanık kalmayı göze alamam, dedin. Buna anlayış gösterdim. Ama bir daha benimle yatmayacağını bilemezdim tabii. Akşamları yanına geldiğimde hep bir bahanen vardı: Biraz daha dikiş dikmem gerek, derdin ya da televizyondaki filmi izliyorum ya da yatakta bir kalıp üzerinde çalışman gerektiğini söylerdin. Sonra, derdin, daha sonra gel. Ama sonra gelmeyeceğimi çok iyi bilirdin. Çünkü yatağa yattım mı uyuyakalıyorum. Ne de olsa her zaman yoğun çalışıyordum. Uyumadan öylece yatamıyorsun. Örtüyü kafana çektin mi, gözlerini kapatıp hemencecik uyuyabildin mi mutlusundur. Uykusuzluk vaktini boş geçirenler içindir. Eh, öyle olunca da aramızda bir şey olmaz oldu. Bir yerden sonra vazgeçtim. Pes ettim. Şöyle düşündüm: Öyle olsun, benim bir şeye ihtiyacım yok zaten. Gerçi karım benimle yatmıyor ama oğlum var, bir işim var, bir ev inşa ediyorum, yeterince param var, ailemle tatil yapıyorum. Ve sonra: Önce iş gitti, sonra para, sonra da... Ben ne zaman zevk almaya başlasam senin canın acıdı. Sorun bende olamaz. Elfi'nin canı acımıyordu. Tam tersine. Ama sen hep kendini sakındın. Her

şeyde böylesin. Hep bir şeylerden sakınan, sessiz kalan, omuzlarını düşüren, sürekli hastalanan. Coşku yok, inanç yok, umut yok. Anlıyor musun şimdi, sizin için neden endişeleniyorum? Nasıl hayatta kalacaksınız siz? O depresyonların yüzünden akıl hastanesini boylarsan ne olacak? Oğluma ne olacak? O zaman çocuk babasına geri dönebilecek mi ha? Sen oradan çıktığında tekrar sana mı gelecek? Babaya gönder, babadan al, sonra bir daha babaya gönder. Böyle yaşanmaz. Söz konusu olan biz değiliz. Söz konusu olan oğlum. Bizim bir sorumluluğumuz ve görevimiz var. Sana şunu hatırlatmak isterim: görevini. Oğluna karşı. Ama sen hiçbir zaman görev duygusuna sahip olmadın. Her zaman her şeye duygularına göre karar verdin. Kendini iyi hissedersen düzüşürsün, kendini kötü hissedersen düzüşmezsin. Kendini iyi hissedersen her şey yolundadır, kendini kötü hissedersen sıvışırsın. İnsan kendini toplar. Bir kere daha dener. Diğerinin iyiliği için. Her zaman kendi zevkin değildir söz konusu olan. Kendini neyin mutlu edip neyin etmediği değildir. Ayrıca insan başkalarıyla, birlikte yaşadığı insanlarla ilgilenen sosyal bir varlıktır. Kimi zaman zahmete katlanır ve pek de istemediği bir şeyi yapar. Diğerinin iyiliği için. Ama siz bunu anlamazsınız. Çünkü çok bencilsiniz. Soğuksunuz. Soğuk ve frijit. Sen sevemezsin. Başından beri sevemedin ve asla sevemeyeceksin. Benim için hiç ağlamadın. Sevgiden yani. Bir tek, seni anlamadığımı düşündüğün için ya da güya sana hakaret ettiğim için veya bana öfkelendiğin için ağladın ama bir kere olsun Mathilde'nin Heli için ağladığı gibi aşkından ağlamadın. Elbette biliyorum bunun nedenini. Annenin de seni sevmediğini bana kendin söylemiştin. Sürekli emirler yağdırdığını, denetlediğini, fazlasıyla denetlediğini, ama sevmediğini. Kalıtsaldır bu. Annen sadece kendini düşünen, rahatına düşkün, dik kafalı, buz gibi, duygusuz bir kadındı. Hayatlarında tek bir kız çocuğu yetiştirmekten başka hiçbir şey yapmamış kendi kuşağındaki diğer pek çok kadın gibi tembeldi. Erkekler ömürleri boyunca işe koşar, parayı kazanır, kadınlarsa evde oturur, kocalar akşamları şöyle sakince bir bira içmek istediklerinde hoşgörüyle gülümser. Ve bu kuşaktan kuşağa aktarılır. Ama yetişkin olmak, zamanla insanın kendini bunlardan kurtarması, tekrar tekrar eskiye dönmemesi, kendine çekidüzen verip kendini değiştirmesidir. Ben yapabildiğim her şeyi kendi kendime öğrenmek zorunda kaldım. Sanıyor musun ki ben

hep böyle, bugün olduğum gibiydim? Çok utangaç bir çocuktum, beni o zamanlar tanıyan herkes söyler bunu. Hayatımda ilk kez bir meyhaneye gittiğimde içeriye girmeye cesaret edemediğimden binanın çevresinde beş tur attım. Garson kadın, şehirde güzelliğiyle ün salmıştı. Upuzun bacaklar, sarı saçlar! Yine de terden sırılsıklam olmuş bir halde içeri girdim, biramı ısmarlarken sesim karga gibi çıktı, yüzümü ateş bastı. Oysaki çoktan on altıydım. O yaşta alt tarafı bir bira istedim diye kıpkırmızı olunca güzel garson benim hakkımda ne düşündü sence. Alay eder gibi güldü ve "şerefe ufaklık" dedi. Bu bir aşağılamaydı. Ama ben sineye çektim. Ertesi gün yine gittim oraya, yine o güzelden, yine bira istedim, yine kızardım. Eh, bir süre sonra artık kızarmadım. Ben buna öğrenmek derim. İşte sen bunu hiç yapmadın. Bir şey bir kere olmayınca bir daha asla denemedin. Çünkü sen öğrenemezsin. Çünkü her şeyi ta en başında yapabilmek istiyorsun. Mükemmel olmak istiyorsun. Ama işte tüm yaşamın sırrı bu: Hiç kimse mükemmel değildir. Hiç kimse. *Learning by doing*, böyle bir şey duydun mu hiç? Daha önce hiç yapmadığın bir şey hakkında fikrin yoktur. Ve bir şey yapmaya kalkan insan hata da yapar. Her konuda böyledir bu. Bunu bilmemenin tek nedeni daha önce gerçek anlamda hiç çalışmamış olman. Yaptığın herhangi bir hata için hiçbir zaman benden özür dilemedin. Umursadığımdan değil. Hiç değil. Bugün bana gelip yaptığın her şey için özür dilesen özrünü kabul etmem. Özür hemen o anda dilenir, sonradan çok geç olur. Ufak tefek şeylerle başlar: kahvaltı tepsisinde unutulmuş sosis zarları, yeni ocağın üstündeki su lekeleri, dikilmemiş ceket düğmesi, mat ahşap şifonyer. Küçük bir özürle her şey unutulur. Sen bunu asla yapmadın. Asla. Çünkü sen hatanı itiraf edemezsin, en küçüğünü bile. Biliyorum sorun annenden kaynaklanıyor çünkü sana sürekli emirler yağdırıyordu, her şeyi en iyi o biliyordu ve sen anca onun dırdırını duymazdan gelerek karşı koyabiliyordun. Yoksa çıldırırdın. İçine kapandın! Kendini korumak için! Ama ben senin annen değilim! Ve hakaretlerin en büyüğü bize annenize davrandığınız gibi davranmanız. Ocağı doğru dürüst temizlemezsiniz, güzelim ahşap şifonyerin matlaşmasına izin verirsiniz, biz tek kelime bir şey söyleyince anneniz gibi dırdır etmiş oluruz! Ama size yardım etmemize izin vardır. Size tavsiyede bulunmamıza izin vardır. Sizi avutabilir, cesaretlendirebiliriz. Her konuda destek olmamıza izin vardır. Hatta şimdi

bile yapmalıyım bunu: Çocuğa nafaka! Onu da artık kendin halledeceksin. Sana aşağı yukarı düzenin ne olduğunu, nasıl çocuk yetiştirileceğini, toplum içinde nasıl davranılacağını öğreterek seni korkunç bir bataklıktan çıkardım. Seni tanıdığımda tamamen bitmiştin. Elfi'yle ben, biz birbirimizin hatalarını her zaman doğrudan birbirimizin yüzüne söyledik, açıkça ve dürüstçe, hiç sorun olmadı, hiçbirimiz için. Karşılıklı anlayış vardı. Rahatsız eden şeyi söyleyebiliyordun. Her ikimiz için de geçerliydi bu. O zaman biri diğerini rahatsız eden şeyi yapmaktan kaçınıyordu. Her zaman işe yaramadı ama çaba vardı, önemli olan o. Çünkü bu çabanın olmadığı yerde sevgi yoktur ve orada sevgi oluşamaz. Bütün gün koşuşturup ocağı ya da annemden kalan güzelim ahşap şifonyeri doğru dürüst temizlemesi gerektiğini Resi'ye nasıl söylesem acaba şimdi, diye düşünürsem her şey için çok geç demektir. Demek istediğim, ahşabın matlaşmış olması rahatsız ediyor beni. Bu senin tüm yaşamına ilişkin bir eleştiri değil. Ama sen öyleymiş gibi davranıyorsun. Küçük bir istekte bulundum diye seni yok etmek istiyormuşum gibi davranıyorsun. Nevrotik bir şey bu. Orada tarafsız bir izleyici olsa, hatta tarafsız olmasına da gerek yok çünkü senin histerik feministlerinden biri bile neler olup bittiğini anlardı. Dostça bir istekte bulunduğumu ve senin cıyaklamaya başladığını. Boğazında kırmızı lekeler ve büzüşmüş ağzınla. Benim kibarca isteğime karşılık, senin temizleyişini beğenmiyorsam kendim temizlemem gerektiğini haykırırken nasıl göründüğüne aynada bir bakman lazım. Davranışın hiç de medeni değil. Ben, benim değil senin yaptığın bir hatayı tespit ediyorum ve sen bana kendi berbat ettiğin bir şeyi benim düzene sokmam gerektiğini haykırıyorsun. Şunu duyan hiç kimse bu mantığı anlayamaz. Çünkü mantıksız. Bir şey söylemeden önce azıcık düşünün ve kendinizi net bir şekilde ifade etmeyi öğrenin. Siz tepkisel davranıyorsunuz. Çünkü tepkisel davranış tepki vermekten ileri gelir. Siz harekete geçmiyorsunuz, sadece başkalarının eylemlerine tepki veriyorsunuz. Sizin prensibiniz bu. Eyleme geçmekten daha kolay tabii. Örneğin size uygun gelmeyen bir şeyi eleştirmekten. Çünkü bunun için fikrinizi söylemeye, kendinizi ifade etmeye hazır olmanız gerekir. Ya da düzeltilmeye. Susmak her zaman daha kolaydır. Birlikte olduğumuzdan beri tek bir kez bile kendiliğinden eyleme geçmedin Marie-Thérèse! Hiçbir zaman beni eleştirmedin, seni neyin rahatsız ettiğini, neyin daha

iyi yapılabileceğini söylemedin. Anca ben bir şey söyleyince sen de başlardın. Önce susarsınız, sonra konuşanın sözünü kesersiniz, anca bunu yapabilirsiniz siz. Böyle durumlarda inanılmaz suçlamalarda bulunurdun bana. Bunları aklı başında bir insana anlatsam şaşar kalırdı. Hepsi de yıllar öncesinde kalmış olaylar. Doğru olup olmadığını bile kontrol edemezsin ki. Onu bırak, geçmiş geçmiştir, değiştiremezsin artık. Bunu kavrayamıyorsunuz. Siz hep ya geçmişten ya da gelecekten konuşursunuz. Şimdiki zamandan asla! Örneğin birkaç sene önce, ağır bir grip geçirdiğim sıralar, tahta terliklerinin koridordaki takırtısından yakındığımda hemen beni suçlamaya başladın, neymiş, sırf ben önceki sene oğlumla ilgilenmek için çocuk bakım izni almadım diye senin zatürren bir türlü geçmek bilmemiş. Görüyor musun yaklaşım tarzını?: Ben ufak bir kusur buluyorum, küçücük bir iyilik istiyorum, ben yatakta öyle hasta yatarken, başım ağrırken tahta terliklerinin o aptal takırtısıyla beni rahatsız etmemeni istiyorum, bu arada ufak bir noktaya dikkatini çekerim, tüm varoluşuna yapılmış bir saldırı yok, alt tarafı bir hatırlatma, biraz başkalarına da saygı göstermen için bir çağrı, peki üstüme ne atılıyor hemen? Bir yıl önce geçirdiğin, uzun süren zatürrenin suçu. O zamanlar neden çocuk bakım izni almadığımı ben nereden bileyim şimdi? Belki şirket izin vermedi, belki sen istemedin, belki de sen o zaman zatürre olduğunu fark etmemiştin bile. Çünkü senin gibi, yaşamın sürüklediği, sürekli üşüyen, sürekli yorgun, çevresine hiçbir zaman gerçek bir yaşama sevinci yaymayan birinin zatürre olduğunu fark etmeyeceğini ve bu yüzden hastalığını uzatacağını tahmin edebiliyorum. Zatürre olduğunda bile her zaman olduğundan daha bitkin olamazdın. Ne olursa olsun olay yıllar öncesinde kalmış ve doğruluğu ya da yanlışlığı kanıtlanamaz artık. Mesele de bu zaten. Siz olayın aslının araştırılmasını istemezsiniz, sizin için önemli olan tek şey biz baş ağrısı ve yüksek ateşle yatakta yatarken tahta terliklerinizle merdivenlerde bir aşağı bir yukarı inip çıkmaya hakkınız olduğunu kanıtlamaktır. Ya da tahta terliklerinizi bu şekilde takırdatmamanız için yaptığımız dostça bir uyarıya karşılık olarak saat başı çay getirdiğinizi, sırf bizim için sebzeli etsuyu çorbası pişirdiğinizi, bize aynısefa çiçeği merhemi sürdüğünüzü, eczaneden ilaç aldığınızı söylersiniz. Zerre kadar önemi yok! Ya, biz bunların farkında değil miyiz sanıyorsunuz? Biz aptal değiliz, önce pişmesi gerektiğini bilmeden içiyoruz

sanki çorbayı. Eczaneden ilaç aldığınızın da farkındayız. Elbette hasta yatarken böyle ufak tefek beklentilerin olması bir yana konu ilaç, çorba ve aynısefa çiçeği merhemi değil, tahta terlikler. İlacın, çorbanın ve aynısefa çiçeği merheminin tahta terliklerle ne ilgisi var? Anca isteğimizi, pek nazikçe olmasa da, e tabii bu da anlaşılabilir bir şey, insan ateşliyken, korkunç baş ağrılarıyla yatakta yatarken, yani demek istediğim insanın sinirleri bozuluyor, insan öyle bir kere sesini yükseltmiş, birinci kattan aşağıya biraz yüksek sesle bağırmış olabilir, ne diyordum işte, anca küçük bir ricayı yine tüm yaşamınızla ilişkilendirirseniz bütün bunların birbiriyle ilgisi olur. İlaç, çorba ve aynısefa çiçeği merhemiyle tahta terlikler arasındaki bağ sizin histerik kuruntunuzdan ibarettir. Ve her zaman olduğu gibi aslında kendinizin mükemmel bizimse kılı kırk yaran insanlar olduğumuzu kanıtlamak zorundasınızdır. Sonrasında ne olacağı önceden programlanmıştır. Hüngür hüngür ağlamaya başlarsınız. Sanki biz, koridordaki tahta terliklerin gürültüsünden de anlaşıldığı üzere siz bizim hastalıklarımıza hiç aldırış etmiyorsunuz, demişiz gibi kendinizi haklı çıkarmaya çalışırsınız. Ama ben böyle bir şey söylemedim! Ben dedim ki: Ben yukarıda ateşler içinde yatarken, bütün bedenim ve bacaklarım ağrırken en azından tahta terliklerini çıkaramaz mısın. Tahta terliklerin ilaçla ya da çorbayla ya da aynısefa çiçeği merhemiyle en ufak bir ilgisi yok. Ve yıllarca önce sen zatürre olduğunda benim eczaneden ilaç alıp almamamla da ilgisi yok. Bunlar farklı şeyler. Anca olayları birbirinden farklı değerlendirdiğimizde birini ya da diğerini irdeleyebiliriz. O zaman şu söylenebilir: Hastalanmış birini rahatsız ediyorsa tahta terlikleri çıkarmak çok basit bir şeydir. Ya da şöyle denebilir: Sen otuz dokuz derece ateşle yattığında ben firmadaydım ve senin otuz dokuz derece ateşin olduğunu bilmiyordum. Yani, öyle miydi bilmiyorum ama öyle olabilir. Beş altı senenin ardından kesinlikle bilemem bunu. İnsan böyle bir şeyi ya hemen söyler ya da hiç söylemez. Eğer o zamanlar Mathilde Bad Tatzmannsdorf'a benim için geldiğini söyleseydi her şey bambaşka olurdu benim hayatımda. O zaman yıllarca senin kendini haklı çıkarma çabalarını ve bahanelerini dinlemezdim. Sen gözünü açıp kapayana dek Mathilde'yle gitmiş olurdum. Mathilde'yle birlikte olsaydım dış mekân asansörleri firmasında da kalmazdım. Orası kesin. Hemen istifa ederdim. Belki tekneyle dünyayı dolaşırdık ya da motorla Amerika'ya gider-

dik, belki de Yeni Zelanda'ya göç ederdik. Size ev yapmaya başlamadan önce para vardı. Buluşlarımdan da yeterince gelirdi sonra. Ya da kışı Kuzey Kutbu'nda geçirirdik Mathilde'yle. Bu da bir gençlik hayalimdi. Ama sen yelkenle fırtınaya yakalandığımız ilk seferden sonra benimle Attersee'ye bile gelmedin. Yelkenlide hastalanacağını söyledin, sinüslerin yüzünden rüzgâra da katlanamıyorsun, deniz zaten tekinsiz senin için. Ama Mathilde'yle farklı olurdu. Kız cesurdu. Mittagskogel'de grog içtikten sonra teleferikle tekrar aşağıya inerken fark etmiştim bunu. Diğer pencereden bakmak için bir anda ayağa kalkıp teleferiğin öbür ucuna gitmişti. Teleferik sallandı ama o aldırış etmedi. Güldü sadece. Belki de bir kadında önemli olan, onunla Kuzey Kutbu'nda kışı geçirip geçiremeyeceğin ya da Yeni Zelanda'ya göç edip edemeyeceğin veya yelkenliyle dünyayı dolaşıp dolaşamayacağındır. Belki de hayatta gerçekten anlamı olan şeyler bunlardır. En azından şurası kesin: Mathilde, Heli yerine beni seçmiş olsaydı bugün iki çocukla yeni yapılan ucuz evlerden birinde oturmazdı.

13

Biliyor musun artık geceleri yatağa yatmıyorum. Birinci kata çıkıp bizim için aldığım çift kişilik yatağa yatamıyorum, karşısında duran, içinde hâlâ giysilerinin asılı olduğu dolaba bakamıyorum. Burada, oturma odasında kalıyorum, kanepede yatıyorum. Böylesi daha iyi benim için. Soyunmuyorum bile çünkü zaten uyuyamıyorum. Öylesine uyukluyorum. Ev çok sessiz olmasın diye çoğunlukla televizyonu açık bırakıyorum. Bu kadar büyük bir evde olağanüstü bir sessizlik olabiliyor. Bir tek çatıdaki kalaslar gıcırdıyor bazen. Ahşap çalışıyor. O zaman senin yukarıda olduğunu, bir o tarafa bir bu tarafa yürüyerek yeni bir elbiseyi nasıl dikeceğini düşündüğünü hayal ediyorum. Dışarıya bir kuş evi yerleştirdim. Gündüzleri taraça kapısının önünde oturup onlara serptiğim tahıl tanelerini gagalayan kuşları seyrediyorum. Kuşlara göre hava hoş. Üşüdüklerinde tüylerini kabartırlar. Elbette buluşum üzerinde çalışıyorum. Aşağıda, bodrumda duruyor. Şu an pek ilerleme kaydedemiyorum. Ama üzerinde düşünüyorum. Ne olduğunu sana anlatmama gerek yok çünkü zaten anlamayacaksın. Ayrıca benim buluşlarımın hiçbiri senin pek hoşuna gitmiyor. Her zaman senin için ürkütücü olduğu izlenimine kapıldım. Çoğunlukla, ne işe yarayacak ki bu, dedin ya da: Evet ama böyle bir şeye ihtiyaç yok. İhtiyaç, ihtiyaç! Sanki yalnızca ihtiyaç duyulan şey iyi olurmuş gibi. Belki de artık tam tersidir. Belki de bugün en önemli şey işe yaramayan şeydir. Düş, hayal gücü, vizyon! Ama bu sizde hep eksikti: Vizyon. Hedef. Tuhaf aslında. Kadınların bizden daha fazla hayal gücüne sahip olması gerektiği düşünülebilir. Yani, sürekli evdeler, işte herhangi bir sorumlulukları yok, çocuklarla iletişim halindeler. Buna rağmen: Gerçek hayalperestler biziz. Kar fırtınasına dik dik bakan ya da durup dururken çocuklarınızla birlikte ailenizi terk eden bir yanınız var – peki ya hayaller? Saçmalıklar belki. Ama bizimkine tamamen uzak bir pragmatizminiz olmasa o kadar saçmalık olmazdı kafanızda. Büyük aşkın hayalini kurarsınız ama büyük aşk kocadan daha az kazanıyorsa kocanın yanında kalırsınız. Mutlu bir evlilik-

ten söz edersiniz ama mutluluğu bizim üretmemiz gerekir. Siz öylece durup bakarsınız, istersiniz de istersiniz. Birlikte televizyonda bir uzay mekiğinin fırlatılışını izlediğimiz zamanı çok iyi hatırlıyorum. Neydi o? Sallust mu? Saçmalık. Neyse ya, ne fark eder. Fırlatma pek çok kez ertelendiği için gecenin bir yarısı üçüncü ya da dördüncü kez yataktan kalktık. Ve sonunda vakit gelmişti. Tanrım, o nasıl bir andı öyle! Televizyonda fırlatmaya hazırlanışı ve geriye sayımı izliyordun. Ve yer istasyonundaki adamlar ekranlarına kilitlenmiş bakarken istasyondaki gerilimi iliklerine dek hissediyordun, beyaz gömleklerindeki ter lekelerini, yana kaymış kravatlarını, yüzlerindeki korkuyu görüyordun. Ve sonra start verildi. Geri tepme. Ateş bulutu, yoğun duman. Roketin uzaya fırlatıldığı o muazzam güç. Ve yer istasyonundaki adamların fırlatma başarılı olduğu için starttan sonra ayağa fırlayışları, birbirlerinin ellerini tutuşları, dans edişleri, gülüşleri, sevinç çığlıkları. Masadan bira şişemi kapıp ben de ayağa fırladım. Onları çok iyi anlayabiliyordum. İnsan bir şeyi yıllarca planlar, tasarlar, hesaplar, bozar, tekrar hesaplar, tekrar tasarlar, hatalar bulur, düzeltir, tekrar hata yapar, tekrar düzeltir, tekrar tekrar, söz konusu olan ya hep ya hiçtir böyle bir rokette. Her şey son derece mükemmel olmalıdır. En ufak bir hata yapamazsın. Kimse yapamaz ve bu tür projelere firmalar yüzlerce çalışanıyla katılır ve onların her biri tüm projenin sorumluluğunu taşır, her tasarımcı, her mühendis, her çizer, her elektrikçi, her birey yıllarca en üst düzeyde iş yapmalıdır. Bu da mutlak konsantrasyon yani uykusuz geceler, fazla mesailer, hafta sonları, yani tüm kişisel sorunları bir kenara bırakmak, yani birey olmaktan feragat etmek, hizaya gelmek ve tabi olmak demektir. Orada kimse kalkıp da günde on kez karısını arayıp iyi olup olmadığını ya da akşam yemeği için alışveriş yapıp yapmayacağını soramaz. Kimse öyle sizin sandığınız gibi kafasına göre çocuk bakım izni alamaz. Ya – ya da. Ya biri ya öteki. Hayatta her şeye sahip olunamıyor, orası kesin. Ekranların önünde sevinçten dans eden o adamlar, henüz hakkında çok az şey bildiğimiz uzaya açılmak, bunu mümkün kılmak için yıllardır her şeylerini veren adamlar, onlar hayatlarını üstün bir amaca adamış vizyonerler. Ayrıca onlar, her şey yolunda gittiğinde, çabaları boşa çıkmadığı ve kimseye bir zarar gelmediği için sevinen çok normal insanlar. Bunu gayet iyi anlayabiliyorum. Sonra bir de sana bakıyorum, öyle komik oturu-

yorsun ki koltukta, öne eğilmiş, kaskatı kesilmiş, kaşlarını çatarak televizyona bakıyorsun, sanki orada mükemmel bir iş başarmış ve bunun gereğince sevinen adamlar değil de ödevlerini yapmak yerine aptalca şakalaşan bir sürü yaramaz çocuk görüyorsun. İnanılmaz bir şeydi çünkü yüzünde sadece anlayışsızlık değil kibir de vardı. İşte konu da bu: Buna hakkınız yok. Sizin buna kesinlikle hakkınız yok. Öyle evde oturup, kocalarınız tarafından bakılıp ya da onlara terzi atölyesi kurdurup, iş arasında arkadaşlarınızla telefonlaşıp, alışverişe çıkıp ya da yorulmuşsanız öğleyin öylece yatıp sonra da size bunları sağlayanlara tepeden bakamazsınız. O zamanlar bunu, kibrinin derecesini, kaynağını, bize, aileye ve hayata etkilerini tam olarak kavrayamamıştım. Bugün düşünüyorum da sonun başlangıcıymış meğer. Çünkü seni daha önce hiç öyle görmemiştim. Ya önceden farklıydın ya da kendini hep çok iyi gizledin. Önceden olsa işimizi yapan ve bir şeyler başarılı olduğunda sevinen bizlere tepeden bakacağın aklımın ucundan bile geçmezdi. Kendini ve varoluşunu gözünde bu denli büyüteceğini hiç düşünmezdim. Eğer dürüst olacak olursan bunun altında yatan şey: Kendini beğenmişlik! Siz erkekler kaçıp gider, kendinizi oyalar ve böylece bizi mahvederken biz sizin çocuklarınızı doğururuz, onlara bakarız. Bu işte, başka hiçbir şey yok altında yatan. Sadece ben o zamanlar bunu o boyutta kavrayamamışım. Sen de hiçbir zaman bir şey söylemiyordun. Her zaman anlaşılmazdın. Eğer sen bir kez olsun fikrini söylesen onun yanlışlığını kanıtlama fırsatım olurdu ve biliyorsun kanıtlardım da. Ama siz kendinizi bundan korumak istersiniz. O yüzden hiçbiriniz bir şey söylemezsiniz. Kendinizi gerçeklerden korumak istediğiniz için. Gizlice bizi aşağılamak istersiniz. Gizlice kazanan olmak, haklı olmak, daha iyi, daha sorumlu insan olmak istersiniz. Ve biz sizi günde beş kez aramadığımız için kaçamak davranan kişi oluruz, akşamları işten sonra ocağı temizlemediğimiz, çocukların altını değiştirmediğimiz, emzik almadığımız, yemek pişirmediğimiz ve gömleklerimizi kendimiz ütülemediğimiz için tembel oluruz. Peki ama parayı kim kazanacak o zaman? Banal ha, bu argümanı banal buluyorsun öyle mi? Çocuğun altı saate göre değişmez, altını doldurdu mu değiştirirsin. Emzik çocuğun ağzına sabahın beşinde, sonra on ikide, öğleden sonra üçte değil, emziği kaybettiğinde sokulur. Bunlara izin veren bir iş yaşamını nasıl hayal edebiliyorsunuz? Edemiyor musunuz

yoksa? Sırayla yapmaktan yanasınız? Ya demek öyle. Bir sen doğum izni al bir ben, bir sen çocuk bakım izni al bir ben. O zaman sen kendine bir kanalizasyon işçisi bul, belki orada bu mümkün olabilir. Ama endüstride, ekonomide, bilgisayar teknolojisinde bir hafta ara verdin mi dışarıdasın demektir. Hiçbir şey anlamazsın artık. Siz bunları bilmek istemezsiniz. O yüzden susarsınız. Hale bak, sizin yaptıklarınızla bizim yaptıklarımızı karşılaştırmak ne kadar gülünç. Üstüne bir de kendimizi haklı çıkarmak zorundayız. İşte bence bu sizin pragmatizminiz. Ve siz bunu yapabiliyorsunuz çünkü bizi avucunuzun içine almışsınız. Çocuklarımız sizin elinizde. Çocuklar sizin güvenceniz. Bize çocuklarımızla şantaj yapıyorsunuz. Elli sene önce yapamazdınız bunu. Elli yıl önce de oğlumu alıp terk edebilir miydin beni görmek isterdim. İşin olmadan, toplumda tanınırlığın olmadan, arkadaş çevren olmadan, çünkü o zamanlar arkadaşlar durup dururken çocuklarını kapıp giden birine sırt çevirirdi. Ve unutmayın: Bugün bizi terk edebilmenizi bile bize borçlusunuz. Size bunları mümkün kılan temelleri biz attık: Kadınlara seçim hakkından kota düzenlemesine dek. Biz olmadan tüm bunlar kabul ettirilebilir miydi sanıyorsun? İşte siz bunu kullanıyorsunuz. Böylece yine geldik sizin pragmatizminize. Yıkma ve yok etme arasındaki farktan haberin var mı? Erkek yıkar biliyor musun, ama kadın yok eder. Yıkılan şey tekrar inşa edilebilir: binalar, sanat eserleri, tüm kültür. Ama yok edilen şey yitip gitmiştir.

14

Soluk ışık; parlayan güneşe ve bulutların arasında gökyüzünden yere doğru uzanan parmaklar gibi ışıldayarak çayırlara, ormanlara ve göllere gömülen üç ışına rağmen. Titrek bacaklar üstünde mükemmel yapılar puslu ışığa bulanmışlar, Alpler görünüyor, fön bulutlarıyla örtülü, ardından mutlaka siyah kar bulutları gelir yine. Havada kar kokusu var, akın eden fön rüzgârlarını yeni bir bahar sanan filbahrilerin kokusuna karışmış. Kardelenler bile çıkmaya başlamış. Yazık! Çünkü sonra, gerçek bahar geldiğinde kardelenler çoktan donmuş olacak, insanlar ıslak topraktan, çamurdan usanacak ve bahara inanmayacaklar artık. Fön rüzgârı, çiçekleri, çalıları ve ağaçları kandırıyor, henüz şubatın sonu olmasına rağmen söğütler tomurcuklandı. Bahçedeki çıplak ağaçta baştankaralar oradan oraya sıçrayıp duruyorlar. Gri sırtları, sarı göbekleri var. Böylece ağacın gri kabuklarıyla sarı likenler arasında gizlenebiliyorlar. Günler artık çok kısa. Öğlene doğru uyandığımda anca dört, en fazla beş saat aydınlık oluyor. Sonra yine karanlık oluyor. Ama karanlığı seviyorum, son zamanlarda. Artık sorumluluk taşımadığımdan ve kimsenin benden tilkileri kovalamamı istememesinden beri. Yumuşak patileriyle sessizce girsinler eve, duvardaki herhangi bir delikten, açık arka kapıdan ya da aralık pencereden gelsinler. Korkmuyorum. Hiçbir zaman korkmadım, süpürge sapları ve tehditlerle yalnızca başkalarının korkularını kovaladım. Yelkenlideyken rüzgâr aniden yön değiştirip şiddetlendiğinde bile korkmadım, üstelik gölün ortasındaydık ve oğlum henüz birkaç aylıktı, senin miden bulanıyordu ve çok korkmuştun. Rüzgârdan ya da tilkiden korkmanın kimseye bir yararı olmadığını biliyordum, rüzgâr dilediği gibi döner, kuvvetlenir, diner, tilkilerin ayakları o kadar sessizdir ki geldiklerini duyamazsın, rüzgârlı gecede uzun süre kulak kabartıp dışarıyı dinlemen gerekebilir. O sırada ağaç tepeleri hışırdar, terk edilmiş bir köpek ulur, bir bebek çığlık çığlığa ağlar ya da bir kadın veya bir kedi, tilki sessizce yaklaşır. O sırada tilki kor gibi parlayan kömür parçası gözleriyle, çalıların, ladinin altından, buğ-

day tarlasından, çayırdan geçerek, tepeye çıkıp tepeden inerek yolunda ilerlerken rüzgâr döner, çalılara dalar, ladinin dallarını sallar, buğdayları darmadağın eder, çayırı tarar, coşkuyla tepenin etrafında dolanır. Yalnızca dolunay olduğunda tam olarak görürsün onu, ince, sivri kafasını, uzun, alçak bedenini, kalın, tüylü kuyruğunu, bedeninin yatay uzantısını. Nasıl yürüdüğünü görüyor musun? Neredeyse çalıların, ağaçların altından, buğday tarlalarından, çayırlardan, tepenin yukarısına, tepenin aşağısına uçuyormuş gibi görünüyor, kuyruk rüzgârda bir dümen, burun pruva, o şekilde uçuyor dalgalanan buğday tarlası boyunca, çırpınan çalının, sallanan ağacın altından, titreyen çayırdan, tepeden yukarıya, tepeden aşağıya, tepeden yukarıya, tepeden aşağıya. Tilki fırtınada tek başına bulur yolunu, tek başına yatıştırır dalgalarını, gecenin içinde parlar. Ay dinginliği hüküm sürüyor. Kapımda hafif bir tırmalama. Kafamda fısıldayan sesler. Karanlığı seviyorum artık, taşıdığım hiçbir sorumluluk kalmadığı için. Hiçbir gece diğerine benzemiyor. Her birinin kendine özgü sesi var. Onlardan korkmak için bir sebep yok. Gece benim dostum. Geceleri ben de herkes gibiyim. Kimse ya da hemen hemen hiç kimse bu saatte karısıyla sohbet etmiyor. Çocuklar çoktan yatmış, televizyonlar kapanmış. Sadece bir iki binanın birinci katında hâlâ ışık yanıyor, bir adam huzursuzca bir aşağı bir yukarı yürüyor ya da bir kadın başını elleriyle saklamış. Geceleri herkes benim gibi. Tek başına, teselliden yoksun. Geceleri herkes benim gibi bahçedeki seslere kulak veriyor, tavandaki gölgeleri kaydediyor zihnine, boğuk havlamalarda kafasını kaldırıyor. Kimse kaçamıyor kendi yaşamından. Herkes çalıların, ağaçların altından geçen, buğday tarlaları ve çayırlar boyunca ilerleyen, tepeden yukarıya, tepeden aşağıya giden, önceden belirlenmiş yoluyla lanetlenmiş. Ben o zaman, biz tam gölün ortasındayken fırtına çıktığında soğukkanlılığımı korudum, ellerim sıkıca dümene yapışmış, rakip dönse de apaçık ortada, tekne irademin uzantısı, her şey öngörülebilir, rüzgâr hızı, yalpalama. Suyun üstünde rüzgârın izini okuyabilirsin. İnsanların yüzlerine demir atmış korkuyu görürsün. Tümüyle gereksiz. Geceleri korkmadığımı biliyorum. Yelkenin nasıl şiştiğini, nasıl hızlandığımı, çalıların, ağaçların altında, buğday tarlalarında, çayırlarda, tepeden yukarıya, tepeden aşağıya nasıl uçtuğumu görüyorum. Karanlığı seviyorum şimdi. Daha kız kardeşlerimde anlamamıştım bu denli korkuyu. Nereden

geliyor bunca korku, neden burada? Çünkü dönen rüzgâra ve tekneyi iyice yan yatıracak kadar şişen yelkene karşı mücadeleyi ya kazanırız ki o zaman korkmaya gerek yok, ya da kaybederiz, o halde bu korku niye? Kendi hayatın için mi yoksa çocuğunun hayatı için mi titriyordun? Boğulmaktan, ciğerlerini patlatana dek şişirecek sudan mı korkuyordun? Neden her gece en ufak seste korkuyla sıçradın? Neden bahçede bir şeyler kımıldadığında nefesini tuttun? Sanki sürekli, gelip seni yok edecek bir şeyi beklermiş gibi. Ama o, biz korksak da korkmasak da zaten gelecek. Bunu ta o zamanlar kız kardeşlerime de anlattım. Araftaymışçasına gözlerini dikip pencereden geceye bakan kardeşlerin korkusunu hiç anlamadım. Korkuları geçsin diye onlara küçük tilkileri anlattım, annelerinin etrafında itişip kakışan, çalıların ve ağaçların altında, buğday tarlalarında, ay ışığıyla aydınlanmış çayırlarda, tepeden yukarıya, tepeden aşağıya neşeyle koşuşturan küçük kırmızı tüylü yün yumaklarını. Ama kız kardeşler küçük tilkilerin öldüğünü gördüler. Küçük tilkilerin boğazları kesilmiş, dediler, ahırda yatıyorlar, sadece anne babaları, ölü ruhlar, buğday tarlalarının arasından o kadar hızlı koşuyorlar ki insan uçtuklarını sanabilir. Kız kardeşlerimin yaşamdan ne hayal ettiklerini bilmiyorum. Huzur, mutluluk, talih? Yaşamları için neden bu denli korktuklarını bilmiyorum. Annemin geceler boyunca neden ağladığını bilmiyorum. Herkes kaçamaz kaderinden. Yelkenliyle fırtınanın ortasında kaldığımızda ve oğlum henüz birkaç aylıkken yaşamı olduğu kadar ölümü de kabullenme vardı bende. Bir huzur, tehlikeyle büyüyen bir alçakgönüllülük vardı. Hiç olmayan bir kesinlik vardı. Kendini hissettiren bir hayat vardı. Yüzümde rüzgâr ve su, örtüye sarılmış çocuk, gözleri korkudan fal taşı gibi açılmış anne. Neden, neden terk ettin beni? Baba, vakti geldiğinde insan nasıl ölüyorsa öyle öldü. Ölmek hiçbir zaman kolay değildir. Ve ölüm bile kimseye hediye edilmez. Onunkinden çok daha büyük acılar var. Annenin kederini açıklayamadı. Geceleri yatakta kız kardeşler, dışarıda fırtına çıktığında annenin tilkilerle ilişki kurduğunu fısıldıyordu. Onlara gizlice arka kapıyı açıyormuş, uzun zamandır serbestçe evimize giriyorlarmış ve böylece bir gün babamızı alabilmişler. Annenin tilkileri sütle beslediğini ve onlar için kapının önüne küçük çiğ et parçaları koyduğunu söylediler. Bahçesindeki çiçekler daha güzel büyüsün diye yapmış bunu anne. Filbahri kış ortasında

bile güzel koksun diye, kek her zaman kabarsın diye, kendisi geceleri evden dışarıya süzülen bir periye dönüşebilsin diye. Bazen kız kardeşler ağır yorganlarının altında korkudan titriyorlardı. O zaman ben elimde süpürge sapıyla yine dışarı çıkıyordum. Bu sorumluluğu taşımadığımdan beri karanlığı seviyorum. Su siyahtı, hâlâ hatırlıyorum ve bir anda dalgalar tekneye her yönden vurmaya başlamış gibiydi. Teknenin tabanı ıslaktı. Suyu boşaltmaya başladım. Bir şey yapabilmek güzel bir duyguydu. Hâlâ hatırlıyorum, rüzgâr kimi zaman yelkenlere öyle bir vuruyordu ki sesler, birtakım ezgiler duyduğumu sanıyordum. Yavaş yavaş hava kararda. Bizi çepeçevre saran dağlar dik, kara duvarlardı. Gölün esirleri olduğumuzu düşündüm. Ama benim için fark etmiyordu. Oğlumu düşünmediğim doğruydu. Onu kurtarmaya çalıştım. Tekneleri seviyorum. Rüzgârı seviyorum. Suyu ellerimle boşalttım ve bu iyi bir şeydi. Teknemi bu fırtınadan kurtardım. Kıyıya ulaştım. Ayaklarımın altındaki toprağı hissettim, sallanıyordu.

15

Hastasın sen. Yani, böyle yüzüne karşı söylemeyi hiç istemezdim ama aslında çoktandır bunun farkındayım. Doğrusunu istersen ilişkimizin ilk gününde anlamıştım. Sana bir erkek arkadaşının olup olmadığını sorduğumda, olmadığı halde evet dediğin zaman. Bu senin saplantılı yalancılığının ve korkaklığının başlangıcıydı. Ve sonra Lignano'da birlikte geçirdiğimiz ilk tatil. Denizin önünde durup sana şöyle dediğimi çok iyi hatırlıyorum: Gel Resi, hadi girelim, sen de diyorsun ki: Hayır, cesaret edemiyorum, denizden korkuyorum. Denizden mi korkuyorsun? diye soruyorum çünkü bu çok saçma, birinin Lignano'da kumsalda durup denize girmekten korktuğunu daha önce hiç duymadım. Yani şimdi geminle açık denize açılsan, bir fırtına çıksa, geminin fırtınayı atlatıp atlatamayacağını bilemesen o zaman anlarım denizden korkunu. Ama Lignano'da? Sana elimi veriyorum ve yavaş yavaş, adım adım suya giriyoruz. Sonunda su neredeyse göğsüne geliyor. Neden korkuyorsun? diye soruyorum sana. Yengeçlerden diyorsun, kurtlardan, yosunlardan ve görünmeyecek kadar küçük tüm canlılardan. O zaman kendi evini süpürürken de korkmalısın diyorum çünkü orada göremediğin bir sürü akar var. Bir keresinde bir köpekbalığının bakış açısından çekilmiş bir film izlediğini söylüyorsun. Köpekbalığının huzursuz bakışı suyun içinde, başka bir dünyadan gelen soluk ışığı geçiren ince bir deriyi andıran yüzeye doğru gezinmiş, orada yukarıda, derinin hemen altında hiçbir balığın olamayacağı kadar beceriksiz, deniz salyangozundan bile daha yavaş, ahtapottan daha çirkin insan bacakları çırpınıyormuş. Köpekbalığı başsız bir hayvan görmüş, yukarıya o soluk ışığa doğru yüzmüş ve çirkin hayvanın bir bacağını ısırıp koparmış. Lignano'da dedim, hiç kimse bir köpekbalığına yem olmadı. Ama sen buna rağmen suyun içine daha fazla girmedin. Bu denli korku normal değil. Yabancı bir unsurmuş! Saçma sapan konuşma. Lignano'nun en iyi restoranına yemeğe gitmeye bile korktun. Aşağıdaki limanda hani, hatırlıyor musun? Belki de hesabı ödeyemeyeceğimi sandın? Ya da

kot giydiğim için garsonun bizi içeri almayacağını mı düşündün içten içe? Öyle olsa ne fark eder. O garson, çoğu insanın yemeğe şortla gittiği Lignano'da beni restoranına almayacak kadar aptalsa varsın almasın. Ben de paramı başka yere götürürüm. Böyle aptal bir garsonun bizi o aptal lokantasına alıp almaması seni neden bu kadar ilgilendiriyor ki? Sonuç olarak garsonun ne düşündüğünü benim ne düşündüğümden daha çok önemsediğini söylemiş oluyorsun bu şekilde. Seni annende en çok rahatsız eden şeyin de bu olduğunu anlatmıyor muydun sık sık, onun için her zaman başkalarının ne düşündüğünün senin ne düşündüğünden daha önemli olduğunu? Öyle romantik bakma! Bunu dediğim için nasıl zıvanadan çıktığını hatırlıyor musun: Öyle romantik bakma. İyi tamam, yanımızdaki Elfi'ydi, o yüzden bu kadar çok sinirlenmiş olabilirsin. Siz kadınlar hepiniz aynısınız. Tanrı biliyor ya, insan size bir şey söylerken yakında başka bir kadın varsa dikkatli olmalı. Öyle romantik bakma. Böylesine zıvanadan çıkacak ne var bunda? Hemen değil elbette. Elfi yanımızda olduğu sürece sustun. Ama sonra evde ağlayıp sızladın. Sana böyle davranmaya hakkım yokmuş. Öyle mi? Yok mu? Ama buna rağmen yapıyorum! Her zaman her şeye katlandın. Bunun nedenini de biliyorum ben. Çünkü o zamanlar sana ne yapman gerektiğini söyleyecek bir sevgilin yoktu. Bir yandan sana ne yapılacağını söyleyecek öte yandan seni asla eleştirmeyecek birini istedin her zaman. Ayaklarına kapanacak birini. Size her zaman hayranlık duyacak, sizin için her zaman her şeyi yapacak, her zaman emrinize amade olacak – size bu uyardı, değil mi? Öyle romantik bakma – zıvanadan çıkıyorlar! Ama bir tane patlatırsın onlara, kalırlar. Tam anlamıyla histeri bu. Böyle zıvanadan çıktığında aynada kendine bir bak. Nasıl göründüğünü kendi gözlerinle gör. Büzüştürdüğün incecik dudaklarını, kocaman açılmış gözlerini, yanaklarındaki ve boynundaki kırmızı lekeleri. Hayranın seni bu halinle bir görmeli. Resi çok hoş ve hassas, deniyor ya her yerde. Evde ne olduğunu bir görsünler bakalım. Histerik dırdırcının tekisin sen ama tabii bunu kimseye göstermiyorsun. Dışarıya karşı her zaman sevimli surat! Seni zıvanadan çıktığında gören biri hemen anlar ne olup bittiğini. O anda kim olsa üzülür benim için. Seni bir kez olsun zıvanadan çıkmış halde görseler, aman Tanrım, zavallı adam, diye düşünürler. Böyle histerik bir kadınla birlikte. Hasta bu kadın, diye düşünürler. Çoktan kapatılması lazımdı. His-

terin yüzünden seni çoktan hastaneye yatırmış olabilirdim, bunun farkındasındır umarım. Şöyle yarı uzman bir psikoloğun bile daha ilk bakışta senin sorununu anlamayacağını mı sanıyorsun? Sen istediğin kadar rol yapabilirsin. Tabii seanslarda benim de bulunmam koşuluyla. Benim de gelmem ve psikoloğun önünde seni bir kez eleştirmem yeterli. Dilediğin gibi susabilirsin, o seni ele veren belirtileri görecektir. Histerik lekeleri, büyümüş gözbebeklerini, kasılmış elleri, kaskatı kesilmiş boynu. Sana hoşuma gitmeyen ufacık bir şeyi söylediğimde bir kez olsun seni gören biri normal olmadığını anlar. Çünkü, sana bunu hep söyledim zaten ya, kusur bulduğum şeyler hep ufak tefek şeyler. Hepsi de küçücük şeyler ve hepsi de zaman zaman herkesin başına gelebilir. Sonuçta mükemmel değiliz, hepimiz insanız. Herkesin unuttuğu bir şey olur. Herkes hata yapar, yanlış bir şey söyleyebilir. Buraya kadar çok normal. Hastalıklı olan kendini kapaman, eleştiriyi algılamak istememen, mükemmel olduğuna dair bu takıntın, bu kibrin ve bunların yanı sıra, başkalarını dinleme, onlarla ilgilenme, kendini tanıtma, onların neler hissettiğini hayal etme becerisinden yoksun oluşun. Kendinden başka hiçbir şeye ve hiç kimseye yer olmayan sadece kendinden ibaret bir iç dünyan var. Hepsi ufak tefek şeyler: haftalardır yerde duran bir kâğıt parçası, temizlenmemiş bir ocak, öğle yemeğinde eksik bir peçete, mat ahşap mobilyalar. Ufak tefek şeyler. Önemsiz şeyler. Ve sen histeriye kapılıyorsun. Dudaklarını büzüştürüp kendin al kâğıdı, diye cıyaklıyorsun, yanaklarındaki ve boynundaki ateşli lekelerle, beğenmiyorsan kendin temizle ocağı, diye bağırıyorsun, kendin getir peçeteleri, diyorsun ve kocaman açılmış gözlerle bana dik dik bakıyorsun, o kadar iyi yapabiliyorsan ahşap şifonyerini de kendin cilala. Bunlar hastalık belirtileri. Anneni düşün. O da normal değil! Gördün mü işte yine kabullenmek istemediğin bir gerçek. Sen kendin her zaman annenden yakınırdın ama ben tek kelime etsem hemen histeriye kapılırdın. Bir keresinde seni tanıyamadığını bana kendin anlatmıştın. Tamamen aynı tipte örnekler olduğunun farkında değil misin? Tıpatıp aynı hastalık? Senin ailende var. Mühlviertel'da tatil yapan anne kendisini sürpriz bir şekilde ziyarete gelen öz kızını tanımaz! Bu olayın analizini kendin yaptın. Ömrün boyunca kendi öz annenin seni gerçekte olduğun gibi değil, kendi zihninde tasarladığı şekilde gördüğünü söyledin. Kızı nasıl olmalıysa öyle. Asla kızın kendisini değil.

Bunu bana kendin söyledin. Annenin seni, kendi tasarladığı dünyanın dışında hiç görmediği için tanıyamadığını kendin söyledin. Sen hiç beklenmedik bir anda karşısına çıkınca kendi tasarımlarını sana yansıtamadı. Karşısında tanımadığı bir insanın dikildiğini gördü. Bu sana tanıdık gelmiyor mu? Ama annenin sana karşı olan davranışlarıyla senin bana karşı davranışların arasındaki paralellikler bununla da kalmıyor. Sonunda annene kim olduğunu söyledin ve annen bembeyaz kesildi, az kalsın düşüp bayılacaktı. Bunu bana sen anlattın. Onu, koluna girip otele götürmek zorunda kaldığını söyledin. Ve onun sürekli şunu söylediğini: Resi, delirdim galiba. Senin de onu teselli etmen gerektiğini. Hayır anne, demişsin, delirmedin. Seni görmeye geleceğimi beklemiyordun, demişsin. Bildik birini tanıyamamak herkesin başına gelebilir, demişsin. Durumun saçmalığını kendin fark etmiştin zaten: Biri seni siliyor ve sen onu teselli etmek zorundasın. Peki, sonuçta ne oldu? Onu da anlattın bana. Bir hafta sonra her şeyi inkâr etmiş, işte sonuç. Elbette tanırım kendi kızımı, demiş, sen öyle birdenbire ortaya çıkınca bir an için kafam karıştı. Bana bunu anlattığın zaman çok şaşkındın. Unuttu, dedin, resmen unuttu. Ama hikâye burada bitmiyor, daha devam ediyor: Elbette benim de seni teselli etmem gerekti. Paralellikleri görmeme rağmen. Sende olduğu gibi annende de ne olduğunu hemen anladım. Annenin seni hiç görmeyişi gibi sen de beni görmüyorsun. Bunlar insanın yaşamı boyunca kurtulamayacağı izlenimler, çocukluk deneyimleri. Bazı hastalıklar kalıtsaldır. İkide birde akıl hastanesine yatan bir dayın yok muydu senin? Ama onunla ilgili bir şey duymak istemezdin tabii. Gerçekler yine fazla gelirdi sana. Öz annenin seni dakikalarca tanımaması yüzünden seni teselli etmem gerektiğinde, Resi, dedim, daha kötüsü de var. Eşini şapka askısıyla karıştıran insanlar var, dedim. Güldün o zaman. Annen gibi güldün ve unuttun. Kendi davranışlarına dikkat etmek yerine, ev işleriyle ilgili ufacık bir kusur bulduğumda bir an için durup düşünmek ve kendine şu soruyu sormak yerine: Dur bir dakika, bana ne oluyor böyle? Sırf ocağı temizlemediğim anlaşıldı diye neden bu kadar histerik tepkiler veriyorum? Gösterdiğin tepkinin hastalıklı olup olmadığını sorabilirdin kendine. Ama hayır, annenin her şeyi bastırdığı gibi sen de her şeyi bastırdın ve o aptal feministler bu konuda da sana destek oldu: Beğenmiyorsa kendi temizlesin ocağı! Bu senin ikileminden çık-

manın çok basit bir yolu. En basit çözüm. Kendi hastalığını görmezden gelip saplantılı davranışları başkalarının üstüne atmak. Başkalarını kayıtsızlıkla damgalayıp kendi hatalarına kayıtsız kalmak. Ama belki bu da hastalığın belirtilerinden biridir. Belki de hastalık tam da hastanın bunu reddetmesidir. Kabullenme iyileşme yolunda ilk adımdır. Sen bana dayının başarısız bir muhasebeciden öte biri olmadığı halde kendisini dâhi sandığını da söylememiş miydin? Deliler tımarhanede içi dışı perişan bir halde oturup kendilerini toplumun önde gelen kişileri saymazlar mı? Bugün düşünüyorum da seni kapattırmam gerekiyordu. Artık çok geç. Boşanmış bir kocaya inanmazlar. Herkes, senden öç almak için tımarhaneye kapatmak istediğimi düşünür hemen. Evet canım, sonunda bu şansı da kaybettin. Artık yalnızsın. Kimse sana yardım edemez. Çünkü oltaya düşürdüğün adam çok yakında nasıl bir şeye yakalandığını anlayacak. Göz açıp kapayana dek senden elini ayağını çekmiş olacak. Tıpkı kısa bir süre sonra senden elini ayağını çekmiş olan tüm ötekiler gibi. Hayatında benden önce hiç kimseyle uzun, düzenli bir ilişkin olmamıştı. Kadınlarla da öyle. Feministler sayılmaz çünkü onların gözü kapalı. Yani demek istediğim, aklı başında her insan senin sorununun ne olduğunu hisseder.

16

Beni katakulliye getirdin. Başından beri her şeyi özenle planladın. Senden böyle bir şeyi hiç beklemezdim. O yüzden diyorum ya bu işin arkasında kesin bir adam var diye çünkü sen sinirlerine hâkim olamazsın. Sende böyle bir şeyi planlayacak sonra da onu gerçekten planladığın şekilde, o buz gibi soğukkanlılıkla gerçekleştirecek güç, benlik gücü yok. Tek başına kadın arkadaşlar yetmez buna. İşin içinde stratejik olarak plan yapan ve seni geliştiren bir erkek olmalı. Önce mektup. Sonra boşanma. Sonra da taşınma. Ve ben katakulliye geldim. Mektupla, boşanmayla, taşınmayla. Mektuptan sonra bekledim çünkü bir kez daha düşüneceğini sandım. Seni sakinleştireceğini düşünerek boşanmaya razı oldum. Gitmene izin verdim çünkü yakında gelir diye düşündüm. Mektubu yazdın ama bugüne dek bunun üzerinde düşünmedin, boşandın ama bu seni sakinleştirmedi, gittin ama geri dönmedin. Çünkü başından beri hedefin gitmekti. Benden uzaklaşmayı kafana koymuştun, her şeyi stratejik olarak planladın ve yürütmeye koyuldun. Gizlice kendine yeni bir ev aradın. Anca kira sözleşmesini imzaladıktan sonra gittin oğlumla. Bir akşam. Saat altıda. Karatavuklar ötüyor, penceremin önündeki çıplak ağaçta baştankaralar hoplayıp zıplıyor ve bir şakrak kuşu bir saattir üstünü başını temizliyor. Diyelim boşanmaya razı olmadım. Tek taraflı boşanma davası açmaktan başka ne yapabilirdin? Bunun ne anlama geldiğini biliyor musun? Bunun anlamı: soruşturma, kanıt sunma, uzman görüşü, mahkemede kirli çamaşırların ortaya dökülmesi demek. Birinin suçlu olması gerek, denecekti. Benim hiçbir suçum yok. Ama senin suçunu kanıtlayabilirdim. Sevgilileri bulup ortaya çıkarma konusunda uzmanlaşmış dedektiflik büroları var. Sunulabilecek psikolojik raporlar var. Bunları atlatamazdın. Peki masrafları kim ödeyecekti? Ben değil. Stratejik olarak planlanmış, soğukkanlı ve kötü niyetli bir şekilde terk ettin beni. Annem ta en başında söylemişti: Resi'nin dikiş dikmesine izin verirsen günün birinde seni terk eder. Görürsün, demişti annem, önce ona yatırım yaparsın, bir atölye, ütü,

dikiş makinesi vesaire alırsın, sonra kendi ayakları üstünde durur, para kazanır, ev işlerini boşlar ve sonunda gider. O zamanlar kafa sallayıp anneme gülmüştüm. Ama haklıymış. Haklı çıktı. Kaloriferle ilgilenmem lazım. Çalışmayan bir şey var. Birkaç gündür oturma odasında kışlık paltomla oturuyorum. Şimdiden eldivene ihtiyacım var. Belki de bodrumdaki sıvı tankı damlatıyordur. Kuşlara göre hava hoş. Onların kalorifere ihtiyacı yok. Üşürlerse tüylerini kabartırlar. Yoksa boşanma sırasında baştan beri senin tarafını tutan hâkime her şeyi açık açık anlatmalı mıydım? İşinden tut maddi desteğe, bir ev inşa etmeye kadar senin için yaptıklarımın hepsini anlatmalı mıydım? Göğsünde neredeyse açlıktan ölmek üzere olan kendi çocuğunu reddettiğini söylemeli miydim? Benim için gerçek bir kadın olmadığını söylemeli miydim? Seni yirmi yıl boyunca beslediğimi ve şimdi işten çıkarıldığım, para kazanamadığım için benden boşanmak istediğini söylemeli miydim? Hâkim bey, demeliydim, kadınların tarafını tutarak hata yapıyorsunuz. Bir gün sizin de başınıza gelebilir. Her şey çok çabuk değişebilir ve kadınlar durup dururken boşanmaya karar verebilir. O zaman bu fikirlerinizle öylece kalakalırsınız. Sizin konumunuzda birinin neler ödemek zorunda kaldığına şaşarsınız. Tazminat, ev için ödeme, karınızın ve çocukların nafakası. O zaman kız arkadaşınıza verebilecek bir şeyiniz kalmaz ve artık o kadar da genç değilsiniz. Ama siz bunları düşünmüyorsunuz tabii. Her şeyi kontrol altına aldığınızı sanıyorsunuz. Şöyle düşünüyorsunuz: O kırmızı suratlı enayinin karısı kaçtıysa bunun suçlusu kendisi. Ne kadar hoş ve hassas bir kadın. Ya o? İşsiz. Alkolik. Ne düşündüğünüzü bilmiyor muyum sanıyorsunuz Hâkim Bey? Ama biri işsizse bunun suçlusu illa da kendisi olmak zorunda değildir. Alkolik olduğu anlamına da gelmez. Kırmızı surat yüksek tansiyondan ileri geliyor Hâkim Bey. Haksızlığa uğrayınca sinirlendiğimden. Karımın, yıllarca benim sırtımdan geçinip sonra da gitmeye hakkı yok. Velayet hakkını anne mi alıyor, diye sordunuz. Bunun kulağa bir sorudan çok bir tespit gibi geldiğinin farkında mısınız? Ama ben zaten hemen anlamıştım: neredeyse elli yaşında, işsiz, alkolik. Elbette böyle biri çocuğunun velayetini alamaz. Ama kendisinden daha genç kadın dilediği gibi düzüşebilir, kocasına sevgilisinin dikte ettiği, kocasını ya evden ya zıvanadan çıkartacak, aşağılayıcı mektuplar yazabilir, yıllarca her şeyi ödetebilir, bir dikiş atölyesi kurdurabilir ve sonra ömrü bo-

yunca kendisi ve oğlu için her şeyini vermiş olan kocasını kötü niyetli bir şekilde terk eder, buna rağmen çocuğu alır. Çocuğun kadına verilmemesi için daha ne olması gerekiyor? Söylediklerimi düşünün Hâkim Bey, günün birinde sizin de başınıza gelebilir. İşsizlik değil belki, herhalde sizin gibi birini işten çıkarmazlar, ömür boyu sürecek bir göreviniz vardır herhalde, öyle değil mi? Ama bir felç geçirdiniz mi tamamdır. Bedenin yarısı kötürüm, kenarından salyalar akan yamuk bir ağız, bir de bakmışsınız karınız sizden boşanıyor. Yoksa kız arkadaşınızla, sizi kimin ne zaman tekerlekli sandalyeyle gezdireceğini kararlaştıracağını mı sanıyorsunuz? İkisi de göz açıp kapayıncaya dek ortadan kaybolur Hâkim Bey. Ve siz, muhtemelen şu an aldığınız bütün o özel ödeneklerden yoksun bir halde tekerli sandalyede oturur kalırsınız. Maaşınızın dörtte üçü karınıza ve çocuklara gider. Karınız galerideki işini neden giderek azalttı sanıyorsunuz? Çok yorucu olduğundan mı? Yo, hayır. Çünkü boşanmaya kalkarsa kendi kazandığı paranın nafakadan düşüleceğini çok iyi biliyor. Bu durumda evdeki özel bakıcının ücretini de karşılayamazsınız artık Hâkim Bey. Sosyetik bir kaplıcanın pastanesinde oturup paralarınızı yiyen boşandığınız karınıza banka hesabınızdan her ay nafaka gönderilirken siz de oturma salonları çarpılmış ağzından salyalar akan, çişini, kakasını tutamayan, dişsiz ağzını şapırdata şapırdata et püresi yiyen adamların oturduğu tekerlekli sandalyelerle dolu bir bakımevine gitmek zorunda kalırsınız. Kuşların tüylü giysileri gibi bir giysi icat edilmeli. O zaman kimse üşümez. Evet Hâkim Bey, benim bir mucit olduğumu hiç düşünmüyorsunuz. İşsiz, bu bilgi yetiyor size. Hepsi kalıp laflar, başka bir şey değil. Önyargılar. Kendi yaptığım evimin bodrum katında bir tamirhanem var, buluşlarım orada duruyor. Bir ara uğrayıp bakmalısınız onlara. Beğeneceğinizi sanıyorum. Özellikle yelken çarkını, çok işlevli bahçe makasını ve zıplayan salyangoz öldürücüyü. Çayırda hoplarken bir masal cücesine benziyor. Ama ona destek olan bir sevgilisi olsa bile bir anda nereden geldi Resi'ye bu cesaret? Yıllarca her sert bakışa, her eleştiriye ağlayıp sızla, sonra aniden nasıl bir soğukkanlılık bu! Demek istediğim, sevgili var ya da yok, sonuçta gecenin üçünde şöyle bir kere olsun fikrimi apaçık söylediğimde evde benimle yalnızdı. Ben onu dövmedim Hâkim Bey, ben kadın dövmem. Tokat attım. Arada fark var! Onu tanıdığımdan beri ilk defa bir şeyi soğukkanlılıkla karşı-

ladı. Tek söylediği şu oldu: Git! Terk et evi! Ben de ona dedim ki: Ben bu evi terk etmeyeceğim, sen de terk etmeyeceksin. Sonra da kapıyı kilitleyip kilitli kapının önünde bir sandalyeye oturdum. Gözlerindeki parıltıyı gördüm, gözbebeklerinin küçüldüğünü. Bakışında korku vardı. O halde neden böyle bir sonuç? Ah Hâkim Bey, bize kuştüyü bir giysi icat edeceğim ve sizin için zamanı geldiğinde, anlarsınız ya, hani felç, salya falan, hah işte o zaman bana gelin. Aşağıda benim tamirhanemde otururuz, önce bir yudum içeriz. Şöyle sıkı bir yudum bizi yere sermez. İlk icadımı öğrenciyken yaptım. Otomatik bir ayakkabı çekeceği. Ya işte, insan gençken neler düşünüyor. Tek yapmanız gereken ayakkabıyı bedene göre ayarlanabilir bir kalıba koymak ve sonra üstüne basmak. Günümüzün kayak bağlamaları gibi bir şey. O zamanlar bunun için bir ödül kazanmıştım. Var mısınız Hâkim? Sizinle işbirliği yapalım. Ben sizi tekerlekli sandalyenizle gezdireyim, benim için bir sakıncası yok. Güzel havalarda sizi bahçeye götüreyim. Bırakın orada güneş burnunuzu gıdıklasın, baştankaralarla şakrak kuşlarının çıplak ağaçta hoplayıp zıplamalarını ve kendilerini temizleyişlerini seyredin. Ya da dışarıda lapa lapa kar yağarken kış bahçesinde oturup çay içelim. Artık kendiniz beceremediğinizde size çayınızı da koyarım. Başınızı biraz yana eğmeniz yeterli, bakın şöyle. Aslında belki de biz erkekler daha iyi bakıcıyızdır. Kadınlar yalnızca güçlerini gösterir. Lainz'i bir düşünsenize Hâkim Bey. Sonunuz onun gibi olsun ister miydiniz? Ağız bakımı yapılırken boğulmak. En iyisi siz bana gelin. Benden size bir zarar gelmez. Kış bahçesinde oturup çay içeriz, birbirimize meslek yaşamımızdan bir şeyler anlatırız. Siz hâkim olarak bir sürü şey duymuşsunuzdur. Karşınıza gerçek bir seri katil çıktı mı hiç? Seri katillerin çocukken yatağını ıslattığı doğru mu? Amerikalılar öyle iddia ediyor: yatağını ıslatma, hayvanlara eziyet, sonrasında ağır pornografi. Sado-mazo. Bu çılgınca işte: Seri katillerde bu unsurların üçü de görülüyor ama tek başına herhangi biri neredeyse herkes için geçerli. Siz yatağınızı ıslatıyor muydunuz Hâkim Bey? Tahmin edebiliyorum. En azından şimdi öylesiniz. Ama felç yüzünden. Olsun varsın, endişe etmeyin: Bir sürü çarşafımız var. Karım giderken hemen hemen hiçbir şey almamış. En son dolaşmaya çıktığımda bir grup ördeğin kendilerinden daha zayıf bir ördeği nasıl öldürdüğünü gördüm. Önce yürüyüp gitmek istedim çünkü ördeği tekrar tekrar gagaladıklarını görünce aptalca

bir hisse kapıldım. Ama sonra rahat edemedim. Acaba o tek ördeği sadece kovmak mı istiyorlardı bilmek istedim, mesela yanlış bir bölgede yüzüyor diye. Ya da dişi olduğu için. Bir banka oturdum. Ölmesi üç saat sürdü. Ördeği hemencecik öldüremediler, herhalde ördeklerin gagaları bunun için fazla kör. Sonunda bitkin düşüp boğulmuş olmalı. Üç saat! O zamandan beri bir daha dolaşmaya çıkmadım. Bütün bunları görmek istemiyorum. En iyisi evde kalırım, kış bahçesine oturup çay içerim. Artık çoğu zaman tuhaf bir atmosfer hüküm sürüyor. Boğuk sesler. Soluk renkler. Donuk ışık. Her şey çok tanıdık geliyor bana. Güney kutbu eriyecekmiş gibi geliyor. Çok yakında seller olacak. Kahverengi, çamurlu su kütleleri. Eminim mesleğiniz hiç de kolay olmamıştır sizin için. Cinayetler ve boşanmalardan başka bir şey yok. İyisi mi ben size dış mekân asansörleriyle ilgili bir şeyler anlatayım. Hayır, hiç de sandığınız kadar sıkıcı değil. Bir keresinde karıları için ahşap oymalı dış mekân asansörü yaptırmak isteyen bir Arap müşterimiz olmuştu. İçine oturduğunda ince oymalardan dışarıyı görebiliyordun ama kimse içeriyi göremiyordu. O zamanlar Heli'yle, eski bir meslektaşımla, Arap Emirlikleri'ne uçtuk ve asansörün montajını biz yaptık. Her yerde ahşap oymalı panjurların ardından karanlık bakışlar bizi izliyordu. Doğrudan hissedebiliyordunuz. Siz hiç bir Arap kadınının gözünün içine baktınız mı Hâkim Bey? Hayır mı? Şöyle düşünün: Kadının gözlerinden başka hiçbir yerini görmüyorsunuz. Geri kalan her şey o geniş, dökümlü, yumuşak kumaşlarla kaplı. Sadece gözleri görüyorsunuz. Ama içlerinde nasıl bir kor, bir bilseniz! Bizim kadınlarımızın böyle bir şeyden haberi yok. Nasıl bir ateş. Nasıl da dosdoğru. Nasıl bir vaat. Bir gün oraya uçabiliriz, biz ikimiz. Bende oturduğunuz için cebinizde kalan bakıcı parasıyla orada çılgınlar gibi eğleniriz. Dünyayı dolaşırız, çok geç olmadan her şeyi bir kez daha görürüz. Belki bir süre doğuda kalırız. Emekli maaşınızın üçte biri orada hâlâ epeyce bir değerlidir. O üçte birle orada krallar gibi yaşarız. Nargile ve canımız isterse kadın getirtiriz, canımız istemezse de hepsini geri göndeririz. Çünkü hâkimcim bizimle bir daha öyle olmaz, bizi kendilerine bağlamalarına izin verip sorumluluk almayız, kendimiz çoktan felç geçirmişken bile ömür boyu beslediğimiz, işlerine yaramadığımızda bizi terk eden kadınlar bir zamanlar aldığımız mücevherleri takıp takıştırıp Mallorca'nın gurme restoranlarında tıka basa yiyebilsinler

diye ömrümüzün sonuna dek para vermeyiz. Hayır Hâkim, sevgili de olmaz. Çok masraflı, çok yorucu. Hiçbir şeye ihtiyacımız yok. Ben bize kuş elbisesi icat ederim, dallara oturur, tüylerimizi kabartırız. Kafalar, temiz, taze kış havasında. Üşümeyiz, her gün yağlarız tüylerimizi. Ve birazcık alıştırma yaparsak Hâkim, şakımayı da öğreniriz. Kafamızı göğe uzatıp sevinç çığlıkları atarız. Ya da Kenya'ya uçarız. Safari Lodge *Ernest Hemingway*. Oraya hep gitmek istemişimdir. Şampanyalı kahvaltınızı yaparken önünüzden filler geçer. Ya da Gobi Çölü'nü geçeriz. Orada tekerlekli sandalyeye ihtiyacınız yok. Sizi bir deveye bağladık mı tamamdır, öylece çıkarız yola. Sondayı evde bırakırız çünkü bilindiği gibi çölde insan bütün sıvıyı terleyerek atar. Ya da güya saf altından bir dış mekân asansörü istenen Fildişi Sahili'ne uçarız. Ama bizim firma reddetti. Resmi açıklamaya göre etik nedenlerden. Afrika'da insanlar açlık ve susuzluktan kırıldığı için. Ama işin gerçeği sipariş kesin çok riskliydi. Saf altın! Böyle bir işin ters gitme olasılığı çok fazla. Kimse gerçekten etik nedenler yüzünden bir siparişi geri çevirmez, inanın bana Hâkim. Böyle bir şeyle hiç karşılaşmadım. Arkasında mutlaka başka bir şey vardır. Maliyet hesabı, açık hesap, korku. Ben de o yüzden Resi'nin bir sevgilisi olduğunu düşünüyorum ya. Çünkü arkasında her zaman başka bir şey vardır: daha büyük bir atölye, daha modern bir ev, daha güzel bir bahçe, daha zengin ya da daha genç bir adam. Ama görecek o gününü. Hiçbir erkek o kadınla mutlu olamaz Hâkim Bey, hiçbiri. E tabii, siz sadece hoş görünen yüzünü gördünüz. Göremediğinizse içi: O soğukluğu, sevgisizliği, çocuk yetiştirme becerisinden yoksun oluşu, bir erkeği mutlu edemeyişi, evi derli toplu tutamayışı, bahçeyi ekip biçemeyişi. Ben olmasam Hâkim Bey, o kadın yapayalnız kalırdı. Onca yıllık evliliğimiz boyunca onu insanlardan soyutlayan şey gelecekte de soyutlayacak. İlk başlarda sizin gibi, ne hoş, ne hassas kadın diye düşünen herkesin ona yardım edeceği belli bir zamandan sonra. Ama bir süre sonra, hiçbir işi beceremeyip sürekli yardıma ihtiyacı olan o hoş ve hassas kadından bıkacaklar. Çünkü Hâkim Bey, en iyi sizin bileceğiniz gibi insanların bir arada yaşaması karşılıklılık ilkesine dayanır. Daima sadece alan ve hiçbir şey vermeyen biri de zamanla, tıpkı yalnızca veren ve hiçbir şey alamayan biri gibi soyutlanır. İkisi birbirine bağlıdır. Ben sizin tekerlekli sandalyenizi sürerim, siz de bizim Afrika gezimizi finanse edersiniz. Yok-

sa siz ömür boyu ücretsiz itileceğinizi mi sanmıştınız? Evet, evet, kuşlar. İnsan onların birliktelik duygusunu tanımadığını düşünüyor. Ağacın üstünde saatlerce oturup elbiselerini temizler ya da toz toprak banyosu yaparlar ama zamanı gelince uzun, yaşlı ağaçlarda ya da belli başlı boş arazilerde toplanıp birlikte çıkarlar yolculuğa. Geçirdiğiniz felçten hemen sonra Afrika'ya uçmak sizin çok zor olacaksa Hâkim, o zaman biz de bir parça kuzeye uçarız. Orada bizi taşıyacak bir rüzgâr her zaman eser. Bir keresinde yukarıda, kuzeyde bir iş yapmıştım: Camdan bir dış mekân asansörü. O hoşunuza giderdi. Hem tekerlekli sandalyeye de uygundu. Siparişi veren eski bir kaptandı. Asansör çatıya, bir anlamda denizi gözlemeye yarayan terasa çıkıyordu. Montajı yapıldıktan sonra kaptanla ilk kez yukarı çıktığımda yan yana terasın demir korkuluklarına yaslanıp denize baktık; o sırada deniz –sular çekilmişti– çok uzaklarda, ufukta gümüş bir şerit gibi parlıyordu ve önünde o geniş, ıslak alan, güneşte hepten göz kamaştıran, martıların yengeç ve küçük balıkları yakalamak için ikide birde üzerine daldığı kahverengi çamur vardı, işte o zaman ben de burada yaşayabilirim, diye düşündüm. Her gün engin deniz manzarası, gelgit, denizin kabarıp çekilmesi, martıları havaya savurup yere çalan rüzgâr. Şampanya gibi bir hava. Rüzgâr çatıların üzerinde estiğinde ya da bayrak direklerini çekiştirdiğinde sesler, birtakım ezgiler duyduğunu sanırsın. Ah be Hâkimim, cam asansörle günlerce bir aşağı bir yukarı inip çıkabilir, havaya göre gümüşsü ya da gri, yeşil, mavi ya da kahverengi uzanan, asansör yolculuğumuza karşılık yükselip alçalan o denize bakabiliriz. Terasta güneşin doğuşunu ve batışını seyredebiliriz ve alacakaranlığı, geceyi, öğle güneşini ve yağmur bulutlarının toplanışını, havadaki durgunluğu ve fırtınayı. Ya da terastan havalanır ve rüzgârın bizi martılarla birlikte kahverengi çamura çalması için sürükleyip götürmesine izin verirdik. Kesin annemin bir sevgilisi vardı Hâkim Bey. Babam ölüm döşeğindeyken bir keresinde kız kardeşlerim çamaşırlıkta bir ses duyduklarını iddia ettiler. Elimde süpürgeyle aşağıya indim. Çamaşırlığın kapısını açınca annemin ahşap çamaşır masasının üstünde yattığını gördüm. Kenetlenmiş ellerle. Çamaşır masasının üstündeki pencerenin ortasında ay duruyordu, beyaz, keskin bir orak. Bu hiç de normal değil Hâkim Bey. Ama kadınların hepsi böyle işte ve sonunda çocukların velayeti onlara veriliyor, erkekler de ödemek ya da

ölmek zorunda kalıyor. Hâkimliğini yaptığınız tek katil neredeyse bir çocuk muydu? Hadi anlatın. Yatağını ıslatan, hayvanlara eziyet eden, gördünüz mü! Sadomazoşist pornografiye dair bir şey bilmiyor musunuz? Soygun sonucu cinayet suçu ha? Talihsiz bir şekilde düşen yaşlı bir büyükannenin çantası? Ama bu zaten seri katil değil ki. Yaşlı bir büyükanneyi soyması için her üç unsurun da bir arada olmasına gerek yok. Boşanmış anne babalar yeter. Çalışan anne babanın evde yalnız bıraktığı çocuk. Bakımsızlık. Resi, kadın olmanın erkeklerin asla hayal edemeyeceği bir şey olduğunu söylerdi her zaman. Akşamları tramvaydan eve giderken, hatta güpegündüz koşarken hep dikkatli olmak zorunda kaldıkları için. Bir adamın seni takip edip etmediğini sürekli göz önünde bulundurman gerektiğini söylerdi. Onların yaşamında sürekli bir engel olduğumuzu. Restoranda, yürüyüşe çıktıklarında, yolculukta. Fiziksel olarak bizden üstünsünüz, derdi. Resi'nin kabullendiği tek gerçek buydu. Ve buna katlanamıyordu. Bir keresinde, neredeyse her erkeğin kendisini öldürebileceği düşüncesinin yaşamında kara bir gölge gibi durduğunu söylemişti. Yoruldum Hâkim, ya siz? Gelin hadi, sizi oturma odasına iteyim, siz tekerlekli sandalyenizde uyuklayın ben de biraz koltuğa kıvrılayım. Alın şu mantomu. Kalorifer bozulduğundan beri içerisi soğuk. Uyumadan önce size soracak bir sorum daha var: Karınızın sevgilisini tanıyor musunuz? Sevgilisi olmadığını mı sanıyorsunuz? Kimse karısının ya da annesinin sevgilisi olduğuna inanmak istemez. Belki de uzun yıllardır karınıza, bir sevgiliniz olduğunu anlatıp anlatmamayı düşünüyorsunuz. Belki de sahte hâkim kongreleri, doğum günü kutlamaları, sözde arkadaş toplantıları ve seminerler sizin için giderek daha riskli hale geliyor. Geçenlerde karınızın yüzünde alaycı bir bakış mı fark ettiniz yani? Ve hâlâ sevgilinizden söz edip etmemekte kararsızlık yaşıyorsunuz? Söyleyin gitsin Hâkim, yoksa o sizden önce davranır, aklınızı başınızdan alacak bir sevgili çıkarıverir önünüze. Kendisinin de sevgilisi olmasa karınız sizin özel yaşantınızı kabullenir miydi sanıyorsunuz? Ama sevgilisi olduğu halde kendisinin yaptığı şeyi siz yaptığınızda keyfinizi kaçırmayı başarır. Bir anda akraba ziyaretleri sıklaşır, çocuklar daha önce hiç olmadığı kadar fazla ihtiyaç duyar size ve karınız hafta sonu sevgilisiyle yolculuğa çıkarken siz kendinizi evi ve çocukları kollarken bulursunuz. Ama siz bir gece eve gelmeyecek

olsanız karınızı gözyaşları içinde bulursunuz ve boşanma lafı gündeme gelir. Ve boşanmada, siz bunu benden çok daha iyi bilirsiniz, kaybeden siz olursunuz, başkası değil. Ah, hadi gelin uçalım, nereye olursa. Bırakın güneş tüylerimizde parlasın, gökkuşağının renkleri tüylerimizde ışıldasın. Gelin yuvamızı kendimiz yapalım, yuvalara dadanan yağmacılardan korunabileceğimiz tropikal bir ağacın tepesine. Böylece suların yükselip yağmur ormanlarının sular altında kaldığı, alçak ağaç tepelerinin suyun altında kaybolduğu ve balıkların balta girmemiş ormanlarda yüzdüğü bir zamanda, biz o yükseklikte kurtulmuş oluruz. Öğlenleri havalanırız, bırakırız kendimizi hafif bir esintiye, aşağıya, sular altında kalmış ormanlara, ışıldayan yüzeylere bakarız.

"Hastasın sen. Yani, böyle yüzüne karşı söylemeyi hiç istemezdim ama aslında çoktandır bunun farkındayım. Doğrusunu istersen ilişkimizin ilk gününde anlamıştım."

Yirmi yıllık evlilikten sonra Resi –Marie Thérèse olan daha şık çift adını kullanmakta ısrarcıdır artık– oğlunu da yanına alarak kocası Franz'ı terk eder. Öncesinde işten çıkarılan koca, aile için kendi elleriyle bir ev inşa etmiştir. Boş odalarının tekinsiz sessizliğine gömüldüğü büyük evde Franz şimdi sızlanarak içer. Mutfaktaki önlüğünü bir kenara fırlatan kadın adımını evden dışarı atmıştır, kocaysa kırgınlığını, küskünlüğünü, öfkesini büyüterek Marie Thérèse'e kinlenir: mizojiniyle *sanatsal* sanrılar arasında gidip gelen, kaba sözlere evrilen eril bir monolog, çelişkilerle ve intikam planıyla dolu, sonun başlangıcı olacak paramparça bir veda mektubu dökülür ağzından.

Margit Schreiner, "Ayrılık Üçlemesi"nin ikinci kitabı olan *Ev, Kadınlar, Seks.* ile kuvvetli bir yazınsal dil ve ton tutturmakla kalmıyor, bugünlerde okunabilecek en eğlenceli ve ilgi çekici cinsiyet çalışmasını da roman sanatına kazandırıyor.

"Anlatıcının, karısı ondan kaçtıktan sonra eril gevezelikleriyle kendini ele verdiği incelikli bir karakter metni – kurnaz bir evlilik romanı."
Neue Zürcher Zeitung

"Zeki bir kitap, çok inandırıcı, sanatsal bir dil – son derece önemli bir yazar olduğunu düşünüyorum."
Marcel Reich-Ranicki, *Das Literarische Quartett*

Kapak resmi: Fahri Güllüoğlu

ISBN 978-975-08-5706-5